

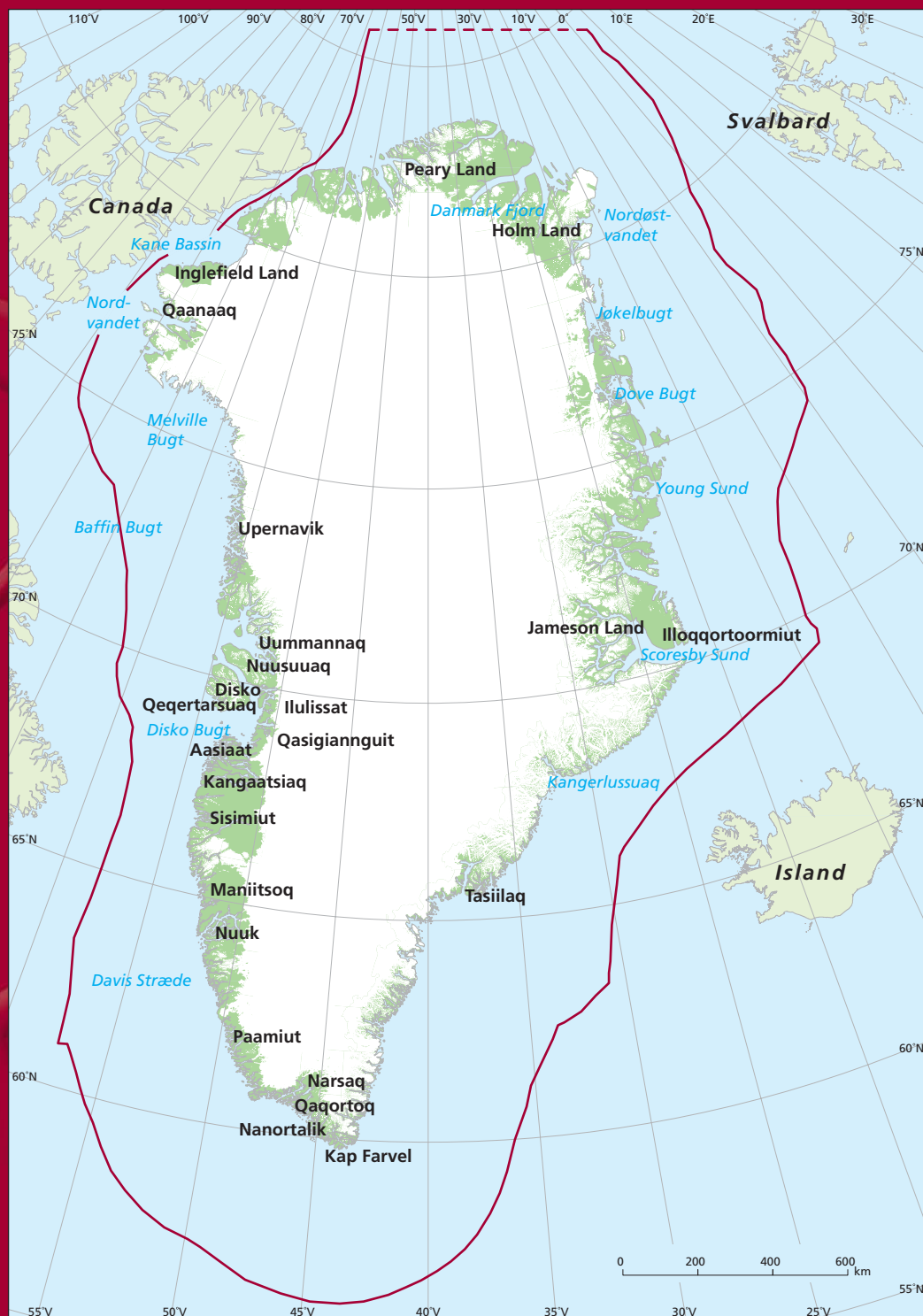
David Boertmann

Grønlands Rødliste

2007

Figur 1.
Grønland med omliggende havområder.

Grønlands Rødliste

2007

David Boertmann, Danmarks Miljøundersøgelser

Grønlands Hjemmestyre
Direktoratet for Miljø og Natur

Danmarks Miljøundersøgelser
Aarhus Universitet

Grønlands Rødliste – 2007

Forfatter: David Boertmann, Danmarks Miljøundersøgelser, Afd. for Arktisk Miljø, Aarhus Universitet
Udgiver: Grønlands Hjemmestyre, Direktoratet for Miljø og Natur

© Danmarks Miljøundersøgelser og Grønlands Hjemmestyre

Illustrationer, montage og omslag: Juana Jacobsen og Kathe Møgelvang, Grafisk Værksted, DMU

Omslagsillustration: Polarlomvie, Sten Asbirk

Tryk: Schultz Grafisk

ISBN: 978-87-990586-2-4

1. udgave, 1. oplag 2007

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Grønlands Rødliste – 2007 udgives også i en grønlandsk udgave.

Publikationen kan rekvireres ved henvendelse til Grønlands Hjemmestyre, Direktoratet for Miljø og Natur
og en PDF-version af publikationen kan findes på hjemmesiderne:

www.nanoq.gl/Groenlands_Landsstyre/Direktoratet_for_Miljoe_og_Natur

www.dmu.dk/Udgivelser

Indhold

- 7 Forord
- 8 Dansk resumé
- 10 English summary
- 12 Kalaallisut naalisagaq
- 15 Indledning
- 24 Konklusion

41 *Artsgennemgang og dokumentation*

42 **Pattedyr**

42 Moskusokse	PARRETTÆDE HOVDYR
43 Rensdyr	
46 Polarræv	ROVDYR
46 Ulv	
47 Lækat	
48 Isbjørn	
49 Atlantisk hvalros	HVALROSSER
53 Klapmyds	SÆLER
54 Remmesæl	
55 Grønlandssæl	
55 Ringsæl	
56 Spættet sæl	
57 Grønlandshval	BARDEHVALER
59 Nordkaper	
60 Vågehval	
61 Sejhval	
61 Blåhval	
62 Finhval	
63 Pukkelhval	
64 Grindehval	TANDHVALER
65 Hvidskæving	
65 Hvidnæse	
66 Spækhugger	
67 Hvidhval	
68 Narhval	
70 Marsvin	
70 Kaskelot	
71 Døgling	
72 Arktisk snehare	GNAVERE OG HARER
72 Halsbåndslemming	

74 Fugle

74 Rødstrubet Lom	LOMMER
75 Islom	
76 Mallemuk	STORMFUGLE
76 Storskråpe	
77 Storskarv	ÅREFODEDE
78 Kortnæbbet gås	GÆS
79 Grønlandsk blisgås	
80 Snegås	
81 Canadagås	
82 Bramgås	
82 Lysbuget knortegås	
84 Grønlandsk gråand	ÆNDER
85 Ederfugl	
87 Kongeederfugl	
88 Strømand	
89 Havlit	
90 Islandsk hvinand	
90 Toppet skallesluger	
91 Grønlandsk havørn	ROVFUGLE
92 Vandrefalk	
93 Jagtfalk	
94 Fjeldrype	HØNSEFUGLE
95 Stor præstekrave	VADEFUGLE
95 Europæisk hjejle	
96 Islandsk ryle	
97 Sandløber	
98 Bairs ryle	
98 Sortgrå ryle	
99 Almindelig ryle	
100 Lille regnspove	
100 Stenvender	
101 Odinshane	
102 Thorshane	
103 Mellemkjove	KJOVER
103 Almindelig kjove	
104 Lille kjove	
105 Sabinemåge	MÅGER
106 Hættemåge	
106 Sildemåge	
107 Sølvmåge	
108 Thayers måge	
108 Hvidvinget måge	
109 Gråmåge	
110 Svartbag	
111 Rosenmåge	
111 Ride	
113 Ismåge	

114	Havterne	TERNER
115	Almindelig lomvie	ALKEFUGLE
116	Polarlomvie	
117	Alk	
118	Tejst	
119	Søkonge	
120	Lunde	
121	Sneugle	UGLER
121	Engpiber	SPURVEFUGLE
122	Stenpikker	
123	Sjagger	
123	Ravn	
124	Gråsiken	
125	Hvidsiken	
125	Laplandsværling	
126	Snespurv	
127	Fisk	
127	Laks	FISK
128	Fjeldørred	HUNDESTEJLER
128	Trepigget hundestejle	
130	Dagsommerfugle	
130	Arktisk høsommerfugl	DAGSOMMERFUGLE
131	Arktisk perlemorfugl	
131	Polar-perlemorfugl	
132	Bjerg-blåfugl	
133	Lille ildfugl	
134	Orkideer	
134	Rhizom-gøgeurt	ORKIDEER
135	Hjertebladet fliglæbe	
135	Satyrblomst	
136	Grønlandsk gøgelilje	
137	Koralrod	
138	Publicerede kilder	
145	Ikke-publicerede kilder	
146	Bilag 1	
147	Bilag 2	
149	Bilag 3	
151	Bilag 4	

Forord

Vi har i Grønland en mangfoldig og varieret flora og fauna, som vi kan være stolte af. Gennem Biodiversitetskonventionen (CBD), som Danmark tiltrådte i 1993 på vegne af Grønland, er vi forpligtet til at bevare denne mangfoldighed, blandt andet ved at sikre bevarelse af levesteder, arter og genetiske ressourcer.

Der har siden 1993 været iværksat en række vigtige initiativer for at sikre Grønlands implementering af CBD. Jeg ønsker her at fremhæve udarbejdelsen af "Grønlands Biodiversitet – et landestudie" samt at Direktoratet for Miljø og Natur i 2003 udgav "Det ukendte Grønland – de 10.000 arter land", der er en beskrivelse af Grønlands mangfoldige biodiversitet. Endeligt vil jeg fremhæve vedtagelsen af Naturbeskyttelsesloven i 2003.

Arbejdet er fuldt op med en række nye vigtige tiltag, herunder udarbejdelsen af en strategi- og handlingsplan for biodiversitet i Grønland som jeg forventer vil udkomme i 2007, samt udgivelsen af denne rødliste. Den grønlandske rødliste er produktet af et stort og vigtigt stykke arbejde, der blev påbegyndt tilbage i starten af 2005 af Direktoratet for Miljø og Natur.

Med rødlisten opfylder Grønland en del af de internationale forpligtelser, som vi har i forbindelse med CBD, herunder at overvåge den biologiske mangfoldighed i vores natur samt at identificerer mulige negative påvirkninger på vores naturlige ressourcer. Rødlisten indeholder en række arter, som Grønland har et særligt ansvar overfor, idet Grønland er disse arters primære levested eller eneste levested i verden. Nogle af disse arter kræver et særligt hensyn i planlægning og forvaltning, hvis vi vil undgå at de forsvinder.

Det er mit store ønske, at der med udgivelsen af denne rødliste rettes en særlig opmærksomhed mod de arter, der i Grønland er truede både nationalt og globalt. Jeg forventer således, at denne rødliste bliver et nyttigt værktøj, som kan medvirke til at danne grundlag for prioriteringer i den fremtidige forvaltning af vores flora og fauna. Ligesom det er mit håb, at rødlisten vil bidrage til den vigtige dialog i befolkningen omkring beskyttelse og udnyttelse af vores natur. Afslutningsvis vil jeg benytte lejligheden til at takke David Boertmann og den til projektet nedsatte følgegruppe for det store stykke arbejde, der har været lagt i projektet.

Landsstyremedlem
Direktoratet for Miljø og Natur

Arkalo Abelsen

Dansk resumé

Status for i alt 115 arter/bestande af grønlandske dyr og planter er vurderet - 37 pattedyr, 65 fugle, 3 ferskvandsfisk, 5 sommerfugle og 5 orkideer. Af dem er 36 arter eller isolerede bestande enten uddøde, forsvundet fra Grønland eller i varierende grad truede og derfor opført på den grønlandske rødliste 2007. Antallet svarer til 34 % af det samlede antal arter og bestande der er vurderet.

De 115 arter/bestande er fordelt som følger: Én er *uddød* (EX), to er *forsvundet* (RE), seks er *kritisk truede* (CR), tre er *moderat truede* (EN), tolv er *sårbare* (VU) og tolv er *næsten truede* (NT), se Tabel 1. Fem arter/bestande er kategoriseret som *med utilstrækkelige data* (DD), se Tabel 2, og tolv har *ikke kunnet vurderes* (NA), se Tabel 4. Resten, dvs. i alt 62 arter/bestande, er vurderet som *ikke truede* (LC).

Rødlistevurderingerne er suppleret med en udpegning af nationale ansvarsarter, dvs. arter/bestande hvor Grønland huser ≥ 20 % af den samlede bestand. I alt 29 af de vurderede arter/bestand er nationale ansvarsarter (Tabel 3).

Rødlistevurderingerne er foretaget efter de seneste retningslinier fra IUCN (2001, 2003), og udgangspunktet er 1850 (Se bilag 2 og Wind 2003).

Både arter, underarter og særskilte bestande er vurderet. Sidstnævnte er med, fordi der kan være tilfælde hvor genindvandring ikke er mulig hvis bestanden forsvinder. Pattedyr, fugle, ferskvandsfisk, dagsommerfugle og orkideer blev udvalgt til vurdering, fordi der blandt disse grupper var et tilstrækkeligt vidensgrundlag, og fordi der især blandt fugle og pattedyr er arter med forvaltningsbehov.

Den *uddøde* (EX) bestand er det særlige nordøstgrønlandske rensdyr, der forsvandt omkring 1900, formentlig på grund af en periode med ustabile vinterforhold, hvorunder store områder blev overiset.

De *forsvundne arter* (RE) omfatter de to fuglearter, islandsk hvinand og sjagjer, som ikke er observeret henholdsvis siden 1951 og 1990.

De *kritisk truede* (CR) arter er Nordvands-bestanden af hvalros, spættet sæl, Spitsbergen-bestanden af grønlandshval, nordkaper, hvidhval og den vestgrønlandske bestand af narhval. Flere af disse jages i Grønland i dag og jagten på dem vurderes som ikke-bæredygtig.

De *moderat truede* (EN) arter/bestande er den vestgrønlandske bestand af hvalros, grønlandsk blisgå og almindelig lomvie. De vestgrønlandske hvalrosser jages, og fangsten vurderes som ikke-bæredygtig. Blisgåsen er i tilbagegang, dels på grund af jagt (især i Island) og sandsynligvis også på grund af konkurrence fra den voksende bestand af canadagås i Vestgrønland. Den almindelige lomvie er meget fåtallig, og bestanden er i tilbagegang.

De *sårbare (VU)* arter/bestande omfatter tre pattedyr, syv fugle, en ferskvandsfisk og en orkide. Pattedyrene er en isoleret bestand af rensdyr (Nuusuaq-bestanden), ulv og isbjørn. Rensdyret og ulven har meget små bestande, men isbjørnen er truet af en forventet reduktion i havisens udbredelse og kvalitet. Fuglene omfatter den vestgrønlandske bestand af ederfugl, polarlomvie, ride, ismåge, rosenmåge, hættemåge og havørn. Ederfugl og polarlomvie er i tilbagegang, og har været udsat for ikke-bæredygtig fangst. Ridebestanden har længe været i tilbagegang, sandsynligvis på grund af jagt i kombination med mere generelle oceanografiske forhold. Ismåge er udsat for den samme trussel som isbjørnen, nemlig en reduktion af havisens udbredelse, og rosenmåge, hættemåge og havørn har meget små bestande i Grønland. Der findes kun én gydebestand af laks i Grønland, og den lille rhizom-gøgeurt kendes kun fra meget få lokaliteter.

De *næsten truede (NT)* arter/bestande omfatter den isolerede bestand af rensdyr i Inglefield Land, den nordøstgrønlandske bestand af hvalros og grønlandshvalerne i Davis Stræde/Baffin Bugt. Fuglene omfatter islom, strømand, havterne, lunde, hjejle, lille regnspove, den østatlantiske bestand af knortegås, jagtfalk og sabinemåge, alle bortset fra havternen med små bestande. Havternen har været i tilbagegang, delvis på grund af nu forbudt ægsamling.

English summary

This regional red list covers Greenland including the surrounding seas within the Exclusive economical zone (Figure 1). The red list is prepared according to the regional guidelines issued by IUCN (2001, 2003). As many species occur in Greenland with more than one subspecies or discrete population, many of these have been assessed separately. Mammals, birds, freshwater fish, butterflies and orchids were selected to be assessed, as these were the taxa, which had the adequate level of relevant knowledge.

In total 115 species/subspecies/populations have been assessed, including 37 mammals, 65 birds, 3 freshwater fish, 5 butterflies and 5 orchids. Most of these are reproducing regularly within Greenland. In addition a few regularly occurring visitors also are included. The red list is supplemented with a list over national responsibility taxa/discrete populations (≥ 20 % of the total population occurs within the Greenland area).

The 2006 Greenland red list is presented in Table 1, and national responsibility taxa are listed in Table 3. Three species/subspecies/discrete populations are categorised as *extinct* (EX) or *regionally extinct* (RE), six as *critically endangered* (CR), three as *endangered* (EN), twelve as *vulnerable* (VU) and twelve as *near threatened* (NT). This red list comprises 34 % of the assessed species/subspecies/discrete populations. Five species of marine mammals are categorised as *data deficient* (DD) (Table 2), and five species of mammals, six birds and one butterfly are categorised as *not applicable* (NA) (Table 4). This leaves thirteen mammals, 39 birds, two freshwater fish, four butterflies and four orchids as *least concern* (LC).

The assessment dates back to 1850, why extinct/regionally extinct species as great auk (*Pinguinus impennis*) and grey whale (*Eschrichtius robustus*) are not included. Since then, the endemic Northeast Greenland caribou (*Rangifer tarandus eogroenlandicus*) became *extinct* (EX) about 1900 probably due to severe winter conditions. Two bird species are categorised as *regionally extinct* (RE): Barrows goldeneye (*Bucephala islandica*) and fieldfare (*Turdus pilaris*), both most likely due to climatic events.

The *critically endangered* (CR) species comprise six species/populations of marine mammals: Atlantic walrus, Northwater population (*Odobenus rosmarus*), harbour seal (*Phoca vitulina*), bowhead whale, Spitsbergen population (*Balaena mysticetus*), northern right whale (*Eubalaena glacialis*), white whale (*Delphinapterus leucas*) and narwhal, West Greenland population (*Monodon monoceros*). The populations of the two baleen whales bowhead and northern right, were reduced by commercial hunting in previous centuries, and has recovered only slightly or not since the termination of this hunt. The other critically endangered species are all utilised in Greenland, and unfortunately on non-sustainable level.

The *endangered* (EN) species comprise one mammal and three birds: Atlantic walrus, West Greenland population, Greenland white-fronted goose (*Anser albifrons flavirostris*) and common guillemot (*Uria aalge*). The walrus is hunted. The white-fronted goose is only hunted to a limited degree in Greenland (more in Iceland), but face the threat of competition from a rapidly increasing population of Canada geese (*Branta canadensis*). The common guillemot has a restricted and localised breeding distribution in Greenland, and its numbers have decreased.

Three mammals are categorised as *vulnerable* (VU): One discrete population of caribou (*Rangifer tarandus*), polar bear (*Ursus maritimus*) and wolf (*Canis lupus*). The caribou population and the wolf population are very small, and the bear is threatened due to a predicted reduction in the distribution and quality of its main habitat, the ice surrounding Greenland. Eight birds are categorised as *vulnerable* (VU): Common eider, West Greenland population (*Somateria mollissima*) and Brünnich's guillemot (*Uria lomvia*) are all declining and harvested/have been harvested below sustainable levels, black-legged kittiwake (*Rissa tridactyla*) is declining probably due to a combination of harvest and climatic factors, ivory gull (*Pagophila eburnea*), which is expected to decline in numbers due to reduction in habitat (ice covered waters) like polar bear and finally white-tailed eagle (*Haliaeetus albicilla*), Ross's gull (*Rhodosthetia rosea*) and a black-headed gull (*Larus ridibundus*) which all have very small populations in Greenland. The spawning population of Atlantic salmon (*Salmo salar*) is also categorised as *vulnerable* (VU), because there is only one river in Greenland where spawning occurs. Among the orchids the small round-leaved orchid (*Amerorchis rotundifolia*) is categorised as *vulnerable* (VU) because it is only known from very few sites in Greenland.

Near threatened (NT) species/populations comprise three mammals: One local and discrete population of caribou, the northeast Greenland population of walrus and the Baffin Bay/Davis Strait population of bowhead whale. New research has revealed a much higher number of individuals of this whale than hitherto believed. Eight species of birds are categorised as *near threatened* (NT) because their populations are small: great northern diver (*Gavia immer*), harlequin duck (*Histrionicus histrionicus*), Atlantic puffin (*Fratercula arctica*), European golden plover (*Pluvialis apricaria*), Whimbrel (*Numenius phaeopus*), light-bellied brent goose, East Atlantic population (*Branta bernicla hrota*), gyrfalcon (*Falco rusticolus*) and Sabine's gull (*Larus sabini*). Arctic tern (*Sterna paradisaea*) is also categorised as near threatened due to a population decline.

Kalaallisut naalisagaq

Kalaallit Nunaanni naasunik uumasunillu assigiinngitsunik katillugit 115-iusunik peqassutsip killiffia naliliiffigineqarpoq – miluumasut 37-t, timmisat assigiinngitsut 65-it, tatsini kuunnilu aalisakkat assigiinngitsut pingasut, pakkalussat assigiinngitsut tallimat orkidellu assigiinngitsut tallimat. Taakkunannga naasut uumasullu assigiinngitsut imaluunniit uumasogatigiit/naasogatigiit 36-t allanit immikkoorlutik naasartut/uumasuusut nunguissimanngikkunik Kalaallit Nunaannit peerussimapput imaluunniit nungunnissaat assigiinngitsutigut aarlerinarlutik taamaattumillu Kalaallit Nunaanni uumasut/naasut navianartorsiortitaasut 2007-imut allattorsimaffianni nalunaarsorneqarsimallutik. Naasut uumasullu taakku assigiinngitsut /naasogatigiit /uumasogatigiit tamarmiusut 34%-erissagaat nalilernerqarpoq.

Naasut uumasullu assigiinngitsut 115-iusut ima agguataarneqarput: Ataaseq *nunguissimavoq (EX)*, marluk *tammarsimapput (RE)*, arfinillit *nungunnissaat aarlerinarlorujussuuvooq (CR)*, pingasut *nungunnissaat aarlerinarput (EN)*, aqqaneq marluk *mianernarput (VU)*, aqqaneq marluk *navianartorsiortitaangajalluinnarput (NT)*, tak. Tabel 1. Naasut uumasullu assigiinngitsut tallimat *naammaginartumik ilisimasaqarfigineqanngitsutut* naliliiffigineqarput (DD), tak. Tabel 2, aqqaneq marlullu *naliliiffigineqarsinnaasimanngillat (NA)*, tak. Tabel 4. Sinneri, tassalu katillugit naasut uumasulu assigiinngitsut/naasogatigiit/uumasogatigiit 62-it *navianartorsiortitaanngitsutut* naliliiffigineqarput (LC).

Navianartorsiortitaasut allattorsimaffiannik nalilersuinerit nammineq nunamit akisussaaffigineqartutut toqqaanernik ilaneqarput, tassa imaappoq naasut uumasullu assigiinngitsut tamarmiusut Kalaallit Nunaanniittut 20 %-iinit amerlanerusut. Katillugit naasut uumasullu assigiinngitsut 29-t nunap nammineq akisussaaffigisaatut nalilernerqarput (Tabel 3).

Navianartorsiortinneqartut allattorsimaffiannik nalilersuinerit ingerlanneqarput IUCN-imi maleruaqqusat nutaanerpaat malillugit (2001, 2003) taakkualu 1850-imiilli aallartipput (Tak. tapiliussat 2 aamma 3).

Naasut uumasullu assigiinngitsut, taamatuttaaq taakku iluanni assigiinngisitaartut aammalu naasut/uumasut allanit immikkoortut nalilersuiffigineqarput. Kingulliullugit taaneqartut ilanngunneqarput naasogatigiit /uumasogatigiillu taakku tammasagaluarunik nunamut iseqqinnissamut periarfissaqanngitsutut isigineqarnerat pissutigalugu. Miluumasut, timmisat, tatsini kuunnilu aalisakkat, pakkalussat orkidellu naliligassatut toqqarneqarput uumasogatigiit/naasogatigiit pillugit ilisimasatigit naammaginartunik tunngavissaqarneq pissutigalugu, aammalu pingaartumik timmisanut miluumasunullu tunngatillugu aqutsinissaq pisariaqartinneqarmat.

Nunguissimasooq (EX) tassaavoq Tunup avannaarsuata tuttua immikkut ittoq 1900-p missaani tammarsimasooq ukiorluusarneratigit nunap ilarujussuata sermersoortarnera pissutaagunarluni.

Uumasut tammarsimasut (RE) tassaapput timmissat assigiinngitsut marluk, niaqortoq aammalu orpimmiutarsuaq, 1951-ip 1990-illu kingorna takuneqarsimannngitsut.

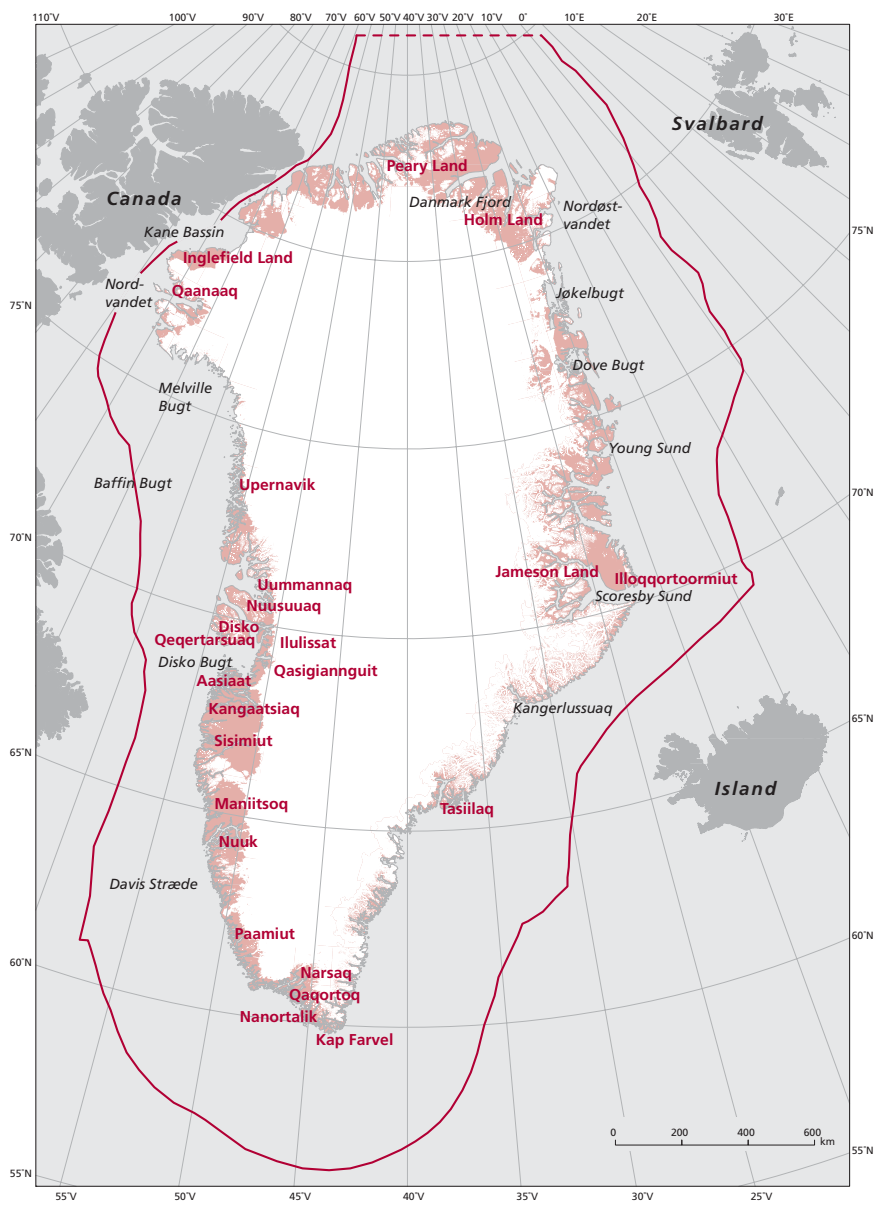
Nungunnissaat aarlerinartorujussuit (CR) tassaapput aarrit Avanersuup ammalataaniittut, qasigiaq, arfiviit Inngikitsulummiittut, arfiviit ilaat nordkaper, qilalugaq qaqorta qilalugarlu qernertaq Kitaani uumasuussoq. Taakkua ilaat arlallit Kalaallit Nunaanni piniarneqartarput piniarneqarnerallu imminut nammassinnaanngitsutut isigineqarpoq.

Naasut uumasullu assigiinngitsut *nungunnissaat aarlerinartut (EN)* tassaapput Kalaallit Nunaata kitaata aarri, Kalaallit Nunaata nerlia, appalu siggukitsaq. Kalaallit Nunaata kitaata aarri piniarneqartarput, pisarineqarnerallu imminut nammassinnaanngitsutut isigineqarpoq. Nerlerit ikiliartorput, ilaatigut piniarneqarnertik pissutigalugu (pingaartumik Islandimi) aammalu qularnanngitsumik Kalaallit Nunaata kitaani canadap nerleriniit unnam-millerneqarnertik annertusiartuinnartoq pissutigalugu. Appat sigguttuut ikitsuararsuupput sulilu ikiliartorlutik.

Naasut uumasullu assigiinngitsut *mianernartut (VU)* tassaapput miluumasut assigiinngitsut pingasut, timmissat assigiinngitsut arfineq marluk, tatsini kuunni aalisagaq ataaseq orkide-lu ataaseq. Miluumasut tassaapput tutut allanit immikkoorlutik (Nuussuup tutui) uumasuusut, amaroq nanorlu. Tuttuqatigiit amaroqatigiillu ikitsuararsuupput, nannulli ikileriarnissaat ilimagineqarpoq taakku uumaffigisaasa immap sikuata annikilliarternissaa pitsaassusaatalu annikilliarternissaa ilimagisamit aarlerinartoqarsinnaanerusutut ilimagineqarmat. Timmissat pineqartut tassaapput Kalaallit Nunaata kitaata mitia, appa, taateraag, naajavaarsuk, naajannguaq, nasalik nattoralillu. Mitit appallu ikiliartorput aammalu imminut nammassinnaanngitsumik piniarneqarsimallutik. Taateraag piffissami siviluimi ikiliartorsimapput, piniarneqarnerat aammalu imarpinni pissutsit nalinginnaasut pissutaagunar-lutik. Naajavaarsuk nannutulli peqquteqartumik navianartorsiortinneqarpoq, tassa immap sikuusarnerata annikilliarternanik pissuteqarluni, naajann-guaq, nasalik nattoralillu Kalaallit Nunaanni ikitsuararsooreerput. Kapisilik Kalaallit Nunaanni ataasiinnarmi suffisarfeqarpoq, naasunnguarlu isigam-maasaq ikitsuinnarni naasarfeqarluni.

Navianartorsiortitaangajalluinnartut (NT) tassaapput Inglefield Landimi tuttu allanut attaveqanngitsaq, Tunup avannaarsuani aarrit aammalu arfiviit Davis Strædemiiittut/Baffin Bugtimiittut. Timmissat tassaapput tuullik, toornaviar-suk, imeqqutaalaq, qilannagaq, anngilik, saarfaarsussuaq, Tunumi nerlernat, kissaviarsuk taateraarnarlu, tamarmik ikitsuinnaareersut. Imeqqutaallat ikiliartulersimagaluarpuit, mannisarfigineqarnerat, maannakkut inerte-qqutaalersimasooq, ilaatigut peqqutaalluni.

Figur 1. Grønland med omliggende havområder indenfor territorialgrænsen (den røde linie, EEZ Exclusive Economical Zone).

Indledning

Dette er den første rødliste over grønlandske plante- og dyrearter. Den er bestilt af det grønlandske hjemmestyre ved Direktoratet for Miljø og Natur (DMN). Arbejdet med udvælgelse og vurdering af de grønlandske arter er udført af Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) i tæt samarbejde med Grønlands Naturinstitut (GN), og det er blevet fulgt og kommenteret af en følge-gruppe bestående af repræsentanter fra DMU, DMN, Direktoratet for Fiskeri, Fangst og Landbrug (DFFL) og Skov- og Naturstyrelsen, Miljøministeriet (SNS). Arbejdet blev finansieret af Miljøstyrelsen, Miljøministeriet (MST) via programmet for 'Miljøstøtte til Arktis' (bevilling M127/001-0184).

Rapportens konklusioner er et resultat af samarbejdet mellem forfatteren og relevante medarbejdere ved GN og de afspejler ikke nødvendigvis Miljøstyrelsens holdninger. Grønlands Hjemmestyre ved DMN og DFFL har desuden haft rødlisten til gennemsyn og kommentering.

Rødlistekonceptet blev oprindeligt udviklet af IUCN til global vurdering af dyre- og plantearters risiko for at uddø, og den nyeste er udgivet i 2006 (IUCN 2006). I de seneste årtier er konceptet også blevet anvendt på regionalt og nationalt niveau, som fx Den danske Rødliste (Stolze & Pihl 1998a, b, DMU 2005). Hvor den globale rødliste angiver planter og dyrs risiko for totalt at uddø, angiver en regional/national rødliste arternes sandsynlighed for at forsvinde fra den pågældende region/nation. Når forskellige landes rødlisters sammenlignes er der ofte forskelle i terminologien, som især hænger sammen med udgivelsestidspunktet, idet retningslinierne fra den internationale naturbeskyttelsesorganisation IUCN er blevet revideret flere gange (se boks). Denne rødliste er udarbejdet efter de senest reviderede kriterier fra IUCN (2001).

Følgende personer har bistået med oplysninger, råd, vejledning, navne på lokale bestande, GIS-arbejde, grønlandske navne til lokale bestande, kommentering og gennemlæsning af manuskriptet til denne grønlandske rødliste: Erik W. Born (GN), Helene Brochmann, Preben Clausen (DMU), Christine Cuyler (GN), Carsten Egevang (GN), Tony Fox (DMU), Martin Jespersen (DMU), Mads Peter Heide-Jørgensen (GN), Ole Karsholt (Zoologisk Museum, København), Flemming Merkel (GN), Kristjana Motzfeldt (GN), Peter Nielsen, Stefan Pihl (DMU), Daniel Pike (NAMMCO, Tromsø), Aqqalu Rosing-Asvid (GN), Helle Siegstad (GN), Jonas Teilmann (DMU), Gisli Vikingsson (Hafrannsóknastofnunin, Marine Research Institute, Reykjavík), Øystein Wiig (Zoologisk Museum, Oslo), Peter Wind (DMU) og Lars Witting (GN). Følgegruppen bestod af Inge Thaulow (DMN), Karen Motzfeldt/Ole Heinrich (DFFL), Michael Kingsley/Erik W. Born (GN), Peter Wind (DMU) og Sten Asbirk (SNS). Tak til alle for konstruktivt samarbejde.

Hvad er en rødliste? En rødliste er en teknisk og faglig/videnskabelig vurdering af, hvilke dyre- og plantearter der er i risiko for at uddø/forsvinde fra et givet område. Vurderingen opdeles i en række kategorier, og foretages efter et system af kriterier fastlagt af den internationale naturbeskyttelsesorganisation IUCN. Langt de fleste regionale rødlisters er udarbejdet efter IUCNs retningslinier.

I USA og Canada benyttes rødliste-termen ikke, men her er udarbejdet tilsvarende lister over truede ('threatened') arter eller arter med risiko for at forsvinde ('species at risk').

Formål med en rødliste En rødliste skal skabe opmærksomhed omkring de arter, der er i fare for at forsvinde fra Grønland. Det gælder i forvaltnings- og forskningsmæssig sammenhæng, men også i offentlige bevågenhed.

Biodiversitetskonventionens artikel 6 og 7 nævner at de kontraherende lande skal udarbejde planer for, hvordan den biologiske mangfoldighed bevares – herunder også for bæredygtig (i økologisk forstand) udnyttelse af den (Artikel 6). For at kunne udarbejde disse planer skal man kunne udpege de arter, som er vigtige for bevarelsen af mangfoldigheden (Artikel 7). Herunder arter som kan være i fare for at forsvinde fra landet. Til en sådan udpegnings anerkender Biodiversitets-sekretariatet IUCN rødlistesystem som det mest autoritative og objektive system til at kategorisere organismer efter deres risiko for at uddø/forsvinde.

Relevante delmål for Biodiversitetskonventionen er at:

- gøre opmærksom på arter, der er forsvundet eller er under risiko for at forsvinde,
- danne grundlag for en prioritering af naturovervågningen i Grønland, skabe en platform for naturforvaltnings- og naturbeskyttelsesarbejde nationalt og internationalt,
- opfylde internationale forpligtelser overfor Biodiversitetskonventionen ved regelmæssigt at offentliggøre rødlistesystemet over naturligt forekommende, forsvundne og truede arter i landet.

Grønlands Naturinstitut har tidligere udarbejdet en statusopgørelse over grønlandske planter og dyr (Jensen 1999, GN 2000). Denne rødliste skal ses som en naturlig fortsættelse af dette arbejde.

Endelig skaber rødlisten overblik over de grønlandske arter, som er truet ikke blot nationalt/regionalt, men også globalt, ligesom den tilvejebringer et grundlag for vurdering af udviklingen i naturens mangfoldighed. Den bliver dermed til et værktøj i arbejdet med forvaltningen og beskyttelsen af Grønlands dyre- og planteliv.

Hvad skal rødlisten bruges til? Rødlisten skal primært bruges i naturbeskyttelsesarbejdet, hvor den på overskuelig vis udpeger de arter, som har behov for en aktiv beskyttelsesindsats, både af arterne som sådan, men i høj grad også af deres levesteder. Man skal dog være opmærksom på, at arter kan være i tilbagegang af naturlige årsager, hvor forvaltningstiltag ikke har virkning (fx sjaggeren i Sydgrønland). Rødlisten udpeger også en række arter, der har behov for en forskningsindsats for at få den foreliggende viden forøget og forvaltningsgrundlaget forbedret.

Da arternes status er dynamisk, fx som et resultat af en aktiv beskyttelsesindsats, vil den foreliggende rødliste med tiden blive uaktuel. Arternes status bør overvåges og rødlisten opdateres med jævne mellemrum eller gøres elektronisk med mulighed for løbende opdatering.

Arter/bestande Normalt er arten den taksonomiske enhed, der arbejdes med i rødlistesammenhæng. Men i nogle tilfælde er det nødvendigt at arbejde med separate bestande, fordi de er isolerede og ikke vil kunne genetableres ved indvandring udefra, hvis de forsvinder eller udryddes. Havørnen i Grønland er et godt eksempel på en sådan isoleret bestand. Nogle af disse bestande er beskrevet (har taksonomisk status) som underarter, fordi de afviger i morfologiske og anatomiske træk. Det gælder fx gråanden, blisgåsen og havørnen i Grønland. Andre adskiller sig ikke eller kun uvæsentligt fra de øvrige bestande, men udgør alligevel isolerede enheder. Det gælder fx storskarven og bramgåsen. Man bruger ofte udtrykket 'flyway bestand' til at beskrive sådanne isolerede fuglebestande der trækker mellem adskilte sommer- og vinterkvarterer. Nogle arter forekommer endog med flere forskellige og adskilte bestande i Grønland – blandt pattedyrene fx hvalrossen og blandt fuglene knortegåsen. I følge IUCN er en bestand isoleret, hvis der fra nabo-bestande typisk kun indvandrer et individ eller færre om året. Disse adskilte og isolerede bestande behandles i denne rødliste ligesom arter, dvs. at de vurderes som den biologiske enhed, de udgør. Dette er derimod ikke nødvendigvis tilfældet med de forskellige forvaltningsbestande, der arbejdes med i Grønland. Disse er derfor ikke altid relevante i rødlistesammenhæng. Fx er de vestgrønlandske rensdyr opdelt i syv forskellige forvaltningsbestande, som ikke alle er isolerede fra hinanden idet der ikke er geografiske barrierer imellem dem, og de kan derfor påvirke hinandens risiko for at uddød. I den generelle tekst omfatter termen 'art' også 'bestand' og 'underart'.

De vurderede planter og dyr Rødlisten behandler i denne omgang fem grupper af grønlandske planter og dyr: Pattedyr, fugle, ferskvandsfisk, dagsommerfugle og orkideer. Dette udvalg er bestemt af behov, videngrundlag og omfang af arter.

Alle arter fra de fem grupper, der formerer sig regelmæssigt i grønlandsk område, er vurderet (Figur 1). Dertil kommer enkelte arter, som enten opholder sig i landet under træk mellem sommer- og vinterkvarterer udenfor Grønland eller arter, som er regelmæssige sommer- og/eller vintergæster. Arter, der er mere tilfældige gæster eller som optræder uregelmæssigt i meget lave antal er ikke vurderet. I bilag 1 listes de mest relevante af disse, fordi nogle kan tænkes at indvandre til Grønland i løbet af en overskuelig årrække.

Introducerede arter/bestande er betegnelsen på dyr og planter, der af private eller myndigheder er sat ud i et område, hvor de ikke selv har spredt sig til eller hører til. Det gælder fx moskusokserne i Vestgrønland, som oprindeligt er indfanget i Østgrønland. Sådanne introducerede bestande vurderes ikke i en rødlistesammenhæng, men deres eventuelle påvirkninger på oprindelige bestande kan indgå som en negativ påvirkning. Dette er fx tilfældet for nogle af de fra Norge indførte bestande af rensdyr.

Rødlistekategorier og -kriterier Den grønlandske rødliste er udarbejdet efter IUCNs retningslinier (IUCN 2001, 2003, 2005). Rødlisten omfatter følgende kategorier (se også boks):

- *Uddød (EX)*, extinct
- *Forsvundet (RE)*, regionally extinct
- *Kritisk truet (CR)*, critically endangered
- *Moderat truet (EN)*, endangered
- *Sårbar (VU)*, vulnerable
- *Næsten truet (NT)*, near threatened

Arter der ikke er rødlistede kategoriseres som:

- *Ikke truet (LC)*, least concern

For at en art skal betegnes som *truet* skal den kategoriseres i en af de tre kategorier: *kritisk truet (CR)*, *moderat truet (EN)* eller *sårbar (VU)*.

Dertil kommer yderligere nogle kategorier

- *Med utilstrækkelige data (DD)*, data deficient
- *Ikke muligt at vurdere (NA)*, not applicable
- *Ikke bedømt (NE)*, not evaluated

Det er væsentligt at bemærke, at arter, der er bedømt til at være i en af disse tre sidstnævnte kategorier ikke må betragtes som uden risiko for at forsvinde. Det indgår i kriterierne for *med utilstrækkelige data (DD)*, at der skal indgå en mistanke om tilbagegang, og arter i denne kategori bør behandles med samme grad af opmærksomhed som truede arter, indtil de kan bedømmes på et tilfredsstillende datagrundlag. I Sverige drager man konsekvensen af dette og medtager kategorien *med utilstrækkelige data (DD)* i rødlisten.

I visse tilfælde er en bedømmelse justeret ned med et eller to trin i forhold til den kategori, som bedømmelsen egentlig resulterer i. Det er sket i de tilfælde hvor risikoen for at en art forsvinder fra Grønland er påvirket af bestande af samme art fx i Island eller Canada (ekstraregionale bestande). Gode eksempler på dette forhold er hættemåge, hjejle og lille regnspove, som alle er meget fåtallige i Grønland og derfor umiddelbart hører til kategorier som *kritisk truet (CR)* eller *moderat truet (EN)* efter D-kriteriet. Men bestandene i Grønland er tydeligvis udløbere af store og sunde bestande i Island, som til stadighed bidrager med individer til Grønland. Selv hvis disse arter skulle forsvinde fra Grønland, vil bestandene genetableres ved indvandring.

Kategorierne angives altid i kursiv efterfulgt af den internationale forkortelse i en parentes. De egentlige rødlistekategorier er desuden fremhævet med rødt.

Se beskrivelse af de enkelte kategorier og kriterierne for deres anvendelse i bilag 2.

Røddlistekategorierne (fra Wind 2003)

- Uddød (EX)** (Extinct) En art er *uddød*, når det er hævet over enhver rimelig tvivl, at det sidste individ er dødt.
- Uddød i vild tilstand (EW)** (Extinct in the Wild) En art er *uddød i vild tilstand*, når den kun overlever i dyrkning, i fangenskab eller i naturaliserede bestande langt fra det oprindelige udbredelsesområde.
- Forsvundet (RE)** (Regionally extinct) En art er *forsvundet*, når det er hævet over enhver rimelig tvivl, at det sidste individ, som havde en reel mulighed for reproduktion indenfor landets (regionens) grænser, er dødt eller forsvundet fra landet (regionen).
- Kritisk truet (CR)** (Critically endangered) En art henføres til kategorien *kritisk truet*, når der er en overordentligt stor risiko for, at den vil uddø i vild tilstand i meget nær fremtid som følge af, at ét af kriterierne A-E for kategorien **CR** er opfyldt.
- Moderat truet (EN)** (Endangered) En art henføres til kategorien *moderat truet*, hvis den ikke opfylder ét af kriterierne for *kritisk truet (CR)*, men når der alligevel er en meget stor risiko for, at den vil uddø i vild tilstand i nær fremtid som følge af, at ét af kriterierne A-E for kategorien **EN** er opfyldt.
- Sårbar (VU)** (Vulnerable) En art henføres til kategorien *sårbar*, hvis den ikke opfylder ét af kriterierne for at være hverken *kritisk truet (CR)* eller *moderat truet (EN)*, men når der alligevel er en stor risiko for, at den vil uddø i vild tilstand på længere sigt som følge af, at ét af kriterierne A-E for kategorien **VU** er opfyldt.
- Næsten truet (NT)** (Near threatened) En art henføres til kategorien *næsten truet*, hvis den ikke opfylder ét af kriterierne for *kritisk truet (CR)*, *moderat truet (EN)* eller *sårbar (VU)*, men er tæt på at opfylde ét af kriterierne for *sårbar*.
- Øvrige kategorier** (arterne er ikke rødlistede)
- Ikke truet (LC)** (Least concern) En art kategoriseres *ikke truet*, hvis det ved vurderingen viser sig, at den ikke opfylder kriterierne A-E for hverken *kritisk truet (CR)*, *moderat truet (EN)* eller *sårbar (VU)* eller vurderes at være *næsten truet (NT)*.
- Utilstrækkelige data (DD)** (Data deficient) Til denne kategori henføres de arter, hvor der ikke foreligger tilstrækkelig viden om deres udbredelse og/eller bestandsstatus til, at der kan foretages en direkte eller indirekte vurdering af deres risiko for at uddø. Ifølge kategoriens kriterier bør der dog være en mistanke om, at arten kan være truet eller endog forsvundet.
- Vurdering ikke mulig (NA)** (Not applicable) En art kategoriseres *vurdering ikke mulig*, hvis der er tale om arter, hvor en rødlistevurdering ikke er mulig, fordi det eksempelvis drejer sig om indførte arter eller strejfende individer eller arter under etablering dvs. at den har været i landet i mindre end 10 år.
- Ikke bedømt (NE)** (Not evaluated) En art kategoriseres *ikke bedømt*, hvis der ikke er foretaget en vurdering af den, eller hvis en vurdering af den efter kriterierne A-E ikke kan foretages, fx hvis den er overset, eller den ikke opfylder betingelserne for en rødlistebedømmelse.

Nationale ansvarsarter Dette begreb dækker arter, hvor mere end 20 % af den samlede bestand (individer) opholder sig i grønlandsk område. Dette er af væsentlig forvaltningsmæssig betydning, og er angivet for de arter, primært blandt fuglene, hvor det har været muligt at vurdere. Arter, hvor hele ynglebestanden i Grønland er vurderet som isoleret fra nabobestandene (dvs. at deres risiko for at forsvinde fra Grønland ikke er påvirket af nabobestande i fx Island eller Canada), og hvor Grønland derfor huser 100 % af individerne, er også nationale ansvarsarter. Endelig er der endemerne, som er isolerede bestande, der er anerkendt som taksonomiske enheder – underarter. Disse må ligeledes opfattes som nationale ansvarsarter.

Udbredelsesareal og forekomstareal For langt de fleste arter knyttet til det terrestriske miljø er angivet et udbredelsesareal (som defineret i Wind 2003). Her er tale om det isfri areal af de landområder, som arten vides at forekomme i. Dette er mindre relevant for de marine arter, som ofte forekommer i hele havområdet eller som har meget få og lokaliserede ynglesteder.

Hvor langt tilbage går vurderingen? 1850 sættes om grænsen for vurderingen. Dvs. at arter som gejrflugt (uddød 1844) og gråhval (uddød før den dansk/norske kolonisation i 1700-tallet) ikke er medtaget.

Selve listen Den grønlandske rødliste præsenteres dels som en gennemgang af alle arterne, i hvilken dokumentation, sammenligning med naboområders rødlistelister og oversigtlige biologiske oplysninger omtales. Desuden præsenteres listen som en tabel med mere summarisk information (Tabel 1).

Artsomtalerne indledes med artens navn på dansk, grønlandsk og efterfulgt af det internationale, videnskabelige navn i kursiv. Sidstnævnte med angivelse af navnet på den person, der beskrev arten, og for dyrenes vedkommende også årstal for beskrivelsen, sådan at der ikke er tvivl om navngivningen (jvf. de internationale nomenklatoriske retningslinier for henholdsvis botanik og zoologi). I langt de fleste tilfælde angives kun det to-lede artsnavn, i enkelte dog også underartsnavnet, sådan at det videnskabelige navn i visse tilfælde er tre-lede. Er der flere adskilte bestande, behandles de hver for sig under samme artsoverskrift.

Rødlistekategori.

Angiver rødlistevurderingen dels med den danske betegnelse (efter DMU 2005), og dels med den internationale forkortelse (se ovenfor) efterfulgt af det/de kriterier der er opfyldt. En * efterfulgt af en kategori i en kantet parentes betyder, at der er foretaget en nedjustering fra kategorien i den kantede parentes (se side 18).

Dokumentation.

Her begrundes og diskuteres grundlaget for de kriterier, der kan eller ikke kan opfyldes.

Derpå følger relevante oplysninger om grønlandske forhold omkring arten, hvis disse ikke allerede er nævnt i dokumentationen.

Bestandsstørrelse.

De tal der gives for bestandsstørrelser er fra publicerede kilder, primært BirdLife International (2004). I visse tilfælde er det nævnte tal kommenteret og vurderet.

Udbredelse.

Beskriver artens udbredelse inden for det grønlandske område.

Levesteder.

Summarisk beskrivelse af artens levesteder i Grønland.

Negative påvirkninger.

Afsnittet nævner kortfattet både aktuelle og potentielle trusler der skyldes eller fremmes af menneskelige aktiviteter, og som dermed er mulige at regulere. Naturlige trusler som fx sassat (isindespærring af hvaler) eller rovdyns fødesøgning nævnes kun undtagelsesvis. Der lægges desuden vægt på trusler, som kan virke på bestandsniveau. IUCNs standardliste over negative påvirkninger (dansk oversættelse i Wind 2003) er til dels anvendt, men den er ikke dækkende for grønlandske forhold.

Beskyttelse.

Omtaler kort de forvaltningsmæssige bestemmelser der er for de enkelte arter. Det er primært bestemmelserne i fuglebeskyttelsesbekendtgørelsen, fangstbekendtgørelserne og bestemmelserne i de forskellige fredninger der foreligger i Grønland (Tabel 6). Ramsarområderne nævnes også her, selvom de fleste endnu ikke er formelt beskyttet.

De relevante internationale oplysninger er samlet til slut.

Global udbredelse.

Giver en meget summarisk beskrivelse af artens verdensudbredelse.

Global rødlistekategori.

Her angives den seneste globale rødlistebedømmelse, som findes på IUCNs hjemmeside (<http://www.iucnredlist.org/>) og for fuglenes vedkommende den allerseneste vurdering foretaget af BirdLife International i 2006 (<http://www.birdlife.org/datazone/species/>). Mange af vurderingerne på IUCNs hjemmeside følger retningslinier og kriterier fra før 2001. Alle de globale vurderinger er defor forsynet med årstal (Se boks). http://www.iucnredlist.org/info/categories_criteria1994.html#categories). Langt de fleste globale rødlistebedømmelser er foretaget på den globale bestand uden hensyntagen til underarter eller lokale bestande. Kun for enkelte arters vedkommende er adskilte bestande vurderet. I denne sammenhæng gælder det kun blåhval og grønlandshval.

Naboområders rødlistekategori.

Her angives rødlistevurderinger fra Canada, Island og Svalbard, hvis de foreligger. Hvis de ikke foreligger, er det angivet med 'Ikke vurderet' (som

ikke må forveksles med kategorien *ikke mulig at vurdere* (NA). Canadierne bruger et system, som afviger noget fra IUCNs system, men klassificeringen i de to systemer kan udemærket sammenlignes (COSEWIC 2005, 2006). Island har udgivet en rødliste i 2000 (Náttúrufræðistofnun Íslands 1996, 2000), og den dækker ynglefugle og planter (laver, mosser, karsporeplanter og frøplanter). Vurderingerne følger IUCNs 1994-kategorier (se boks). Fra Svalbard foreligger rødlistevurdering af ynglefugle, pattedyr, karsporeplanter og frøplanter (Direktoratet for Naturforvaltning 1999, Norsk Polarinstitut 2003). Disse følger IUCNs før-1994 kategorier (se boks). Hvis arten ikke findes i et eller flere af de tre lande, angives landet ikke.

Bemærkninger.

Supplerende oplysninger som har relevans for vurderingen.

Publicerede kilder.

Liste over de publicerede kilder, der er benyttet til vurderingen af de enkelte arter.

Ikke-publicerede kilder.

Liste over ikke-publicerede kilder, så som oplysninger direkte fra relevante personer i e-mails, breve og samtaler.

De gamle IUCN rødlistekategorier

IUCN før-1994 kategorier: *uddød* (EX), *truet* (E), *sårbar* (V) og *sjældnen* (R). Kategorier uden for den egentlige rødliste (ikke truede): *opmærksomhedskrævende* (X) og *national ansvarsart* (A). De ikke-truede arter har ingen kategoribetegnelse.

IUCN 1994 kategorier: *uddød* (EX) (i regional sammenhæng, forsvundet), *uddød i vild tilstand* (EW), *kritisk truet* (CR), *akut truet* (EN) og *sårbar* (VU). Kategorier uden for den egentlige rødliste: *ikke truet* (LR) med følgende underkategorier: *afhængig af beskyttelse* (LR/cd), *næsten truet* (LR/nt), *ingen risiko* (LR/lc), *med utilstrækkelige data* (DD) og *ikke vurderet* (NE).

For nærmere oplysninger om den danske rødliste og IUCNs globale manual henvises til Wind (2003). Se link til internetversion i listen over citerede referencer.

Følger af klimaændringer

Ifølge den seneste rapport til FN om de forventede klimaændringer i Grønland vil der ske en stigning i temperaturen og nedbøren. Ændringerne vil særlig ske i vinterperioden, og for nedbørens vedkommende vil stigningen blive mere markant i Nordøstgrønland – her i form af sne (Rasmussen & Aarøe-Hansen 2003). Både havisens rumlige og tidsmæssige udbredelse vil blive reduceret, ligesom dens egnet som levested vil blive ændret (ACIA 2004). Disse ændringer er særdeles relevante i en rødlistesammenhæng. Det er indlysende, at organismer, der er snævert knyttet til havisen, vil blive påvirket negativt når isens udbredelse og egnet som levested reduceres.

Arter som isbjørn, ismåge, remmesæl og ringsæl hører blandt disse. Umidledbart skulle man også mene at hvalrossen var blandt sådanne arter, men en nærmere analyse tyder på, at hvalrosser i Nordøstgrønland vil få adgang til flere fødesøgningsområder, og blot vil benytte landgangspladser på land i stedet for isen. Det har de gjort i områder uden is, hvorfra de i dag er udryddet (Born 2005). Vinterisens reduktion uden for grønlandsk område vil påvirke grønlandssæl og klapmyds, som føder unger på havisen helt eller delvist uden for grønlandsk område.

I Nordøst- og Nordgrønland er der udsigt til mere nedbør i form af sne. Her er mange af arterne afhængige af udstrakte snefrie områder om vinteren (moskusokser, og fugle der ankommer om foråret). Disse vil formodentlig blive negativt påvirket hvis snedækket bliver mere udbredt og længerevarende. Mere ustabile vejrforhold vil også kunne give anledning til overisning og meget våd sne, som gør forholdene for moskusokser og lemminger mere vanskelige. Planter vil også kunne påvirkes, og der er i denne sammenhæng udtrykt bekymring for visse meget nordligt udbredte arters eksistens i Grønland (Rasmussen & Aarøe-Hansen 2003). Visse af de højarktiske vadefugle trues desuden af havstigning på deres overvintrings- og trækrastepladser i tempererede og subtropiske kystegne. Bilag 3 giver en foreløbig oversigt over arter, som kan forventes at blive påvirket negativt i de kommende år.

Men det modsatte – at organismernes levevilkår forbedres og bestandene påvirkes positivt – vil også forekomme. Ederfugle vil fx få adgang til flere fødesøgnings- og yngleområder, når isens udbredelse reduceres. Mildere klima og tidligere snesmeltning vil givetvis få en del arter til at udvide udbredelsesområdet nordover. Mere komplicerede og/eller indirekte påvirkninger må også forventes, og disse er langt vanskeligere at forudsige.

I denne rødliste er påvirkninger fra klimaændringerne kun i de meget oplagte tilfælde inddraget i vurderingerne, nemlig for isbjørn og ismåge, som er direkte afhængige af havisens udbredelse, og hvor påvirkningerne forventes indenfor en kortere årrække (tre generationer for de pågældende arter). For de øvrige arter må påvirkningerne forventes at slå igennem på noget længere sigt.

Konklusion

I alt 115 arter/bestande er blevet vurderet i rødlistesammenhæng: 65 fugle, 37 pattedyr, tre ferskvandsfisk, fem dagsommerfugle og fem orkidéer. Blandt disse er tre *uddøde* (EX) eller *forsvundet* (RE), seks *kritisk truet* (CR), tre *moderat truet* (EN), 12 *sårbare* (VU), og 12 *næsten truet* (NT). Disse 36 arter/bestande udgør rødlisten, og 34 % af de bedømte arter/bestande. I alt er 14 pattedyr, 20 fugle, en ferskvandsfisk og en orkidé optaget på rødlisten (Figur 1, Tabel 1). Dertil kommer fem pattedyr (en sæl og fire hvaler), som indtil videre er bedømt til kategorien *med utilstrækkelige data* (DD) (Tabel 2). En ny vurdering af disse arter bliver forhåbentlig mulig i løbet af nogle år. Endelig er fem pattedyr (hvaler), seks fuglearter og en sommerfugleart bedømt som *ikke mulige at vurdere* (NA) (Tabel 3). Resten, dvs. 13 pattedyr, 39 fugle, to ferskvandsfisk, fire dagsommerfugle og fire orkidéer er bedømt som *ikke truede* (LC).

Det kan måske undre, at en række fuglearter er blevet rødlistede: Europæisk højle, lille regnspove og hættemåge. Alle er indvandret til Grønland i løbet af de seneste 60 år. Ingen er etablerede med særligt store bestande, forekommer kun lokalt og opfylder D-kriteriet for *moderat truet* (EN) eller *kritisk truet* (CR). Da bestandene af disse tre arter er udløbere af bestande i Island, og deres risiko for at uddø fra Grønland er påvirket af moderbestanden er alle kategoriseret et eller to trin ned. En anden art, canadagås, er indvandret i same periode, og er nu vidt udbredt og talrig, hvorfor den er kategoriseret som *ikke truet* (LC).

Blandt de bedømte nulevende organismer er 28 nationale ansvarsarter (Tabel 3).

I bilag 4 findes en oversigt over de rødlistede arters levesteder (habitater).

Tabel 5 er en oversigt over de væsentligste negative påvirkninger, som de rødlistede arter i Grønland er udsat for. Det er især menneskeskabte aktiviteter, der påvirker/kan komme til at påvirke de rødlistede arter.

Figur 2 viser den relative fordeling af de enkelte rødlistekategorier blandt pattedyrene og fuglene.

Figur 3 viser den geografiske fordeling af rødlistede arter i Grønland. De fleste findes i Vestgrønland hvor hovedparten af den grønlandske befolkning bor, hvilket understreger behovet for forvaltning af bestandene.

Beskyttelse af de rødlistede arter

Artsbeskyttelse og -forvaltning varetages af fuglebeskyttelsesbekendtgørelsen og de forskellige jagt- og fiskeribekendtgørelser. Tabel 6 giver en oversigt over de rødlistede arters beskyttelsesstatus med angivelse af jagttider for jagtbare arter.

I de senere år har Landsstyret revideret mange af bekendtgørelserne omkring jagt og beskyttelse af de levende ressourcer med henblik på at sikre en økologisk bæredygtig udnyttelse af de forskellige arter (herunder de rødlistede). Det gælder fuglene (i 2001 og 2004), hvalros (i 2006), nar- og hvidhval (i 2004), store hvaler (i 2005), isbjørn (i 2005) og rensdyr (i 2001). Disse bekendtgørelser indeholder elementer som tidsmæssig regulering af fangsten, kvoter for enkelte bestande/forvaltningsbestande, fredning af hunner og/eller unge dyr, bestemmelser om fangstmetoder til reduktion af anskudte og tabte dyr, områder med jagtforbud (fx hi og landgangspladser) m.m.

Levestedsbeskyttelse varetages i de fredede områder (Tabel 7).

Fuglebeskyttelsesbekendtgørelsen udpeger desuden en række fuglebeskyttelsesområder, hvor færdsel ikke er tilladt i yngletiden. Endelig er der udpeget et antal Ramsarområder, men disse er endnu ikke implementeret i lovgivningen, hvorfor de fleste endnu er uden beskyttelse. Undtaget er de to områder i Nationalparken i Nord- og Østgrønland (Tabel 7). Men der arbejdes på fredningsbekendtgørelser for flere af Ramsarområderne i Disko Bugt.

Tabel 1. Den grønlandske rødliste 2007. Y = yngler/ formerer sig i Grønland, V = vintergæst, S = sommergæst.
Kalaallit Nunaanni uumasut/naasut navianartorsiortitaasut 2007-imut allattorsimaffiat Y = Kalaallit Nunaanni piaqqiortoq/kinguaassiortoq, V = Ukiukkut tikeraartortoq, S = Asakkut tikeraartortoq.
The Greenland red list 2007. Y = reproducing in Greenland, V = winter visitor, S = summer visitor.

Art/bestand Suussuseq/Peqassuseq <i>Species/Population</i>	Status Ilisarnaat <i>Status</i>	National rødliste kategori Nunami tamermi navianartorsiortut allattorsimaffianniittoq <i>National red list category</i>	Global rødliste kategori Nunarsuarmi tamarmi navianartorsiortut allattorsimaf fianniittoq <i>Global red list category</i>
Vestgrønlandsk renddyr , Nuussuaq-bestand Tuttut Nuussuarmiittut <i>Rangifer tarandus groenlandicus</i> (Linnaeus, 1767)	Y	VU D	LC ¹
Vestgrønlandsk renddyr , Inglefield Land-bestand Tuttut Avannarlinniittut <i>Rangifer tarandus groenlandicus</i> (Linnaeus, 1767)	Y	NT D	LC ¹
Nordøstgrønlandsk renddyr Tuttut Tunup Avannaaniittut <i>Rangifer tarandus eogroenlandicus</i> (Degerbøl, 1957)	Y	EX	LC ¹
Ulv Amaroq <i>Canis lupus</i> Linnaeus, 1758	Y	VU* [EN] D	LC
Isbjørn Nanok <i>Ursus maritimus</i> Phipps, 1774	Y	VU A3c	VU
Atlantisk hvalros , nordøstgrønlandsk bestand Aarfit Tunup Avannaaniittut <i>Odobenus rosmarus rosmarus</i> Linnaeus, 1758	Y	NT*[VU] D	LR/lc ¹
Atlantisk hvalros , vestgrønlandsk bestand Aarfit Kitaaniittut <i>Odobenus rosmarus rosmarus</i> Linnaeus, 1758	Y	EN A2ad	LR/lc ¹
Atlantisk hvalros , Nordvandsbestand Aarfit Avanersuup ammalataaniittut <i>Odobenus rosmarus rosmarus</i> Linnaeus, 1758	Y	CR A2bd, E	LR/lc ¹
Spættet sæl Qasigiaq <i>Phoca vitulina</i> Linnaeus, 1758	Y	CR C2a(i)	LR/lc
Grønlandshval , canadisk/grønlandsk bestand Arfiviit Baffin Bugt-imiittut <i>Balaena mysticetus</i> Linnaeus, 1758	Y	NT* [VU] D	EN ²
Grønlandshval , Spitsbergen-bestand Arfiviit Inngikitsulimmiittut <i>Balaena mysticetus</i> Linnaeus, 1758	Y	CR D	CR
Nordkaper Arfivit arlaat <i>Eubalaena glacialis</i> (P.L.S. Müller 1776)	S	CR D	EN
Hvidhval Qilalugaq qaqortaq <i>Delphinapterus leucas</i> (Pallas, 1776)	V	CR E	VU
Narhval , vestgrønlandsk bestand Qilalugaq qernertaq Kitaaniittut <i>Monodon monoceros</i> Linnaeus, 1758	VY	CR A2ad + 3ad E	DD

Art/bestand Suussuseq/Peqassuseq <i>Species/Population</i>	Status Ilisarnaat <i>Status</i>	National rødliste kategori Nunami tamermi navianartorsiortut allattorsimaffianniittooq <i>National red list category</i>	Global rødliste kategori Nunarsuarmi tamarmi navianartorsiortut allattorsimaf fianniittooq <i>Global red list category</i>
Islom Tullik <i>Gavia immer</i> (Brünnich, 1764)	Y	NT D	LC
Grønlandsk blisgås Nerleq <i>Anser albifrons flavirostris</i> Dalgety & Scott, 1948	Y	EN A4abcd C1	LC ¹
Lysbuget knortegås , østatlantisk bestand Nerlernat Inngikitsulimmiittut <i>Branta bernicla hrota</i> (O.F. Müller, 1776)	Y	NT* [VU] C2b D	LC ¹
Almindelig ederfugl , vestgrønlandsk bestand Mitit siorartuut Kitaaniittut <i>Somateria mollissima</i> (Linnaeus, 1758)	Y	VU A2ad	LC ¹
Strømand Toornaviarsuk <i>Histrionicus histrionicus</i> (Linnaeus, 1758)	Y	NT D	LC ¹
Islandsk hvinand Niaqortoq <i>Bucephala islandica</i> (Gmelin, 1789)	Y	RE	LC
Grønlandsk havørn Nattoralik <i>Haliaeetus albicilla groenlandica</i> C.L. Brehm 1831	Y	VU D	LC ¹
Jagtfalk Kissaviarsuk <i>Falco rusticolus</i> Linnaeus, 1758	Y	NT* [VU] D	LC
Europæisk hjejle Anngilik <i>Pluvialis apricaria</i> (Linnaeus, 1758)	Y	NT* [EN] D	LC
Lille regnspove Saarfaarsussua <i>Numenius phaeopus</i> (Linnaeus, 1758)	Y	NT* [EN] D	LC
Sabinemåge Taateraarnaq <i>Larus sabini</i> Sabine, 1819	Y	NT* [VU] D	LC
Hættemåge Nasalik <i>Larus ridibundus</i> Linnaeus, 1766	Y	VU* [CR] D	LC
Rosenmåge Naajannguaq <i>Rhodostethia rosea</i> (MacGillivray, 1824)	Y	VU* [CR] D	LC
Ride Taateraag <i>Rissa tridactyla</i> (Linnaeus, 1758)	Y	VU A2ad	LC
Ismåge Naajavaarsuk <i>Pagophila eburnea</i> (Phipps, 1774)	Y	VU A4c C1	NT
Havterne Imeqqutaalaq <i>Sterna paradisaea</i> Pontoppidan, 1763	Y	NT A1	LC
Almindelig lomvie Appa sigguttoq <i>Uria aalge</i> (Pontoppidan, 1763)	Y	EN A2b	LC
Polarlomvie Appa <i>Uria lomvia</i> (Linnaeus, 1758)	Y	VU A2ad	LC

Art/bestand Suussuseq/Peqassuseq Species/Population	Status Ilisarnaat Status	National rødliste kategori Nunami tamermi navianartorsiortut allattorsimaffianniittoq National red list category	Global rødliste kategori Nunarsuarmi tamarmi navianartorsiortut allattorsimaf fianniittoq Global red list category
Lunde Qilanngaq <i>Fratercula arctica</i> (Linnaeus, 1758)	Y	NT C2a	LC
Sjagger Orpimmiutarsuaq <i>Turdus pilaris</i> Linnaeus, 1758	Y	RE	LC
Laks (gydebestand) Kapisillit Kapisilinniittut <i>Salmo salar</i> Linnaeus, 1758	Y	VU D2	LC
Rhizom-gøgeurt Isigammassaaq <i>Amerorchis rotundifolia</i> (Banks ex Pursch) Hultén	Y	VU D2	NE

¹Den globale bestand af den respektive art.
Assigiiaanut pineqartunut nunarsuarmi uumasuutit.
Global population of the species.

²Baffin Bugt/Davis Stræde-bestanden vurderet isoleret.
Baffin Bugtimi/Davis Strædemi uumasogatigiit immikkoortuuneri nalilerneqarput.
Baffin Bay/Davis Strait population assessed independently.

Tabel 2. Arter kategoriseret som med utilstrækkelige data (DD).
Assigiiaat naammaginantumik ilisimasaqarfiunngitsutut (DD)-tut suussusersineqartut.
Species/populationss categorised as data deficient (DD).

Art/bestand Suussuseq/Peqassuseq Species/Population	Global rødliste kategori Nunarsuarmi tamarmi navianartorsiortut allattorsimaf fianniittoq Global red list category
Remmesæl Ussuk <i>Erignathus barbatus</i>	LC
Sejhval Tunnulit ilaat <i>Balaenoptera borealis</i>	EN
Blåhval Tunnulik <i>Balaenoptera musculus</i>	VU
Marsvin Niisa <i>Phocoena phocoena</i>	VU
Narhval, østgrønlandsk bestand Qilalukkat qernertat Tunumiittut <i>Monodon monoceros</i>	DD

Tabel 3. Nationale ansvarsarter i Grønland. Disse forekommer med mere end 20 % af den samlede bestand i Grønland. Den globale rødlistekategori gælder for hele den samlede bestand af de pågældende arter. * vinterbestanden. Kalaallit Nunaanni nunap nammineq akisussaaffigisai. Taakku Kalaallit Nunaanni tamakkiisumik uumasogatigiisut 20 %-ii sinnersimavaat. Nunarsuarmi tamarmi navianartorsiortunut suussuseq assigiiaanut pineqartunut tamakkiisumik uumasogatigiinnut tunngavoq. *ukiumi uumasogatigiinnik peqassuseq.
*National responsibility species/populations. *apply to the wintering birds in Greenland.*

Art/bestand Suussuseq/Peqassuseq <i>Species/Population</i>	%-del af samlet bestand Uumasoga- tigiinni tamak- kiisuni %-i <i>Proportion of total population</i>	National rødliste kategori Nunami tamermi navianartorsiortut allattorsimaffianniittoq <i>National red list category</i>	Global rødliste kategori Nunarsuarmi tamarmi navianartorsiortut allattorsimaf fianniittoq <i>Global red list category</i>
Med > 20 % af bestanden i Grønland. Kalaallit Nunaanni uumasogatigiit 20 %-ii sinnerlugit. <i>With more than 20 % of the population in Greenland.</i>			
Isbjørn Nanok <i>Ursus maritimus</i>	20	VU	VU
Kortnæbbet gås, islandsk Nerleq siggukitsoq <i>Anser brachyrhynchus</i>	>30	LC	LC
Alm. ederfugl, Baffin Bugt bestand Miteq siorartuut Kitaaniittut <i>Somateria mollissima</i>	75*	VU	LC
Lysbuget knortegås, østatlantisk bestand Nerlernat Inngikitsulimmiittut <i>Branta bernicla hrota</i>	20	NT	LC
Lysbuget knortegås, østcanadisk højarktisk bestand Nerlernat Canadap-imiittut <i>Branta bernicla hrota</i>	100	LC	LC
Islandsk ryle Qajorlaq <i>Calidris canutus islandica</i>	>50	LC	LC
Tejst, atlantisk bestand Serfaq <i>Cephus grylle</i>	30-50	LC	LC
Søkonge Appaliarsuk <i>Alle alle</i>	80	LC	LC
Hvidsisken Orpimmiutaq avannarleq <i>Carduelis h. hornemanni</i>	>50	LC	LC
Endemer. Endemet (sumiiffimmi ataasiinnarmiittut). <i>Endemic taxa.</i>			
Nordøstgrønlandsk rensdyr Tuttut Tunup Avannaaniittut <i>Rangifer t. eogroenlandicus</i>	100	EX	LC
Grønlandsk blisgås Nerleq <i>Anser albifrons flavirostris</i>	100	EN	LC
Grønlandsk gråand Qeerlutooq <i>Anas platyrhynchos conboschas</i>	100	LC	LC
Grønlandsk havørn Nattoralik <i>Haliaeetus albicilla groenlandica</i>	100	VU	LC
Vestgrønlandsk fjeldtrype Aqisseq Kitaaniittut <i>Lagopus mutus saturatus</i>	100	LC	LC

Art/bestand Suussuseq/Peqassuseq <i>Species/Population</i>	%-del af samlet bestand Uumasoaq- tigiinni tamak- kiisuni %-i <i>Proportion of total population</i>	National rødliste kategori Nunami tamermi navianartorsiortut allattorsimaffianniitq <i>National red list category</i>	Global rødliste kategori Nunarsuarmi tamarmi navianartorsiortut allattorsimaf fianniitq <i>Global red list category</i>
Sydlig fjeldrype Aqisseq <i>Lagopus mutus reinhardtii</i>	100	LC	LC
Almindelig (Schiøler's) ryle Saarfaarsorlak <i>Calidris alpina arctica</i>	100	LC	LC
Hvidvinget måge Najaannaq <i>Larus glaucoides glaucoides</i>	100	LC	LC
Isolerede bestande. Uumasoaqtigiit immikkoortut. <i>Discrete populations.</i>			
Rensdyr , Nuussuaq-bestand Tuttut Nuussuarmiittut <i>Rangifer tarandus</i>	100	VU	LC
Rensdyr , vestgrønlandsk bestand Tuttut Kitaaniittut <i>Rangifer tarandus</i>	100	LC	LC
Rensdyr , Inglefield Land-bestand Tuttu Avannarlinniittut <i>Rangifer tarandus</i>	100	NT	LC
Atlantisk hvalros , nordøstgrøn. bestand Aarfit Tunup Avannaaniittut <i>Odobenus rosmarus</i>	100	NT	LC
Atlantisk hvalros , Nordvandsbestand Aarfit Ava. ammalataaniittut <i>Odobenus rosmarus</i>	100	CR	LC
Spættet sæl Qasigiaq <i>Phoca vitulina</i>	100	CR	LC
Narhval , vestgrønlandsk bestand Qilalugaq qernertaq <i>Monodon monoceros</i>	100	CR	DD
Narhval , østgrønlandsk bestand Qilalugaq qernertaq <i>Monodon monoceros</i>	100	DD	DD
Marsvin Niisa <i>Phocoena phocoena</i>	100	DD	VU
Storskarv Oqaatsoq <i>Phalacrocorax carbo</i>	100	LC	LC
Bramgås Nerlernarnaq <i>Branta leucopsis</i>	100	LC	LC
Strømand Toornaviarsuk <i>Histrionicus histrionicus</i>	100	NT	LC
Toppet skallesluger Paaq <i>Mergus serrator</i>	100	LC	LC
Laks , Kapisillit-bestand Kapisillit Kapisilinniittut <i>Salmo salar</i>	100	VU	LC

Tabel 4. Arter der er ikke mulige at vurdere (NA).
 Assigiiaat naliliiffigineqarsinnaasimannngitsut (NA).
 Species not applicable (NA).

Art/bestand
Suussuseq/Peqassuseq
<i>Species/Population</i>
Hvidskæving
Aarluarsuk
<i>Lagenorhynchus acutus</i>
Hvidnæse
Aarluarsuk
<i>Lagenorhynchus albirostris</i>
Spækhugger
Aarluk
<i>Orcinus orca</i>
Kaskelot
Kigutilissuaq
<i>Physeter macrocephalus</i>
Døgling
Anarnak
<i>Hyperoodon ampullatus</i>
Bairds ryle
Saarfaarsunnaq
<i>Calidris bairdii</i>
Mellemkjove
Isunngarsuaq
<i>Stercorarius pomarinus</i>
Thayers måge
<i>Larus thayeri</i>
Sølvmåge
<i>Larus argentatus</i>
Sildemåge
Naajarlutsiaq
<i>Larus fuscus</i>
Engpiber
Kussattarnaq
<i>Anthus pratensis</i>
Lille ildfugl
Pakkaluaq takornartaq
<i>Lycaena phlaeas</i>

Tabel 5. Oversigt over de negative påvirkninger de rødlistede arter er eller har været udsat for. *Uddøde (EX), forsvundne (RE), kritisk truede (CR), moderat truede (EN), sårbare (VU) og næsten truede (NT)* arter/bestande.

1 = tab af levesteder, 2 = hybridisering med introducerede tamrener, 3 = jagt, ægsamling, (3) = ophørt kommerciel jagt, 4 = bifangst, 5 = forgiftning, 6 = forstyrrelser, ? = mulig, x = bekræftende.

Assigiiat navianartorsiortitaasut killormut sunniuteqarfigisaanerinut takussutissiaq. *Assigiiat/uumasogatigiit-naasoqatigiit nunguissimasut (EX), tammarsimasut (RE), nungunnissaat aarlerinartorujussuusut (CR) aamma nungun-nissaat aarlerinartut (EN).*

1 = najuuffeerunneq, 2 = tutut nujitsut eqqunnerisigut akulerussineq, 3 = piniarneq, mannittarneq, (3) = iluanaar-niutigalugu piniarneq taamaatitaa, 4 = saniatigut pisat, 5 = toqunartuninneq, 6 = akornusersugaaneq, ? = pisinna-voq, x = uppernarsisaaq.

Negative impacts on red listed species/populations. *Extinct (EX), regionally extinct (RE), critically endangered (CR) and endangered (EN), vulnerable (VU) and near threatened (NT) species/populations.*

1 = habitat loss, 2 hybridisation with introduced feral populations, 3 hunting, eggging, (3) commercial hunting, termi-nated, 4 bycatch in fisheries, 5 = poisoning, 6 = disturbance, ?= possible, x = yes.

Kategori og arter/bestande Suussuseq aamma assigiiat/ uumasogatigiit-naasoqatigiit Redlist category and species/populations	Menneskeskabte negative påvirkninger Killormut sunniutit inuit piliaat Human induced negative impacts		Naturlige negative påvirkninger Killormut sunniutit pinngortitap piliai Natural negative impacts			
	Direkte Toqqaannar- tumik Direct	Indirekte Toqqaannann- gitsumik Indirect	Tilstræbt Aimed	Ikke-tilstræbt Not aimed	Globale klimæændringer Global change	Forurening Pollution
<i>Uddøde (EX)</i> <i>Nunguissimasooq (EX)</i> <i>Extinct (EX)</i> Nordøstgrønlandsk rensdyr Tuttu <i>Rangifer tarandus eogroenlandicus</i>						x
<i>Forsvundne (RE)</i> <i>Tammarsimapput (RE)</i> <i>Regionally extinct (RE)</i> Islandsk hvinand Niaqortoq <i>Bucephala islandica</i> Sjagger Orpimmiutarsuaq <i>Turdus pilaris</i>						x
<i>Kritisk truede (CR)</i> <i>Nungunnissaat aarlerinartorujussuuvoq (CR)</i> <i>Critically endangered (CR)</i> Atlantisk hvalros, Nordvandsbestand Aveq <i>Odobenus rosmarus, North Water</i> Spættet sæl Qasigiaq <i>Phoca vitulina</i> Grønlandshval, Spitsbergen-bestand Arfvik <i>Baleana mysticetus, Spitsbergen pop.</i>	3					
	3					
	(3)	?				x

Kategori og arter/bestande Suussuseq aamma assigiiat/ uumasogatigiit-naasogatigiit <i>Redlist category and species/populations</i>	Menneskeskabte negative påvirkninger Killormut sunniutit inuit piliaat <i>Human induced negative impacts</i>				Naturlige negative påvirkninger Killormut sunniutit pinngortitap piliai <i>Natural negative impacts</i>			
	Direkte Toqqaannar- tumik <i>Direct</i>	Indirekte Toqqaannann- gitsumik <i>Indirect</i>						
	Tilstræbt <i>Aimed</i>	Ikke-tilstræbt <i>Not aimed</i>	Globale klimaændringer <i>Global change</i>	Forurening <i>Pollution</i>	Klimatiske ekstreme <i>Climatic extremes</i>	Oceanografiske årsager <i>Oceanographical conditions</i>	Interspecifik konkurrence <i>Inter specific compe-tition</i>	Biologiske forhold som gør arten særligt sårbar <i>Particular biological conditions making species vulnerable</i>
Nordkaper Arfiviit arlaat <i>Eubelaena glcialis</i>	(3)							
Hvidhval Qilalugaq qaqortaq <i>Delphinapterus leucas</i>	3		?					
Narhval , vestgrl. bestand Qilalugaq qernertaq <i>Monodon monoceros West Greenl.</i>	3		?					
Moderat truede (EN) <i>Nungunnissaat aarlerinarput (EN)</i> <i>Endangered (EN)</i>								
Atlantisk hvalros , vestgrl. bestand Aveq <i>Odobenus rosmarus West Greenl.</i>	3		?					
Grønlandsk blisgås Nerleq <i>Anser albifrons flavirostris</i>	3						x	x
Almindelig lomvie Appa sigguttoq <i>Uria aalge</i>	3	4?						x
Sårbare (VU) <i>Mianernartut (VU)</i> <i>Vulnerable (VU)</i>								
Rensdyr , Nuussuaq-bestand Tuttu <i>Rangifer tarandus Nuussuaq</i>	3	2						
Ulv Amaroq <i>Canis lupus</i>	3	6						
Isbjørn Nanok <i>Ursus maritimus</i>	3		x	x				
Almindelig ederfugl , vgrl. bestand Miteq siorartooq <i>Somateria mollissima, West Greenl.</i>	3							
Grønlandsk havørn Nattoralik <i>Haliaeetus albicilla groenlandica</i>		5, 6						

Kategori og arter/bestande Suussuseq aamma assigiiat/ uumasogatigiit-naasogatigiit <i>Redlist category and species/populations</i>	Menneskeskabte negative påvirkninger Killormut sunniutit inuit piliaat <i>Human induced negative impacts</i>				Naturlige negative påvirkninger Killormut sunniutit pinngortitap piliai <i>Natural negative impacts</i>
	Direkte Toqqaannar- tumik <i>Direct</i>	Indirekte Toqqaannann- gitsumik <i>Indirect</i>			
	Tilstræbt <i>Aimed</i>	Ikke-tilstræbt <i>Not aimed</i>	Globale klimaændringer <i>Global change</i>	Forurening <i>Pollution</i>	Klimatiske ekstremes <i>Climatic extremes</i> Oceanografiske årsager <i>Oceanographical conditions</i> Interspecifik konkurrence <i>Inter specific compe-tition</i> Biologiske forhold som gør arten særligt sårbar <i>Particular biological conditions making species vulnerable</i>
Hættemåge Nasalik <i>Larus ridibundus</i>		6			
Rosenmåge Naajannguaq <i>Rhodostethia rosea</i>		6			
Ride Taateaaq <i>Rissa tridactyla</i>	3				?
Ismåge Naajavaarsuk <i>Pagophila eburnea</i>	3	6	x		
Polarlomvie Appa <i>Uria lomvia</i>	3	6			x
Laks Kapisillik <i>Salmo salar</i>	?	4, 6			
Rhizom-gøgeurt Isigammassaaq <i>Amerorchis rotundifolia</i>		1			
Næsten truede (NT) <i>Navianartorsiortitaangajalluinnarput (NT)</i> <i>Near threatened (NT)</i>					
Rensdyr , Inglefield Land-bestand Tuttu <i>Rangifer tarandus, Inglefield Land</i>	3	6			
Atlantisk hvalros , nøgrl. bestand Aveq <i>Odobenus rosmarus, NE Greenl.</i>	3	6			
Grønlandshval , canadisk/grl. bestand Arfivik <i>Balaena mysticetus, Baffin Bay pop.</i>	(3)		?		x
Islom Tullik <i>Gavia immer</i>	3	4, 6		x	
Knortegås , østatlantisk bestand Nerlernaq <i>Branta bernicla hrota, East Canad.</i>	3	6			

Kategori og arter/bestande Suussuseq aamma assigiiaat/ uumasoqatigiit-naasoqatigiit <i>Redlist category and species/populations</i>	Menneskeskabte negative påvirkninger Killormut sunniutit inuit piliaat <i>Human induced negative impacts</i>		Naturlige negative påvirkninger Killormut sunniutit pinngortitap piliai <i>Natural negative impacts</i>					
	Direkte Toqqaannar- tumik <i>Direct</i>	Indirekte Toqqaannann- gitsumik <i>Indirect</i>						
	Tilstræbt <i>Aimed</i>	Ikke-tilstræbt <i>Not aimed</i>	Globale klimaændringer <i>Global change</i>	Forurening <i>Pollution</i>	Klimatiske ekstreme <i>Climatic extremes</i>	Oceanografiske årsager <i>Oceanographical conditions</i>	Interspecifik konkurrence <i>Inter specific compe-tition</i>	Biologiske forhold som gør arten særligt sårbar <i>Particular biologicalconditions making species vulnerable</i>
Strømand Toornaviarsuk <i>Histrionicus histrionicus</i>		1, 4						
Jagtfalk Kissaviarsuk <i>Falco rusticolus</i>		6						
Europæisk hjejle Anngilik <i>Pluvialis apricaria</i>		6						
Lille regnspove Saarfaarsussua <i>Numenius phaeopus</i>		6						
Sabinemåge Taateraanaq <i>Larus sabini</i>		6						
Havterne Imeqqutaalaq <i>Sterna paradisaea</i>	(3)	6				?		
Lunde Qilanngaq <i>Fratercula arctica</i>						?		

Tabel 6. Artsbeskyttelse af rødlistede arter i Grønland.
Kalaallit Nunaanni assigiiaat navianartorsiortitaasut illersorneqarneri.
Species protection in Greenland.

Art Suussuseq <i>Species</i>	Jagtfredning Piniarnermut eqqissisimatitaaneq <i>Protected season</i>
Rensdyr Tuttu <i>Rangifer tarandus</i>	15.11–31.12 & 01.03–31.07 ¹
Ulv Amaroq <i>Canis lupus</i>	Ikke fredet i Illoqqortormiut. <i>Not protected in Scoresbysund Municipality.</i>
Isbjørn Nanok <i>Ursus maritimus</i>	01.07–31.08 ²
Spættet sæl Qasigiaq <i>Phoca vitulina</i>	01.05–30.09
Atlantisk hvalros Aveq <i>Odeobenus rosmarus</i>	Se nedenfor ³ <i>See below³</i>
Grønlandshval Arfivik <i>Balaena mysticetus</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Nordkaper Arfiviit arlaat <i>Eubalaena glacialis</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Hvidhval Qilalugaq qaqortaq <i>Delphinapterus leucas</i>	Ingen fredningstid ⁵ <i>May be hunted all year</i>
Narhval Qilalugaq <i>Monodon monoceros</i>	Ingen fredningstid ⁵ <i>May be hunted all year</i>
Islom Tullik <i>Gavia immer</i>	01.01–31.08
Grønlandsk blisgås Nerleq <i>Anser albifrons flavirostris</i>	16.10–31.08
Lysbuget knortegås Netlernaq <i>Branta bernicla hrota</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Almindelig ederfugl Miteq siorartooq <i>Somateria mollissima</i>	01.03–14.10. ⁴
Islandsk hvinand Niaqortoq <i>Bucephala islandica</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Strømand Toornaviarsuk <i>Histrionicus histrionicus</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Grønlandsk havørn Nattoralik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>

Art Suussuseq Species	Jagtfredning Piniarnermut eqqissimatitaaneq Protected season
Jagtfalk Kissaviarsuk <i>Falco rusticolus</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Europæisk hjejle Anngilik <i>Pluvialis apricaria</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Lille regnspove Saarfaarsussua <i>Numenius phaeopus</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Sabinemåge Taateraanaq <i>Larus sabini</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Hættemåge Nasalik <i>Larus ridibundus</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Rosenmåge Naajannguaq <i>Rhodostethia rosea</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Ride Taateaag <i>Rissa tridactyla</i>	01.03–31.08
Ismåge Naajavaarsuk <i>Pagophila eburnea</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Havterne Imeqqutaalaq <i>Sterna paradisaea</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Alm. lomvie Appa sigguttooq <i>Uria aalge</i>	01.03–31.08 ⁴
Polarlomvie Appa <i>Uria lomvia</i>	01.03–31.08 ⁴
Lunde Qilanngaq <i>Fratercula arctica</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Sjagger Orpimmiutarsuaq <i>Turdus pilaris</i>	Totalfredet <i>Totally protected</i>
Laks Kapisillik <i>Salmo salar</i>	Må fiskes til lokalt brug <i>Local fishery allowed</i>
Rhizom-gøgeurt Isigammassaaq <i>Amerorchis rotundifolia</i>	Ikke beskyttet <i>Not protected</i>

¹ Vejledende fredningstid, der kan ændres administrativt. *Approximate protection season, which are liable to changes.*

² I Østgrønland 01.08–30.09. Desuden kvote der fastsættes af Hjemmestyret. Hunner med unger og unger er fredet. *In East Greenland 01.08–30.09. Hunting regulated by quotas, which is established by the Greenland Home Rule.*

³ Vestgrønland: Syd for 66° N fredet; 66°–70,5° jagttid 01.03–30.04; nord for 70,5° jagttid hele året. Østgrønland udenfor Nationalparken: jagttid hele året. Desuden bestemmelser om hvem der må drive jagt. *In West Greenland: South of 66° N fully protected, in region 66°–70,5° hunting season 01.03–30.04; north of 70,5° no temporal hunting regulations. East Greenland outside National park: No temporal hunting regulations. Hunting only allowed full time hunters.*

⁴ Særlige bestemmelser i visse kommuner. *Certain regulation in some municipalities.*

⁵ Jagt kvoteret i Vestgrønland. *Bag limits in West Greenland.*

Tabel 7. Levestedsbelyttelse for rødlistede arter. 1 = af væsentlig betydning for bestanden. 2 = af middel betydning for bestanden, 3 = af mindre betydning for bestanden.

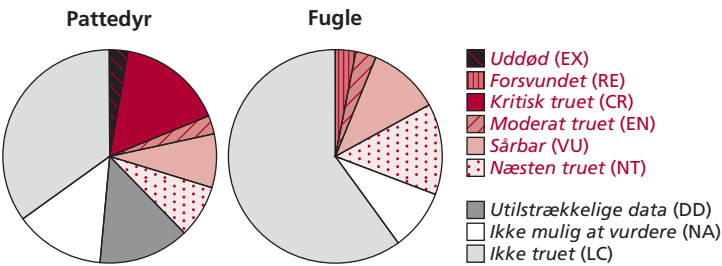
Assigiiaat navianartorsiortut najuuffigisaannik illersuineq. 1 = uumasogatigiinnut-naasogatigiinnut assorsuaq pingaarutilik. 2 = uumasogatigiinnut-naasogatigiinnut akunnattumik pingaarutilik, 3 = uumasogatigiinnut-naasogatigiinnut annikitsumik pingaarutilik.

Habitat protection in Greenland 1 = of high importance for the population, 2 = of middle importance for the population, 3 = of low importance for the population.

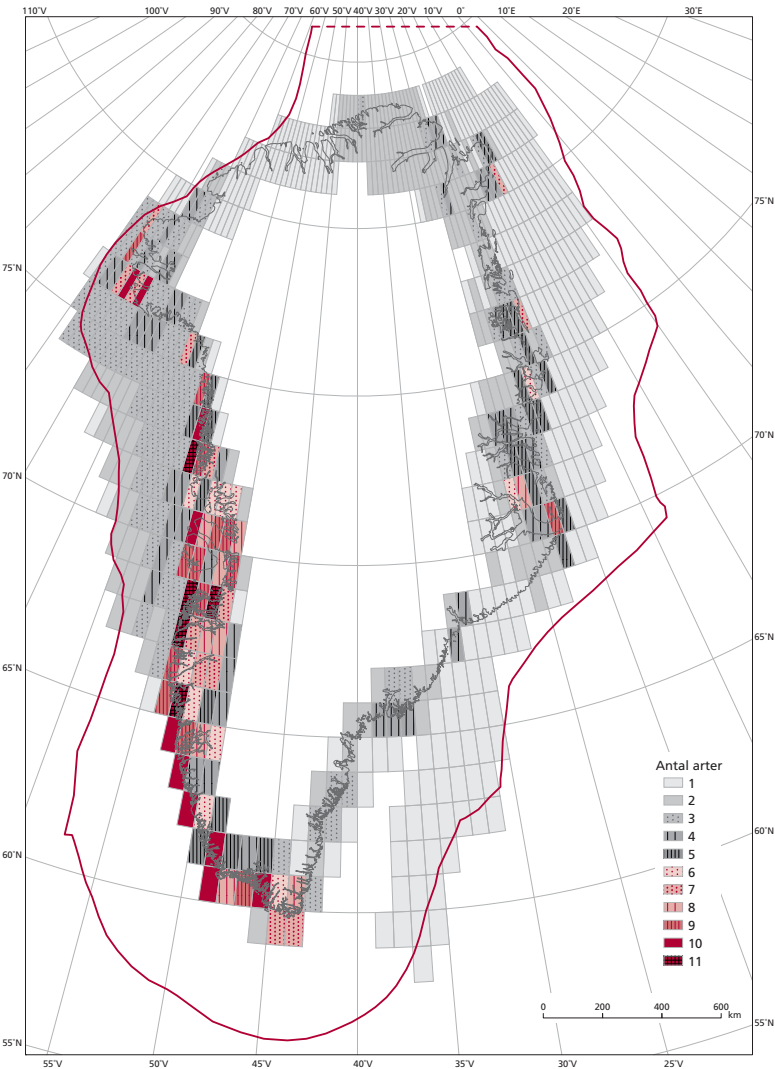
Art Suussuseq Species	Nationalparken Nuna Allanngut- saaliugaq National Park	Melville Bugt Qimusseri- arsuaq Melville Bay	Fredede områder Eqqissisimatin- neqarfiit Nature protection areas	Ramsar- områder Ramsareqarfiit Ramsar areas	Fuglebeskyt- telsesområder Timmissat iller- sorneqarfiit Bird protection areas
Rensdyr			3	2	
Tuttu <i>Rangifer tarandus</i>					
Ulv		1			
Amaroq <i>Canis lupus</i>					
Isbjørn	1	3		3	
Nanok <i>Ursus maritimus</i>					
Spættet sæl					3
Qasigiaq <i>Phoca vitulina</i>					
Atlantisk hvalros	1				
Aveq <i>Odeobenus rosmarus</i>					
Grønlandshval	3				
Arfivik <i>Balaena mysticetus</i>					
Nordkaper					
Arfiviit arlaat <i>Eubalaena glacialis</i>					
Hvidhval		2			
Qilalugaq qaqortaq <i>Delphinapterus leucas</i>					
Narhval	1	1			
Qilalugaq qernertaq <i>Monodon monoceros</i>					
Grønlandsk blisgås			3	1	
Nerleq <i>Anser albifrons flavirostris</i>					
Lysbuget knortegås	2			1	
Nerlernaq <i>Branta bernicla hrota</i>					
Almindelig ederfugl	2	3		3	2
Miteq siorartooq <i>Somateria mollissima</i>					
Islandsk hvinand					
Niaqortoq <i>Bucephala islandica</i>					
Strømand				3	
Toornaviarsuk <i>Histrionicus histrionicus</i>					

Art Suussuseq <i>Species</i>	Nationalparken Nuna Allanngut- saaliugaq <i>National Park</i>	Melville Bugt Qimusseri- arsuaq <i>Melville Bay</i>	Fredede områder Eqqissisimatini- neqarfiit <i>Nature protection areas</i>	Ramsar- områder Ramsareqarfiit <i>Ramsar areas</i>	Fuglebeskyt- telsesområder Timmissat iller- sorneqarfiit <i>Bird protection areas</i>
Grønlandsk havørn Nattoralik <i>Haliaeetus albicilla</i>				3	
Jagtfalk Kissaviarsuk <i>Falco rusticolus</i>		1	3		
Europæisk hjejle Anngilik <i>Pluvialis apricaria</i>				3	
Lille regnspove Saarfaarsussua <i>Numenius phaeopus</i>				1	
Sabinemåge Taateraanaq <i>Larus sabini</i>		1	3		2
Hættemåge Nasalik <i>Larus ridibundus</i>					
Rosenmåge Naajannguaq <i>Rhodostethia rosea</i>	3			1	
Ride Taateaaq <i>Rissa tridactyla</i>		3			3
Ismåge Naajavaarsuk <i>Pagophila eburnea</i>	1			2	
Havterne Imeqqutaalaq <i>Sterna paradisaea</i>	2	3		2	2
Almindelig lomvie Appa sigguttoq <i>Uria aalge</i>				2	2
Polarlomvie Appa <i>Uria lomvia</i>				2	1
Lunde Qilanngaq <i>Fratercula arctica</i>				3	1
Sjagger Orpimmiutarsuaq <i>Turdus pilaris</i>					
Laks Kapisillik <i>Salmo salar</i>					
Rhizom-gøgeurt Isigammassaaq <i>Amerorchis rotundifolia</i>					

Figur 2. Pattedyrenes og fuglearternes fordeling på de forskellige rødlistekategorier.

Figur 3. Fordelingen af rødlistede arter i det grønlandske område. Ruderne er baseret på længde- og breddegraderne, og er 1° på hver led. Derfor bliver ruderne smallere, jo længere nordpå de er placeret. Baggrundsinformationen er for pattedyr den generelle udbredelse (hvor arterne forekommer regelmæssigt), for ikke-kolonirugende fugle ligeledes den generelle yngleudbredelse, mens det for kolonirugende fugle er den aktuelle placering af de enkelte ynglekolonier (med udgangspunkt i DMUs database over kolonirugende havfugle i Grønland). For laks er der tale om den aktuelle gydeelv og for gøgeurten de få publicerede findesteder (Feilberg 1984, Fredskild 1996).

Artsgennemgang og dokumentation

Artsomtalerne er opdelt i et antal gennemgående afsnit, som hver især er fremhævet med et af nedenstående piktogrammer.

	Rødlistekategori
	Dokumentation
	Bestandsstørrelse
	Udbredelse
	Levesteder
	Negative påvirkninger
	Beskyttelse
	Global udbredelse
	Global rødlistekategori
	Nabområdets rødlistekategori
	Bemærkninger
	Publicerede kilder
	Ikke-publicerede kilder

Pattedyr

Uumasut miluumasut *Mammalia*

De regelmæssigt forekommende arter er vurderet, og kun en enkelt sjælden gæst er udeladt (bilag 1).

PARRETTÆDE HOVDYR

Moskusokse

Umimmak

Ovibos moschatus
(Zimmermann, 1780)

Ikke truet (LC).

Moskusoksens udbredelsesareal er stort (ca. 200.000 km²). Bestanden er stor, og de ændringer der er konstateret er af lokal karakter og hænger sammen med klimatiske forhold. Den vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Bestanden blev i 1991 vurderet til 9.500-12.500 dyr.

Moskusoksen forekommer naturligt i hele Nordøst- og Nordgrønland mod vest til Nyeboe Land. Dertil kommer en række introducerede bestande i Vestgrønland og Qaanaaq Kommune. Disse omfattes ikke af rødlistevurderingen, jvf. IUCNs vejledning.

Frodige lavlandsområder.

Bestanden i Illoqqortoormiut Kommune er udsat for jagt. I 2004 var kvoten 170 dyr. I Nationalparken i Nord- og Østgrønland må fangere fra Illoqqortoormiut nedlægge moskusokser på hundeslædetogter efter isbjørn. I forbindelse med en vurdering af effekter af klimaændringer på længere sigt er det nævnt, at moskusoksebestanden kan blive negativt påvirket af øget nedbør og andre effekter af mildere vintre i Nordøstgrønland.

Langt den største del af bestanden findes i Nationalparken i Nord og Østgrønland. Udenfor Nationalparken er jagten kvoteret og reguleret i tid. I forbindelse med råstofaktiviteter er der udpeget flere vigtige kælveområder i Nordøstgrønland, hvor forstyrrende aktiviteter er reguleret.

Ud over Grønland findes moskusoksen i arktisk Canada. I Alaska blev den udryddet i 1800-tallet, men er siden blevet genudsat.

Ikke truet, men afhængig af beskyttelse (LR/cd), 1996.

Canada: Ikke vurderet.

I Vestgrønland er der flere steder udsat moskusokser fra Østgrønland. Udsatte bestande vurderes ikke i en rødlistesammenhæng. Den grønlandske bestand henføres til en særlig underart (*O. m. wardi* Lydekker, 1900), som adskiller sig fra de canadiske moskusokser ved lidt mindre størrelse. Dette er dog snarere en funktion af miljø, fordi moskusokserne i Vestgrønland er større end deres forfædre i Østgrønland, og opdelingen i underarter bør undersøges nærmere.

Boertmann et al. 1991, Forchhammer & Boertmann 1993, Forchhammer et al. 2002, Rasmussen & Aarø-Hansen 2003.

Rensdyr

Tuttu

***Rangifer tarandus*
(Linnaeus, 1758)**

Der er i dag to geografisk vidt adskilte bestande af oprindelige rensdyr i Grønland. Én i Vestgrønland og én i Inglefield Land. Bestanden i Vestgrønland er opdelt i et antal forvaltningsenheder. Blandt disse er den marginale mod nord isoleret af geografiske barrierer. Derfor behandles denne ligeledes som en særskilt bestand. Dette understøttes desuden af at der er eksempler på at sådanne mindre og isolerede bestande i Vestgrønland er uddøde (Disko og Upernavik). Syd for Disko Bugt er der syv bestande, der forvaltes hver for sig. De er opdelt på baggrund af adskilte kælvningsområder, genetiske forskelle og forskelle i vandringsforhold (baseret på satellitsporing). Endvidere er disse bestande fysisk adskilt, og der er ikke eller kun i ringe grad udveksling af dyr mellem dem. Men de vurderes alligevel samlet i denne rødliste, da det må antages at der foregår en vis udveksling af individer (mindst et dyr eller én parring mellem dyr fra forskellige bestande per år, jvf. IUCNs definition af isolerede bestande). Det kan diskuteres om bestandene syd for Frederikshåb Isblink er isolerede, men da der er tegn på udveksling af dyr hen over isblinken slås de her sammen med de nordligere bestande. Endnu en bestand fandtes i Grønland, men den uddøde i slutningen af 1800-tallet.

Den vestgrønlandske rensdyrbestand opfattes som tilhørende den samme underart som den canadiske "Barren Ground Caribou" (*R. t. groenlandicus* (Linnaeus, 1767)), men er helt isoleret fra denne. Der har været en del debat om Inglefield Land bestandens tilhørsforhold, men den nyeste undersøgelse tyder på, at de er nærmest beslægtede med de vestgrønlandske rensdyr.

Tamrener er forsøgt udsat eller er undslupne fra rensdyrdrift flere steder. Ved Nuuk indgår undslupne tamrener i den vilde bestand. Ved Olrik Fjord/Thule Air Base blev der udsat et mindre antal tamrener i 1965. Disse klarer sig, og man forsøger nu at bortskyde dem, så at de ikke blandes ind i den oprindelige bestand fra Inglefield Land. På Nuussuaq Halvøen blev der i 1968 udsat tamrener for at styrke den fåtallige oprindelige bestand.

Den vestgrønlandske bestand

Tuttut Kitaaniittut

Ikke truet (LC), national ansvarsart (isoleret bestand).

Denne bestand har et stort udbredelsesareal (ca. 50.000 km²) og bestanden er stor (se nedenfor). Men den udviser store svingninger i antal, fordi den pga. mangel på naturlige fjender og stor formerings- evne undertiden overskrider områdets bæreevne med bestandssammenbrud til følge. Den vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Hvis man lægger de seneste delbestandsestimater fra årene 2000 til 2005 sammen fås i størrelsesordenen 130.000-150.000 dyr.

De fem forvaltningsenheder som denne bestand er opdelt i er udbredt mellem Qeqertarsuatsiaq/Fiskenæsset og Disko Bugt.

Jagt er den væsentligste påvirkning. Desuden foregår der en opblanding med tamrener i det indre Godthåb Fjord/Ameralik-området og måske også allersydligst omkring Neria forvaltningsbestanden. Potentielle påvirkninger udgøres af forstyrrelser i vigtige områder for rendsyrene (fx kælvningsområder). Hvordan klimaændringerne vil påvirke bestanden vides ikke, men rendsyrbestande er følsomme over for klimatiske påvirkninger.

Jagten er reguleret i tid og er kvoteret. Kvoten fastsættes årligt af landsstyret. I de senere år har kvoten været uden øvre grænse pga. højt bestandsniveau. Jagten indgår som aktivt forvaltningsredskab for at holde antallet af dyr på et økologisk bæredygtigt niveau i forhold til vegetationsgrundlaget. I forbindelse med råstofaktiviteter er der udpeget nogle vigtige kælvningsområder, hvor forstyrrende aktiviteter er reguleret.

Nuussuaq-bestanden

Tuttut Nuussuarmiittut

Sårbar (VU D), national ansvarsart (isoleret bestand).

Udbredelsesarealet er forholdsvis begrænset (ca. 6.000 km²), og bestanden er meget lille (se nedenfor). De observerede 450 (heraf ca. 150 kalve) oprindelige rendsyre i området, udgør et absolut minimumsestimat af bestanden, som nærmer sig D-kriteriet for *moderat truet (EN)*. Men der er sandsynligvis en del flere dyr i området og den høje kalveandel tyder på en bestand i trivsel, hvorfor den vurderes til *sårbar (VU)*.

En optælling i 2002 gav ikke mulighed for at estimere bestandens størrelse, men der blev observeret mindst 1.165 kønsmodne dyr (heraf 324 kalve). Bestanden virkede i 2002 sund og i trivsel, og den var væsentligt højere end i 1968, da den blev anslået til 15-25 dyr, og i 1995 da den blev estimeret til 400 dyr. I 1968 blev bestanden suppleret med 10 tamrener, og disse så i 2002 ud til at udgøre 2/3 af den samlede bestand. Dvs. at antallet af observerede oprindelige rendsyre kun var ca. 450.

Begrænset til Nuussuaq Halvøen.

Jagt (i 2004 kvotesat til 420 dyr) og opblanding med tamrener er de aktuelle påvirkninger. Jagten foregår dog hovedsageligt på tamrenerne, fordi de opholder sig på de lettest tilgængelige steder. I 2002 så de oprindelige og de udsatte rendsyre ud til at opholde sig forskellige steder, men større opblanding forventes især hvis bestandene af den ene eller begge typer forøges, så der bliver mere overlap mellem de områder de udnytter. Potentielle trusler udgøres af forstyrrelser fra råstofaktiviteter. Bestandens begrænsede udbredelse gør den desuden sårbar overfor ekstreme klimatiske forhold, som f. eks. overisning om vinteren.

Jagten er reguleret i tid og den er kvotesat. Jagten indgår som aktivt forvaltningsredskab for at holde antallet af dyr på et økologisk bæredygtigt niveau i forhold til vegetationsgrundlaget.

Inglefield Land- bestanden

Tuttut Avannarlinniittut

 Næsten truet (NT D), national ansvarsart (isoleret bestand).

Udbredelsesarealet er begrænset (ca. 7.000 km²) og bestanden lille (se nedenfor), tæt på D-kriteriet for *sårbar (VU)* og indenfor den anbefalede tærskelværdi for *næsten truet (NT)*.

En optælling i 1999 resulterede i et estimat på 2.260 individer hvoraf mindst 21 % var kalve. I de efterfølgende år er der observeret rensdyr i det nærliggende Prudhoe Land og høj vinterdødelighed i den vestlige del af Inglefield Land. Begge forhold kan tolkes som tegn på mætning af bestanden i Inglefield Land dvs. at områdets bærekapacitet sandsynligvis er nået. Bestanden er desuden kendt for at have varieret meget i størrelse gennem det 20. århundrede.

Denne bestand findes kun i Inglefield Land. Genetiske undersøgelser tyder på at den ikke alene er isoleret fra de andre grønlandske bestande, men også fra bestanden i Canada på den modsatte side af Smith Sund. Men vandring af rener til eller fra Canada er ikke helt udelukket i henhold lokal viden.

Bestanden er udsat for jagt. Potentielle trusler udgøres af forstyrrelser fra råstofaktiviteter. Der er desuden en risiko for opblanding med udsatte tamrener, som forekommer i området ved Olrik Fjord. Denne bestand er forsøgt udryddet i de senere år, men indtil videre uden held. Inglefield Land-bestandens begrænsede udbredelse gør den desuden sårbar overfor ekstreme klimatiske forhold, som f. eks. overisning om vinteren.

Jagten er reguleret i tid og den er kvotesat til 150 dyr. Jagten indgår som aktivt forvaltningsredskab for at holde antallet af dyr på et økologisk bæredygtigt niveau i forhold til vegetationsgrundlaget.

Det nordøst- grønlandske rensdyr

Tuttut Tunup
Avannaaniittut

 Uddød (EX), endemisk.

Det nordøstgrønlandske rensdyr uddøde omkring år 1900. De sidste blev observeret i 1899.

Ukendt.

Fandtes vidt udbredt i det meste af Nordøstgrønland, hvor fældede gevirer stadig findes spredt i terrænet.

Bestanden blev sandsynligvis udryddet af ugunstige vinterforhold, hvor landskabet i lange perioder har været dækket af is på grund af perioder med tø afvekslende med hård frost

Der var tale om et helt specielt rensdyr, som var beskrevet som en særlig endemisk underart (*R. t. eogroenlandicus* Degerbøl, 1957).

Fælles for bestandene

Landdyr, der er knyttet til dværghuskheder og tundra.

Vidt udbredt i nåleskovsbæltet og i arktiske områder af Eurasien og Nordamerika.

Ikke truet (LR/lc) 1996.

Canada: Flere af delbestandene, som fx "Barren Ground Caribou" er kategoriseret som special concern, threatened eller endangered. Svalbard: *Ikke truet*.

Cuyler 2004, Cuyler et al. 2003a, b, 2004, 2005, Cuyler & Østergaard 2005, Landa et al. 2000a, b, Meldgaard 1986, Roby et al. 1984.

ROVDYR

Polarræv

Ikke truet (LC).

Terianniaq

***Alopex lagopus*
Linnaeus, 1758**

Polarræv findes i hele Grønland (udbredelsesareal mere end 350.000 km²) og er generelt almindelig. Der er ikke tegn på langtidsændringer i bestanden, men lokale bestandssvingninger er velkendte. Den vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men talrig.

Næsten overalt i Grønland.

Udpræget landdyr, som findes i mange forskellige habitater. Om vinteren også på drivisen.

Jagt.

Generel fredningstid i sommerhalvåret, men den kan være suspenderet lokalt. En stor del af bestanden findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Polarræven findes i hele det arktiske område.

Ikke truet (LC), 2004.

Canada: Ikke vurderet.
Island: Ikke vurderet.
Svalbard: *Ikke truet*.

Bennike et al. 1989, Vibe 1990.

Ulv

Sårbar (VU* [EN] D).

Amaroq

***Canis lupus*
Linnaeus, 1758**

Udbredelsesarealet er meget stort (mere end 200.000 km²), men den samlede bestand er meget lille (se nedenfor) og mindre end de 250, som er tærskelværdien for D-kriteriet for *moderat truet* (EN). Men da bestanden er en udløber af en væsentlig større ekstraregional bestand i arktisk Canada nedjusteres vurderingen til *sårbar* (VU).

Formentlig ikke over 100 kønsmodne individer.

Ulven forekommer meget spredt i stort set hele Nord- og Nordøstgrønland.

Udstrakte tundraområder med god vildtbestand.

I Illoqqortoormiut Kommune er ulven ikke fredet.

Ulvebestanden findes hovedsageligt indenfor grænserne af Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Ulven er vidt udbredt i Eurasien og Nordamerika.

Ikke truet (LC), 2004.

Canada: Data deficient (Arctic grey wolf).

Ulven blev udryddet i Nordøstgrønland i fangstmandstiden i begyndelsen af 1900-tallet, men er siden genindvandret. Den har aldrig været talrig, og den nuværende bestandsstørrelse vurderes til at svare til maksimumantallet før den blev udryddet.

Bennike et al. 1989, Burton 1990, Dawes et al. 1986, Marquard-Petersen 1998, Mågård 1988.

Lækat

Ukaliatsiaq
Mustela erminea
Linnaeus, 1758

Ikke truet (LC).

Lækattens udbredelsesareal er stort (mere end 200.000 km²) uden at den dog er særligt talrig. Bestanden varierer meget i størrelse, som følge af variation i lemmingbestandens størrelse. Men der er ikke tegn på væsentlige langtidsændringer i bestandsstørrelsen. Den vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt.

Lækattens udbredelse falder sammen med lemmingens (dens hovedføde), og er derfor begrænset til Nord- og Nordøstgrønland.

Områder med høj bestand af lemminger.

Ingen aktuelle.

Størstedelen af dens udbredelsesareal er omfattet af Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Lækatten findes i store dele af Eurasien og Nordamerika

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Ikke vurderet.

Bennike et al. 1989, Vibe 1990.

Isbjørn

Nanoq
Ursus maritimus
Phipps, 1774

Sårbar (VU A3c), national ansvarsart.

Vurderingen bygger på den fremskrivning i havisens generelle udbredelse der forventes i grønlandske farvande, især om sommeren. På denne årstid forventes en reduktion i isens udbredelse på 50-100 % i løbet af de kommende 100 år. Denne negative udvikling ses allerede i Østgrønland, Davis Strædet, Baffin Bugt og Kane Bassin, hvor der er konstateret tilbagegang i havisen udbredelse i de sidste 10-15 år; oplysninger som dels stammer fra satellitbaserede isdata og en interviewundersøgelse med lokale fangere, der blev gennemført i Upernavik og Qaanaaq Kommune sen vinteren 2006. Isens egenskab som levested for bjørnene reduceres ligeledes. Endelig kan isbjørnenes adgang til ynglehi også blive begrænset som følge af reduceret udbredelse af havisen. Da isbjørne sandsynligvis ikke er i stand til at tilpasse sig sådanne ændringer forventes en reduktion i bestandens størrelse. Denne vurderes af IUCN til 30 % i løbet af 45 år (ca. tre isbjørnegerationer) for den globale bestand, en vurdering der antages også at gælde for den grønlandske bestand. Kriterium A3c for *sårbar* (VU) opfyldes dermed. Det anslåede antal isbjørne i Grønland udgør ca. 20 % af den totale isbjørnebestand, hvorfor arten er national ansvarsart.

Den samlede bestand af de tre forvaltningsenheder der forekommer i Vestgrønland og som deles med Canada, vurderedes i 2005 til 3.650-3.850 individer. Af disse forekommer dele af Davis Stræde bestanden (skønsmæssigt 1.400-1.600) kun i Grønland når Vestisen når ind i grønlandsk område. Bestandene i Baffin Bugt og Kane Bassin er estimeret til hhv. 2.074 og 167 dyr. Antallet af isbjørne i Østgrønland kendes ikke. Denne bestand skal skønsmæssigt tælle ca. 1.800 dyr, hvis den østgrønlandske fangst skal være bæredygtig.

Forekommer regelmæssigt i Vestgrønland i Qaanaaq og Upernavik Kommuner og mere sporadisk i kommunerne syd herfor – og blandt disse hyppigst i Nanortalik Kommune. I Nord- og Østgrønland er den regelmæssigt forekommende i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i kommunerne Illoqqortoormiut og Tasiilaq. Ynglehi kendes fra Nationalparken, Illoqqortoormiut, og Qaanaaq Kommuner ligesom de formentlig også forekommer i Upernavik og Tasiilaq Kommuner.

Isbjørnen er nært knyttet til det marine miljø, og forekommer hyppigst nær og på isdækket hav med tætte bestande af ringsæl.

Den aktuelle trussel er fangst, som i dag vurderes at være over det bæredygtige niveau i Kane Bassin og Baffin Bugt. Desuden giver høje

indhold af miljøgifte (organokloriner) især i østgrønlandske bjørne anledning til bekymring for bjørnenes reproduktion og overlevelse. Potentielle trusler udgøres af forstyrrelser fra olieeffterforskning og -udvinding til havs.

En væsentlig del af de grønlandske isbjørne formodes at findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i Melville Bugt reservatet. Jagten blev i 2005 kvoteret, sådan at landsstyret årligt fastsætter en kvote (for 2006 er den 150 dyr, heraf 95 i Vestgrønland). Bjørne er fredet i juli og august (i Østgrønland dog august og september). Desuden er hunner med unger fredet.

Isbjørnen findes udelukkende i Arktis og forekommer i størstedelen af den marine del af regionen, hvor der er havis. Den samlede bestand i arktis vurderes til 20.000-25.000 dyr.

Sårbar (VU), 2006.

Canada: Special concern.
Svalbard: *Opmærksomhedskrævende (X)*.

Isbjørnebestanden i hele Arktis forvaltes som en række delbestande, hvoraf fire forekommer helt eller delvist i Grønland (se ovenfor). Da bestandene ikke er adskilt af geografiske barrierer, og det er påvist at bjørne kan vandre endog meget langt, vurderes de grønlandske isbjørne under et. Tilbagegangen i isens udbredelse formodes desuden at ville berøre alle delbestande. Et canadisk studie har påvist genetiske forskelle mellem bestandene i Baffin Bugt og Davis Stræde men ikke mellem bestandene i Baffin Bugt og Kane Bassin. Sporing af isbjørne med satellitsendere tyder dog på at opdelingen i fire forvaltningsbestande i Grønland kan retfærdiggøres. IUCNs Internationale Isbjørne-specialistgruppe (IUCN 2006) vurderer nu isbjørnen som *sårbar (VU)* på globalt niveau. Dette hænger sammen med en forventet en tilbagegang i bestanden på mere end 30 % i løbet af de næste tre generationer som følge af klimaændringerne, der igen forventes at reducere udbredelsen og isens egnethed som levested for isbjørne.

ACIA 2004, Lunn et al. 2002, Sonne 2004, Schliebe et al. 2006, Stirling & Parkinson 2006, Taylor et al. 2001.

E.W. Born pers. komm.

HVALROSSER

Atlantisk hvalros

Aaveq

***Odobenus rosmarus*
rosmarus
(Linnaeus, 1758)**

Den atlantiske hvalros (i det følgende omtalt som hvalros) forekommer i tre bestande indenfor det grønlandske område. Der er påvist genetiske forskelle ligesom der tilsyneladende også er geografiske barrierer imellem dem. De behandles derfor hver for sig i denne rødliste.

Den nordøst-grønlandske bestand

Aarfit Tunup
Avannaaniittut

 Næsten truet (NT [VU] D).*

Bestandsstørrelsen (se nedenfor) opfylder D-kriteriet for *sårbar (VU)*. Andelen af ikke-kønsmodne dyr er ukendt, men den er langt fra så stor at antallet af kønsmodne dyr vil nå D- kriteriet for *moderat truet (EN)*. Bestanden er tilsyneladende i fremgang efter at den har været reduceret kraftigt på grund af fangst i store dele af udbredelsesarealet. Bestanden har dog ikke genoptaget anvendelsen af hele sin historiske udbredelse. Således er landgangspladsen i munden af Scoresby Sund, der anvendtes ind til ca. 1926, ikke blevet rekoloniseret formentlig pga. af den nære beliggenhed til beboede steder samt jagt. Den nuværende fangst i Østgrønland vurderes at være bæredygtig. Disse forhold gør at denne bestand nedkategoriseres til *næsten truet (NT)*.

Hele bestanden estimeres til ca. 1.000 dyr, dvs. at antallet af kønsmodne dyr er noget mindre.

Denne bestand er udbredt langs kysten af Nordøstgrønland, hvor der er flere landgangspladser, og dyr strejfer jævnligt sydover langs kysten helt til Tasiilaq Kommune. Bestanden er genetisk forskellig fra bestanden på Svalbard/Franz Josef Land, men det kan ikke udelukkes, at der foregår en udveksling af individer.

Jagt i Illoqqortoormiut og Tasiilaq kommuner, som for tiden vurderes som bæredygtig. I den første halvdel af 1900-tallet blev hvalrossen jaget i store dele af udbredelsesarealet, og bestanden blev stærkt reduceret med opgivelse af flere landgangspladser til følge. Potentielle påvirkninger omfatter forstyrrelser og ødelæggelse af opholdssteder i forbindelse med evt. oliefterforskning og -udvinding i havområderne ud for kysten og i forbindelse med øget turisme omkring landgangspladserne. Mindre is som følge af klimatiske ændringer menes ikke at være en trussel for bestanden, og det har været foretået, at det endog kan blive fordel, idet dyrene kan få lettere adgang til fødesøgningsområder langs kyster og i fjorde. Studier i Alaska af Stillehavshvalrosser antyder dog, at der er en mulig negativ effekt af isens tilbagegang (mindre is for hunner med små unger at ligge på ved deres ædesteder langt fra kysten).

Langt størstedelen af bestanden findes indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Jagten syd for Nationalparken blev fra og med juli 2006 kvoteret og i perioden 1. august til 31. december 2006 sat til 15 dyr. Desuden er hunner og unger fredet.

Den vestgrønlandske bestand

Aarfit Kitaaniittut

 Moderat truet (EN A2ad, E).

Denne bestand af hvalros er gået meget tilbage i antal siden begyndelsen af 1900-tallet, og anslås i dag til ikke over 1.000 dyr. Årsagen er ikke-bæredygtig jagt, som stadig foregår. En model som tilbageskriver bestandsudviklingen fra 1990'erne (Witting & Born 2005) anslår den "oprindelige" (dvs. inden intensiveret og målrettet grønlandsk fangst) bestandsstørrelse til ca. 16.000 individer i 1900, til knap 4.000 i 1960 og til 0 i 2000. Bestanden findes og jages dog fortsat, og har tilsyneladende, hvis man vurderer de grønlandske fangsttal, som rapporteres i

“Piniarneq”, været udsat for øget fangst gennem 1990’erne. Den fortsatte forekomst af hvalrosser i Vestgrønland formodes at være et resultat af tilskud af individer fra den canadiske side af Baffin Bugt/Davis Stræde, et forhold som modellen ikke tager højde for. Tilbagegangen i løbet af de sidste 45 år (tre generationer) må derfor antages at være ca. 75 % svarende til A2-kriteriet for *moderat truet* (EN). Den omtalte model forudsiger, at bestanden uddør, hvilket efter E-kriteriet kvalificerer til *kritisk truet* (CR). Men det er indlysende, at der er tale om en bestand, hvis risiko for at uddø er afhængig af indvandring fra en større og måske sundere ekstraregional delbestand, hvorfor den vurderes som *moderat truet* (EN).

Bestanden i Vestgrønland er i 2005 vurderet til ikke over 1.000 dyr. På den canadiske side af Baffin Bugt vurderes bestanden til 4.000-6.000 individer, og der sættes spørgsmålstegn ved om den kan tåle det nuværende jagttryk.

Forekommer om vinteren på bankerne ud for Maniitsoq, Sisimiut, Kangaatsiaq, Qeqertarsuaq og Uummannaq Kommuner. Om sommeren er dyrene formentlig på den canadiske side af Baffin Bugt/Davis Stræde.

Aktuelle påvirkninger er ikke-bæredygtig jagt og forstyrrelser fra fiskeri på og i nærheden af bestandens vinteroverræderingssteder. Potentielle påvirkninger udgøres af olieaktiviteter på de foretrukne opholdssteder. Det er uvist hvordan en eventuel reduktion i drivisens udbredelse vil påvirke denne hvalrosbestand. Alternative landgangspladser i land er ikke tilgængelige på grund af forstyrrelser og jagt, og om hvalrosserne vil være i området uden at der er is vides ikke.

Syd for 66° N må der ikke jages hvalros, og syd for 70,5° N er den fredet i perioden maj til februar. Fra og med juli 2006 er jagten kvotesat (kvoten endnu ikke oplyst).

I begyndelsen af 1900-tallet, var der flere landgangspladser i Vestgrønland. Disse blev benyttet om efteråret og i den tidlige vinter. Det er uvist, om hvalrosserne blev fordrevet fra disse på grund af jagt, eller om en bestand af dyr, der anvendte disse steder blev udryddet. Sommeropholdsstederne for de nuværende hvalrosser formodes at være på Baffin Island på den canadiske side af Davis Stræde, hvilket støttes af oplysninger om historisk forekomst og udbredelse, satellitsporing af et enkelt dyr i foråret 2005 og af genetiske undersøgelser.

**Nordvands-
bestanden**
Aarfit Avanersuup
ammalataaniittut

Kritisk truet (CR A2bd, E).

En formodet lille bestand, der gennem en lang årrække har været udsat for fangst i Qaanaaq Kommune. Dette har bl.a. medført, at den geografiske og tidsmæssige forekomst af hvalrosser i Qaanaaq Kommune er blevet reduceret. I følge en model, som tilbageskriver bestandens udvikling (Witting & Born 2005), bestod den af knap 7.000 dyr i 1960 og af 1.000 dyr i 2005 (tre generationer senere) og sandsynligvis vil bestanden være forsvundet før 2020. Det giver en tilbagegang på 85 % over de sidste tre generationer (3 x 15 år) hvilket gør, at både A2- og E-kriteriet for *kritisk truet* (CR) er opfyldt. Desuden har

nyere studier vha. satellitlelemetry og genetik antydte, at Nordvandsbestanden antageligt er opdelt i mindre, geografiske enheder, således at Nordvandsbestanden *sensu strictu* (dvs. den bestand, der jages fra Qaanaaq Kommune i Nordvandet) er geografisk begrænset til Smith Sund-området, og denne er adskilt i ukendt grad fra to andre enheder i Canada (hhv. West Jones Sound og Penny Strait/Lancaster Sound), et forhold som kan gøre den endnu mere sårbar.

Vurderet med udgangspunkt i optællinger til 1.500 dyr i sommeren 1998. Disse optællinger dækkede dog ikke hele sommeropholdsområdet.

Forekommer i Nordvandet og langs kysterne af dette polynye, dvs. Qaanaaq Kommune og østkysten af Ellesmere Island i Canada.

Jagt, som hidtil ikke har været bæredygtig. Hvordan en reduktion i havisens udbredelse vil påvirke bestanden er ikke klarlagt. Umiddelbart kan dette måske gavne bestanden, som forventet i Nordøstgrønland. Men hvilepladser i land gør måske hvalrosserne mere sårbare overfor jagt og forstyrrelser.

Hvalrosserne er fra og med juli 2006 blevet fredet i perioden 1. juli til 30. september, og jagten er blevet kvoteret (60 dyr i perioden 1. oktober til 31. december).

Fælles for bestandene

På grund af sin meget specialiserede føde, der helt overvejende består af muslinger fra havbunden, er hvalrossens udbredelse begrænset til nogle få geografisk adskilte, kystnære og lavvandede banker med rig forekomst af muslinger. Denne "stedtrohed" gør hvalrossen særligt følsom over for jagt. Landgangspladser findes i dag kun indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Med mindre havis i Arktis i fremtiden må det forventes, at hvalrosser i alle områder vil blive mere afhængige af adgang til at kunne hvile sig på land, hvor de er meget sårbare overfor forstyrrelser og lette at jage.

I juli 2006 blev en ny bekendtgørelse vedrørende beskyttelse og fangst af hvalros godkendt af landstinget. Denne indfører fangstkvoter som årligt fastsættes af landsstyret. Desuden er unger og voksne hunner fredet i Vestgrønland (ikke i Qaanaaq Kommune) og Østgrønland, ligesom der ikke må drives fangst på dyr på landgangspladser.

Den atlantiske hvalros forekommer i Nordatlanten omkring Grønland, mellem de højarktiske canadiske øer (og mod syd til Hudson Bugt) samt ved Svalbard og det nordvestlige russiske Arktis. Der er en separat hvalrosbestand nord for Sibirien (Laptevhvalros – *O. r. laptevi* Chapski, 1940, status som underart dog tvivlsom) og en tredje bestand i den arktiske del af Stillehavet (Stillehavshvalros – *O. r. divergens* Illiger, 1815).

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Special concern (vurderet i 2006).
Svalbard: *Opmærksomhedskrævende (X)*.

Boertmann et al. 1998, Born et al. 1994, 1995, 1997, 2001, 2005, COSEWIC 2006, Mosbech et al. 1998, NAMMCO ikke dateret c, NAMMCO 2005, Witting & Born 2005.

SÆLER

Klapmyds
Natsersuaq
Cystophora cristata
(Erxleben, 1777)

Ikke truet (LC).

Klapmydsen er vidt udbredt og talrig. Der er ingen tegn på væsentlige bestandsændringer i grønlandske farvande i de seneste årtier. Den vurderes derfor til ikke at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

De seneste (2005) bestandsopgørelser anslår ca. 71.000 dyr i Grønlandshavet og ca. 500.000 i Nordvestatlanten. Bestanden i Grønlandshavet har været i tilbagegang indtil ca. 1980, men er siden stabiliseret. Den nordvestatlantiske bestand er formentlig i fremgang.

Klapmydsen er en udpræget vandresæl, der på bestemte årstider bevæger sig mellem lokaliserede ynglepladser og mere vidt udbredte fødesøgningsområder. Man skelner mellem to bestande. Den nordvestatlantiske bestand yngler hovedsageligt omkring Newfoundland, men en mindre del yngler også på drivisen (i marts) i det centrale Davis Stræde på begge sider af den canadiske/grønlandske grænselinie. Dette yngleområdes placering er meget dynamisk og kan til tider ligge langt inde i grønlandsk område. Tilsvarende ses ved ynglefeltet for bestanden i Grønlandshavet. Dette felt ligger på isen i nærheden af Jan Mayen og kommer i visse år ind i grønlandsk farvand. Ellers forekommer klapmydsen talrigt i de sydlige kommuner i Vestgrønland, når de vestatlantiske klapmydser søger imod fældepladsen ud for Ammassalik. Hovedparten af ungerne fra denne bestand menes at vokse op i farvandet ud for Østgrønland, mens de voksne sæler udnytter hele farvandet mellem Grønland og Canada, fra Qaanaaq i nord til Newfoundland i syd. Bestanden fra Grønlandshavet opholder sig øst for Grønland, hvor dyrene har en mere nordlig og østlig udbredelse end de vestatlantiske.

Snævert knyttet til det marine miljø, hvor den i Grønland træffes både i fjorde og langs kysterne. Hovedparten af bestanden befinder sig dog til havs. I yngleperioden og fældeperioden er klapmydserne afhængige af drivis.

Klapmydser fanges på ynglefelterne i Canada og ved Jan Mayen, hvor fangsten en kvoteret. I Grønland fanges klapmydser under deres vandringer langs kysterne. Potentielle påvirkninger for yngleforekomsten i Davis Stræde er forstyrrelser fra fremtidige olieaktiviteter. Hvordan klimatiske ændringer og dermed isens udbredelse vil påvirke bestanden er mindre klart. Fx tyder de forskellige modelberegninger på at vinterisen udbredelse (som sælerne yngler på) påvirkes væsentligt mindre end sommerisens.

Ingen.

Klapmydsen findes kun i den nordlige del af Atlanterhavet.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Not at risk.

ACIA 2004, Boertmann et al. 1998, ICES 2006, Kapel 1995, 1996, Mosbech et al. 1998, Vibe 1990.

Kapel ikke dateret a.

Remmesæl

Ussuk

Erignathus barbatus
(Erleben, 1777)

Med utilstrækkelige data (DD).

Remmesælen er vidt udbredt, men ikke særlig talrig. Der foreligger ingen viden om bestandens størrelse eller udviklingstendenser i denne. Da arten formentlig vil blive påvirket negativt af klimaændringerne kategoriseres den her som *med utilstrækkelige data* (DD).

Ukendt.

Remmesælen er knyttet til havisen, og undgår som regel farvande helt uden is, som fx det meste af Vestgrønland i sommerperioden. Remmesælen antages at være mere eller mindre stationær. Der vides dog næsten intet om remmesælernes færden, men vinterkoncentrationer på isen på Store Hellefiskebanke antyder, at dele af bestanden kan foretage vandringer.

Knyttet til farvande med ikke alt for tykt og tæt isdække.

Bestanden jages i Grønland, men den rapporterede fangst af remmesæl (mellem 1.400 og 2.300 årligt) udgør næppe nogen trussel for bestanden. Potentielle trusler kan være en reduktion i havisens udbredelse som følge af klimatiske ændringer.

En del af bestanden findes indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i Melville Bugt reservatet.

Remmesælen er vidt udbredt i de arktiske have på den nordlige halvkugle.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Not at risk.
Svalbard: *Ikke truet*.

Anonym 2004, Boertmann et al. 1998, Mosbech et al. 1998, Vibe 1990.

Grønlandssæl**Aataaq*****Phoca groenlandica*
Erxleben, 1777***Ikke truet* (LC).

Grønlandssæl er meget talrig og vidt udbredt og der er ikke tegn på væsentlige bestandsreduktioner.

De seneste bestandsestimater er publiceret i 2005, men er foreløbige og endnu ikke kvalitetssikret (ICES 2005): Grønlandshavet 635.000 voksne dyr, Hvidehavet 2.065.000 voksne dyr, Newfoundland 5.900.000 voksne dyr.

Grønlandssælen er en vandresæl. Den har tre adskilte yngleområder, hvoraf kun det i Grønlandshavet ligger (delvist) indenfor grønlandsk område. Der er desuden fundet unger på isen ud for Sydgrønland i de senere år. Væsentlige andele af bestandene i Nordvestatlanten og Grønlandshavet optræder om sommeren i grønlandske farvande.

Overalt hvor der er åbent vand.

Fangst både i Grønland og på ynglestederne er den væsentligste bestandsregulerende faktor. Efter at den canadiske fangst blev kraftigt reduceret i 1970 er bestanden her steget. Hvordan klimatiske ændringer og dermed isens udbredelse vil påvirke bestandene er mindre klart. Fx tyder de forskellige modelberegninger på at vinterisens (som sælerne yngler på) udbredelse påvirkes væsentligt mindre end sommerisens i det mindste i de nordligere områder.

Ingen. Mindre dele af bestandene forekommer i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i Melville Bugt reservatet.

Vidt udbredt i Nordatlantens arktiske dele. Yngleområderne ligger på isen ud for Newfoundland/Labrador, i St. Lawrence Golfen, nord for Jan Mayen og i Hvidehavet.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Ikke vurderet.

ACIA 2004, Boertmann et al. 1998, DFO 2000, Mosbech et al. 1998, Vibe 1990.

Kapel ikke dateret b.

Ringsæl**Natseq*****Phoca hispida*
Schreber, 1775***Ikke truet* (LC).

Ringsæl er vidt udbredt og talrig, og der er ikke konstateret væsentlige langtidsændringer i bestanden. Der er dog en tendens til faldende fangsttal i de senere år, men dette behøver ikke nødvendigvis at hænge sammen med bestandens størrelse.

Ukendt, men meget stor.

Ringsæl forekommer overalt i grønlandske farvande, men tætheden varierer meget.

Især knyttet til områder med fastis, men områder med sammenfrosset drivis kan også huse store bestande. Ynglehabitatet er først og fremmest fjorde med stabilt islæg i forårsperioden.

Ringsælbestanden udnyttes intensivt i Grønland, men fangsten er tilsyneladende bæredygtig, idet der ikke er konstateret væsentlige ændringer i bestandsstørrelsen. Hvordan klimatiske ændringer og dermed isens udbredelse og kvalitet vil påvirke bestanden er mindre klart. Fx tyder de forskellige modelberegninger på at vinterisens (som sælerne yngler på) udbredelse påvirkes væsentligt mindre end sommerisens. Men en reduktion i sommerbestandens antal og udbredelse må forventes.

Væsentlige dele af bestanden forekommer i Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Vidt udbredt i de arktiske have.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Not at risk.
Svalbard: *Ikke truet*.

ACIA 2004, Boertmann et al. 1998, GN 2005, Kingsley 1998, Mosbech et al. 1998, Miller et al. 1982, Reeves, R.R. 1998, Vibe 1990.

Spættet (spraglet)

sæl

Qasigiaq

Phoca vitulina
Linnaeus, 1758

Kritisk truet (CR C2a(i)), national ansvarsart (isoleret bestand).

Bestanden er med stor sandsynlighed isoleret fra nabobestandene i Island og Newfoundland. Den er gået tilbage i antal og udbredelse, og udbredelsen er i dag fragmentarisk, idet arten kun forekommer regelmæssigt i to områder med stor indbyrdes afstand (mere end 800 km). I litteraturen er der beskrevet mindst 37 steder i hele Vest- og Sydøstgrønland, hvor den spættede sæl forekom regelmæssigt, men bortset fra de to nævnte områder, er disse steder formentlig forladt indenfor de sidste 50 år eller mere. Da reduktionen af udbredelsesarealet er foregået over længere tid end tre generationer (30 år), opfylder spættet sæl næppe kriterierne A2, A3c, B1,2 eller D for *kritisk truet* (CR), men kriterium C2a(i) opfyldes for *kritisk truet* (CR), fordi ingen delbestande vurderes til at bestå af mere end 50 kønsmodne individer.

Formodentlig meget lille og måske mindre end 100 kønsmodne dyr i hele landet. Fangsterne i Nanortalik Kommune antyder at der kan være oversete bestande i Sydøstgrønland.

Forekom tidligere langs det meste af vestkysten og i hele Sydøstgrønland. I dag observeres spættet sæl regelmæssigt kun inderst i Kanger-

lussuaq/Søndre Strømfjord (3 dyr i august 2006) og der indhandles årligt nogle få skind i de sydlige bygder i Nanortalik Kommune.

Kystnært og afhængig af landgangspladser på land enten afsidesliggende skær eller sandbanker i fjordene.

Den aktuelle påvirkning mod bestanden er jagt. Bifangst i garn og forstyrrelser på potentielle landgangspladser udgør også trusler. Potentielle påvirkninger er oliespild der forurener landgangspladser. De forventede klimatiske ændringer vil formodentlig kunne gavne bestanden af spættet sæl.

Voksne og ynglende spættede sæler er fredet i perioden maj til september.

Den spættede sæl er vidt udbredt både i Nordatlanten og i det nordlige Stillehav.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Data deficient.

Island: Ikke vurderet.

Svalbard: *Opmærksomhedskrævende (X)*.

Der rapporteres årligt om i størrelsesordenen 100-200 fangede spættede sæler fra hele Grønland (i 2003 over 600). En væsentlig del af disse er dog indlysende forkert rapporterede ring- og/eller grønlandssæl.

Glahder 2001, GN 2005, Lisborg & Teilmann 1999, Teilmann & Dietz 1994.

BARDEHVALER

Grønlandshval

Arfivik

Balaena mysticetus
Linnaeus, 1758

Næsten truet (NT D).

Hvalfangsten der ophørte i 1910 reducerede formentlig bestanden til mindre end 30 % af den oprindelige. Siden er bestanden vokset meget langsomt (først erkendt i de senere år), og den blev længe estimeret til nogle få hundrede individer. Men helt nye undersøgelser (flere endnu ikke publicerede) viser at bestanden i Davis Stræde og Baffin Bugt er væsentligt større end hidtil antaget. Desuden ser denne bestand ud til at hænge sammen med bestanden i Hudson Bugt og Foxe Bassin i Canada. I Vestgrønland forekommer grønlandshvalerne i nogenlunde de samme områder som før og under fangsttiden. Bestandsstørrelsen i Grønland (se nedenfor) opfylder kriteriet for *næsten truet (NT)*.

De seneste totale bestandsestimater ligger på mere end 4.000 individer når bestandene i Hudson Bugt og Foxe Bassin medregnes. Af disse forekommer formentlig mindst 1.000 i Grønland om foråret.

Grønlandshvalerne tilbringer vinteren langs kanten af Vestisen, i Nordvandet og i Hudson Strædet, og om sommeren opholder de sig på den canadiske side af Baffin Bugt/Davis Stræde.

Canadisk/-grønlandsk bestand

Arfiviit Baffin Bugt-
imiittut

Grønlandshvalen er i Grønland knyttet til kanten af drivisen. Om foråret i april/maj er den relativ hyppig i Disko Bugt og Davis Stræde ud for Uummannaq, Qeqertarsuaq, Aasiaat og Kangaatsiaq Kommuner. Den forekommer desuden i Nordvandet ud for Qaanaaq Kommune.

Spitsbergenbestand

Kritisk truet (CR D).

Arfiviit
Inngikitsulimmiittut

Den globale rødlistevurdering af Spitsbergen-bestanden (IUCN 2004) følges her. Kriterium D er opfyldt fordi bestanden er meget lille (se nedenfor).

Bestanden er skønnet til ikke at tælle mere end 50 kønsmodne individer (IUCN 2004).

Bestanden findes i dag hovedsageligt i farvandene øst for Svalbard, men den forekommer også meget fåtalligt ud for Nordøstgrønland, og i 2006 blev der set 8 individer på ca. 78° N.

Langs iskanter, i polynyer og kystnære farvande.

Fælles for de to bestande

Fangst var i 1800-tallet årsag til bestandenes næsten totale udryddelse. I 1910 ophørte fangsten på Baffin Bugt/Davis Stræde-hvalerne, men bestanden er stadig langt fra de oprindelige før-fangst antal. Fangst udgør ingen trussel i dag, hvor arten er totalfredet. Der er i 1996 dog givet tilladelse til at fange et enkelt dyr hvert andet år i Canada og fra 2008 har Grønland fået tildelt to dyr om året fra den canadisk/grønlandske bestand. Potentielle påvirkninger kan opstå i forbindelse med forstyrrelser fra havbaserede olieaktiviteter i hvalernes opholdsområder. Desuden nævner canadiske forskere øget prædation fra spækhugere i forbindelse med reduceret udbredelse af havisen. Endelig vil en reduktion i drivisens udbredelse indskrænke omfanget af artens foretrukne levesteder i Grønland.

Grønlandshvalen findes kun i det arktiske område. Udover de to bestande nævnt ovenfor er der bestande i Bering Havet og i det Okhotske Hav.

Davis Stræde/Baffin Bugt-bestand: *Moderat truet (EN)*, 2000.
Svalbard-bestand: *Kritisk truet (CR)*, 2000.

Canada (Davis Stræde/Baffin Bugt-bestand): Threatened.
Svalbard (Spitsbergen-bestand): *Truet (E)*.

Burns et al. 1993, COSEWIC 2006, Gilg & Born 2005, GN 2005, Heide-Jørgensen & Aquarone 2002, Heide-Jørgensen & Laidre 2006, Heide-Jørgensen et al. 2006a, IUCN 2004, Koski et al. 2006.

Cosens et al. in prep., M.P. Heide-Jørgensen (GN) pers. komm.

Nordkaper

Arfivit arlaat
Eubalaena glacialis
 (P.L.S. Müller, 1776)

Kritisk truet (CR, D).

Nordkaperen forekommer i farvandet mellem Island og Grønland. Der er tale om resterne af en tidligere mere talrig bestand, som i dag kun tæller meget få individer. I grønlandske farvande forekommer der formentlig under ti individer årligt, hvorfor kriteriet for *kritisk truet (CR)* er opfyldt.

I Grønland er den sommergæst i farvandet mellem Island og Grønland, og her ligger også "Cape Farewell whaling ground", hvor hvalfangere fra Nordamerika fangede nordkaper indtil slutningen af 1800-tallet. Hvalerne tilhører den vestatlantiske bestand, som vandrer langs kysten af USA og Canada. Dette er dokumenteret ved fotoidentifikation af flere individer (heraf ét fotograferet ca. 400 km øst for den sydøstgrønlandske kyst i 1987).

Langt til havs, men udenfor grønlandsk område ofte knyttet til mere kystnære farvande.

Intensiv fangst indtil 1920'erne med basis i Nordamerika og Europa decimerede bestanden til meget få individer, og der er ikke tegn på at den er ved at komme sig efter at fangsten ophørte. I dag er nordkaperen fredet i hele udbredelsesarealet, men påsejling og bifangst i fiskereds-kaber udgør en væsentlig trussel mod den meget lille, tilbageværende bestand.

Nordkaperen findes i det nordlige Atlanterhav og er i dag meget fåtallig. Hovedparten af bestanden findes langs kysten af USA og Canada (300-350 individer), men der fandtes også tidligere nordkaper langs Nordvesteuropas og Vestafrikas kyster, og her ses stadig enkelte dyr. Disse kan være strejfer fra den vestlige bestand. I det nordlige Stillehav findes den nærtbeslægtede og ligeledes meget fåtallige stillehavs-nordkaper (*Eubalaena japonica* Gray, 1846), og på den sydlige halvkugle findes den langt mere talrige sydkaper (*Eubalaena australis* Desmoulins, 1822). De tre arter har tidligere været regnet som en og samme art.

Moderat truet (EN), 1996.

Canada: Endangered.
 Island: Ikke vurderet.

Brown 1986, Gilg & Born 2005, Knowlton et al. 1992, Reeves & Mitchell 1986, Reeves et al. 2003, Sigurjónsson et al. 1989, 1991, 1996, Waring et al. 2004.

Heide-Jørgensen et al. 2006a, S. Kraus pers. komm., D. Pike pers. komm., G. Víkingsson pers. komm.

Vågehval (Sildepisker)

Tikaagullik
*Balaenoptera
acutorostrata*
Lacépède, 1804

Ikke truet (LC).

Vågeghvalen er vidt udbredt og ganske talrig i de grønlandske farvande. To optællinger gennemført af Grønlands Naturinstitut fra skib og fly i 2005 gav antal på omkring 3-4000 dyr i Vestgrønland, antal som på grund af flere negative fejlkilder er undervurderinger af den egentlige bestand. Der er ikke påvist tendenser til tilbagegang i bestanden. Bestanden er en udløber af en meget større bestand i Nordatlanten, som formentlig nedsætter risikoen for at vågeghvalen forsvinder fra Grønland. Derfor vurderes bestanden som over kriterierne for *næsten truet (NT)* og *sårbar (VU)*.

En skibsbaseret optælling i 2005 gav et bestands estimat på 4.086 dyr (95 % usikkerhedsinterval 1.654-10.150) og en flybaseret optælling samme år gav 3.474 (95 % usikkerhedsinterval 1.568-7.696). Disse tal er ikke korregeret for neddykkede og oversete dyr, og dyrene i Vestgrønland er desuden kun en mindre del af en større mere vidt udbredt bestand.

Findes i de isfrie farvande om sommeren, og trækker bort om vinteren til ukendte opholdssteder. Analyser af genetiske forhold og miljøgifte tyder på, at de grønlandske vågeghvaler kan tilhøre to mere eller mindre adskilte bestande: Én i de vestgrønlandske farvande og en i de sydøstgrønlandske.

Både langt til havs og i de kystnære farvande, specielt i skærgårde og fjordmundinger.

Fangst, med en kvote der fastsættes af den internationale hvalfangstkommission, IWC. Potentielle negative påvirkninger udgøres af forstyrrelser i forbindelse med olieaktiviteter til havs.

Årlig fangstkvote, der fastsættes for fem år ad gangen, og som i perioden 2008-2012 er på 200 i Vestgrønland og 12 i Østgrønland.

Vidt udbredt i næsten alle havområder.

Næsten truet (LC/nt), 1996.

Canada: Ikke vurderet.
Island: Ikke vurderet.

Andersen et al. 2003, Born et al. 2003, GN 2005, Sigurjónsson et al. 1989, 1991, 1996.

Heide-Jørgensen et al. 2006b, 2006c, 2006d.

Sejhval

Tunnulit ilaat

Balaenoptera borealis
Lesson, 1828*Med utilstrækkelige data (DD).*

Sejhvalen er hidtil observeret forholdsvis sjældent i de grønlandske farvande, og næppe årligt ud for Sydvestgrønland. Forekomsterne her er sat i forbindelse med øget tilstrømning af relativt varmt overfladevand fra Atlanten. Ud for Sydøstgrønland forekommer den formentlig mere regelmæssigt. I 2005 blev der set mange sejhvaler både ud for Sydvest- og Sydøstgrønland under Grønlands Naturinstituts hvaloptællinger fra både skib og fly. Der er tale om dyr fra en større nordatlantisk bestand, som formentlig strejfer meget omkring, og visse år når sydvestgrønlandske farvande i større antal. Der er ikke viden om bestandens udviklingstendenser eller om forekomsten er regelmæssig, hvorfor den vurderes som *med utilstrækkelige data (DD)*.

Ukendt, men visse år måske nogle få tusinde.

Sommergæst i Davis Stræde mod nord til Sisimiut og i farvandet ud for Sydøstgrønland.

Som regel langt til havs.

Ingen aktuelle.

Sejhval er fredet.

Vidt udbredt i næsten alle havområder, men ikke så langt mod nord som de øvrige arter af slægten *Balaenoptera*.*Moderat truet (EN), 1996.*

Canada: Data deficient.

Island: Ikke vurderet.

Svalbard: *Opmærksomhedskrævende (X)*.

IUCN 2004, Kapel 1985, Sigurjónsson et al. 1989, 1991, Vibe 1990.

Heide-Jørgensen et al. 2006b, 2006c.

Blåhval

Tunnulik

Balaenoptera musculus
(Linnaeus, 1758)*Med utilstrækkelige data (DD).*

Der foreligger ikke viden om de grønlandske blåhvalers antal, udviklingstendenser i dette antal eller tilhørsforhold til blåhvaler i andre områder i det nordlige Atlanterhav, men det formodes, at der er tale om dyr fra en større bestand hovedsageligt udbredt i sydlige farvande. Da Nordatlantens blåhvalbestand er vurderet som *sårbar (VU)* og Grønlands Naturinstitut er i færd med at opgøre hvalbestandenes størrelse kategoriseres blåhvalen her indtil videre som *med utilstrækkelige data (DD)*.

Ukendt i Grønland, men den nordatlantiske bestand vurderes til 1.500 hvoraf mindre end 1.000 er kønsmodne. Der er formentlig meget få i de vestgrønlandske farvande og flere i farvandet mellem Island og Grønland.

Regelmæssig sommergæst i farvandene ud for Vestgrønland mod nord til Ummannaq og ud for Sydøstgrønland uden for drivisen.

Som regel langt til havs, men undertiden også i kystnære farvande.

Ingen aktuelle. Potentielle trusler udgøres af forstyrrelser fra havbase-rede aktiviteter i forbindelse med olieudvinding og -efterforskning.

Blåhvalen er fredet.

Findes i alle oceaner og større havområder.

Sårbar (VU), 1996 (den nordatlantiske bestand).

Canada: Endangered.

Island: Ikke vurderet.

Svalbard: *Sjælden (R)*.

IUCN 2004, Kapel 1979, Sigurjónsson et al. 1989, 1991, Vibe 1990.

Heide-Jørgensen et al. 2006b, 2006c, L. Witting (GN) pers. komm.

Finhval

Tikaagulliusaaq

Balaenoptera physalus
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Finhvalen er vidt udbredt og relativ almindelig i de grønlandske farvande. Grønlands Naturinstituts optællinger i 2005 fra skib og fly gav et resultat på "nogle få tusinde". Sammenlignet med tidligere tællinger (1987 og 1988) sandsynliggør dette at bestanden er i fremgang. Bestanden er formodentlig en udløber af en større nordatlantisk bestand, som ved indvandring vil nedsætte den grønlandske bestands risiko for at forsvinde. Finhvalen vurderes derfor som *ikke truet* (LC).

Optællingerne i 2005 gav fra skib 1.847 (95 % usikkerhedsinterval 855-3.989) og fra fly 1.722 (95 % usikkerhedsinterval 841-3.531) hvaler. Disse er tal ikke korigeret for neddykkede og oversete dyr, hvorfor der er tale om en underestimering af den egentlige bestand. Endelig omfatter tallene ikke eller kun i begrænset omfang de sydøstgrønlandske farvande, hvor der kan være mange finhvaler.

Finhvalen findes i sommerhalvåret (til og med oktober) i vestgrønlandske farvande mod nord til det sydlige Upernavik Kommune. I østgrønlandske farvande forekommer finhvalen udenfor iskanten mod nord til Jan Mayen, og de tætteste bestande i Nordatlanten findes mellem Island og Grønland.

Finhvalen forekommer både til havs - især langs fiskebankernes skrænter - og i kystnære farvande.

Fangst med en kvote der fastsættes af den internationale hvalfangstkommission, IWC. Potentielle påvirkninger udgøres af forstyrrelser i forbindelse med olieaktiviteter til havs.

Den årlige fangstkvote er for perioden 2008-2012 19 dyr om året.

Findes i alle oceaner og større havområder.

Moderat truet (EN), 1996.

Canada: Special concern.

Island: Ikke vurderet.

Svalbard: *Opmærksomhedskrævende (X)*.

Vibe 1990, IUCN 2004, Kapel 1979, NAMMCO ikke dateret b, GN 2005, Sigurjónsson et al. 1989, 1991.

Heide-Jørgensen et al. 2006b, 2006c.

Pukkelhval

Qipoqqaq

Megaptera novaeanglia
(Borowski, 1781)

Ikke truet (LC).

Pukkelhvalen er vidt udbredt og relativ almindelig i de grønlandske farvande. Pukkelhvalerne i Grønland er en del af en større bestand i Nordatlanten, som generelt er i fremgang, og som vil nedsætte den grønlandske bestands risiko for at forsvinde. Den grønlandske bestand er i fremgang og har i løbet af de seneste 30 år udvidet sit udbredelsesareal. Den kategoriseres derfor som *ikke truet (LC)*.

Grønlands Naturinstituts optællinger i 2005 gav fra skib 1.316 (95 % usikkerhedsinterval 592-2.927) og fra fly 1.246 (95 % usikkerhedsinterval 429-3.621) hvaler. Disse tal er ikke korrigeret for neddykkede og oversete dyr, hvorfor der er tale om en underestimering af den egentlige bestand. Endelig omfatter tallene ikke eller kun i begrænset omfang de sydøstgrønlandske farvande, hvor der kan være mange pukkelhvaler.

Ud for Vestgrønland mod nord til Upernavik og ud for Østgrønland udenfor isen mod nord til Scoresby Sund.

Både langt til havs især ved fiskebankernes skrænter, og i kystnære farvande.

Ingen alvorlige aktuelle påvirkninger. Der fanges dog årligt omkring tre individer som bifangst i fiskeredskaber. Potentielle påvirkninger udgøres af forstyrrelser fra aktiviteter i forbindelse med udviklingen af oliefelter til havs, men generelt udviser pukkelhvaler stor tilpasningsevne til forskellige menneskelige aktiviteter.

Pukkelhvalen har været fredet siden 1986.

Alle verdens oceaner.

Sårbar (VU), 1996.

Canada: Not at risk.

Island: Ikke vurderet.

Svalbard: *Opmærksomhedskrævende (X)*.

GN 2005, IUCN 2004, Kapel 1979, Reeves et al. 2003, Sigurjónsson et al. 1989, 1991.

Heide-Jørgensen et al. 2006b, 2006c.

TANDHVALER

Grindehval

Niisarnaq
Globicephala melas
(Traill, 1809)

Ikke truet (LC).

Grindehvalen forekommer formentlig regelmæssigt i grønlandske farvande, især mellem Island og Grønland. Der er næppe tale om en særlig grønlandsk bestand, men om dyr fra en stor nordatlantisk bestand, hvis individer strejfer vidt omkring. Derfor følges den globale rødlistebedømmelse i denne regionale sammenhæng.

Varierer fra år til år, og store forekomster i Vestgrønland er tilsyneladende sammenfaldende med indstrømning af varmt, atlantisk vand i Davis Stræde.

Sommergæst i de vest- og østgrønlandske farvande mod nord til Upernavik og Danmarks Stræde.

Især i dybe havområder og langs kontinentalskrænterne.

Opportunistic fangst er den eneste aktuelle påvirkning i Grønland, og den er begrænset.

Ingen.

Vidt udbredt i Nordatlanten og i den nordlige del af Stillehavet.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Not at risk.

Island: Ikke vurderet.

Christensen 1977, Heide-Jørgensen & Bunch 1991, Heide-Jørgensen et al. 2006a, IUCN 2004, Sigurjónsson et al. 1989, 1991, 1996, Vibe 1990.

Heide-Jørgensen et al. 2006b.

Hvidskæving

Aarluarsuk

Lagenorhynchus acutus
(Gray, 1828)*Ikke mulig at vurdere (NA).*

Hvidskævingen rapporteres sjældent fra Grønland men forekommer formentlig regelmæssigt. På grund af manglende viden og ingen aktuelle negative påvirkninger kategoriseres den som *ikke mulig at vurdere (NA)*.

Ukendt.

Sommergæst især i de sydlige dele af farvandene ud for Sydøst- og Sydvestgrønland.

Som regel langt fra kysten.

Opportunistisk fangst er den eneste aktuelle påvirkning i Grønland, men den er meget begrænset.

Ingen.

Hvidskævingen findes i den nordlige del af Atlanterhavet.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Not at risk.

Island: Ikke vurderet.

Svalbard: *Opmærksomhedskrævende (X).*

IUCN 2004, Vibe 1990.

Heide-Jørgensen et al. 2006b.

Hvidnæse

Aarluarsuk

Lagenorhynchus albirostris
(Gray, 1846)*Ikke mulig at vurdere (NA).*

Hvidnæsen rapporteres sjældent fra Grønland men den forekommer formentlig regelmæssigt. På grund af manglende viden og ingen aktuelle negative påvirkninger kategoriseres den som *ikke mulig at vurdere (NA)*.

Ukendt.

Sommergæst især i de sydlige dele af farvandene ud for Sydøst- og Sydvestgrønland.

Som regel langt fra kysten.

Opportunistisk fangst er den eneste aktuelle påvirkning i Grønland, og den er meget begrænset.

Ingen.

Hvidnæsen findes i den nordlige del af Atlanterhavet.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Ikke vurderet.

Island: Ikke vurderet.

IUCN 2004, Vibe 1990.

Heide-Jørgensen et al. 2006b.

Spækhugger

Aarluk
Orcinus orca
(Linnaeus, 1758)

Ikke mulig at vurdere (NA).

Der vides meget lidt om spækhuggernes levevis i Grønland, og det er ikke klart, om der overhovedet findes faste bestande i Grønland, eller om der er tale om strejfende flokke med oprindelse i mere sydlige farvande. Der er heller ikke viden om evt. tendenser i forekomsten, hvorfor den må kategoriseres som *ikke mulig at vurdere* (NA).

Ukendt, men formentlig kun forholdsvis få hvert år.

Kan forekomme i alle farvande. Hyppigst om sommeren og efteråret.

Både langt til havs og i kystnære farvande.

Fangst er den eneste aktuelle påvirkning. Spækhuggere i Nordnorge har vist sig at indeholde meget høje koncentrationer af forskellige miljøgifte, hvilket også må formodes at gælde spækhuggere i Grønland.

Ingen.

Spækhuggeren er kosmopolit og forekommer i så godt som alle havområder på jorden.

Ikke truet, men afhængig af beskyttelse (LR/cd), 1996.

Canada: Data deficient.

Island: Ikke vurderet.

Heide-Jørgensen 1988, IUCN 2004, Norsk Polarinstitut 2005, Sigurjónsson et al. 1989, 1991, Vibe 1990.

Hvidhval

Qilalugaaq qaqqortaq
Delphinapterus leucas
(Pallas, 1776)

Kritisk truet (CR E).

Bestanden, der forekommer langs vestkysten af Grønland er gået meget tilbage gennem de seneste årtier, og dens udbredelsesareal er tilsvarende reduceret. Årsagen er primært ikke-bæredygtig fangst, som stadig foregår. Fra 2005 er fangsten blevet kvoteret for at begænse den i bæredygtig retning. Siden 1954 er der beregnet en reduktion i bestanden på 78 %. Hvis generationstiden sættes til 15 år er denne tilbagegang foregået over godt tre generationer, dermed er kriterium A2 for *moderat truet (EN)* opfyldt. En fremskrivning af udviklingen baseret på fangsten før kvoterne blev indført (700 dyr årligt) viser, at bestanden med 90 % sandsynlighed vil være udryddet i løbet af 20 år. Dermed er E-kriteriet for *kritisk truet (CR)* opfyldt. Bæredygtig fangst er beregnet til 130 dyr om året. I 2005 blev fangsten kvoteret til 220 dyr årligt, hvorfor den beregnede uddøen udskydes. Bestanden vil formentlig stadig opfylde E-kriteriet for *kritisk truet (CR)*, da der selv med de fastsatte kvoter er 50 % sandsynlighed for at bestanden vil uddø i løbet af 45 år. Udbredelsesarealet er blevet reduceret væsentligt, men det er primært sket før 1930.

Estimeret til 7.941 individer (med 95 % usikkerhedsgrenser: 3.650-17.278) i vintrene 1998 og 1999.

Vintergæst i Vestgrønland, og forekommer i dag i farvandene mellem Qaanaaq og Maniitsoq Kommuner. Tidligere optrådte hvidhvalen længere mod syd, før 1930 helt til Nuuk Kommune. I Østgrønland er hvidhvalen en sjælden gæst, og de få dyr, der er observeret eller fanget regnes som strejfer fra en bestand, der lever omkring Svalbard.

Hvidhvalen forekommer især i det åbne vand mellem kysten og Vestisen og hyppigst op til 50 km fra kysten.

Ikke-bæredygtig fangst er den væsentligste aktuelle påvirkning. Forstyrrelser og måske ødelæggelse af levesteder fra olieaktiviteter til havs (efterforskning, udvinding) udgør potentielle påvirkninger. Reduktion i vinterisens udbredelse vil formentlig også indskrænke hvidhvalens foretrukne levesteder i Vestgrønland.

Fra og med 2004/05-sæsonen er fangsten reguleret med en kvote, der hvert år fastsættes af Landsstyret (i 2006/2007 160 dyr). Hunner med unger er desuden fredet.

Hvidhvalen findes kun i de arktiske havområder, hvor den er udbredt hele vejen rundt om Nordpolen.

Sårbar (VU), 1996.

Canada: Threatened/special concern (forskellige bestande). Svalbard: *Ikke truet*.

Alvarez-Flores & Heide-Jørgensen 2004, Dietz et al. 1994, GN 2005, Heide-Jørgensen & Acquarone 2002, Heide-Jørgensen & Laidre 2006, Heide-Jørgensen & Reeves 1996, Heide-Jørgensen et al. 2003, NAMMCO ikke dateret.

Narhval

Qilalugaaq qernertaq
Monodon monoceros
 Linnaeus, 1758

Narhvalerne i Grønland deles her op i to adskilte bestande: En vestgrønlandsk (som formentlig består af flere bestande som lever adskilt i deres sommerområder) og en østgrønlandsk, som er geografisk adskilt fra den vestgrønlandske (af åbenvandsområdet ud for Sydvestgrønland). Den østgrønlandske bestand er formentlig også opdelt i en række sommerbestande, hver med et større fjordsystem som sommerlevested.

**Den vestgrønlandske
bestand**

Qilalukkat qernertat
Kitaaniittut

 Kritisk truet (CR A2ad + 3ad, E).

I Vestgrønland (Qaanaaq Kommune) forekommer to sommerbestande, hvoraf den ene med sikkerhed overvintrer i Baffin Bugt langt til havs, mens den anden sandsynligvis overvintrer kystnært, hovedsagelig i Uummannaq Fjord og Disko Bugt. Desuden overvintrer et stort antal canadiske narhvaler i den grønlandske del af Baffin Bugt, langt til havs. Bestanden i Inglefield Bredning er blevet halveret på 20 år. Vinterbestanden nær kysten er ligeledes reduceret. Her viser en foreløbig kvantitativ analyse, at selv med en kvote på 150 dyr vil der være 80 % risiko for at bestanden udryddes i løbet af 30 år, hvilket er over E-kriteriet for *kritisk truet (CR)*. Baseret på disse tal og det faktum at fangstknoten er for høj i forhold til det bæredygtige niveau, overskrider de vestgrønlandske lokalbestande A2ad og A4ad kriterierne for *kritisk truet (CR)*. Det er ikke afklaret i hvor høj grad sommerbestandene er isoleret fra hinanden, eller i hvor høj grad vinterfangsten i Vestgrønland ud over de grønlandske sommerbestande også tager dyr fra canadiske sommerbestande. På trods af disse usikkerheder, og ved anvendelse af forsigtighedsprincippet, bedømmes narhvalerne i Vestgrønland som værende *kritisk truede (CR)*.

Sommerbestanden i Inglefield Bredning blev estimeret til 2.297 i 2001 og 1.478 i 2002. Sommerbestanden i Melville Bugt er ukendt. Vinterbestanden i de kystnære dele af Vestgrønland blev i 1999 estimeret til 2.861 dyr. Vinterbestanden i Baffin Bugt (langt fra kysten, og deles med Canada) blev i 1979 estimeret til ca. 34.000, uden korrektion for neddykkede dyr.

Om sommeren forekommer narhvaler hovedsageligt i to områder: Inglefield Bredning og Melville Bugt (begge Qaanaaq Kommune). Om vinteren forekommer narhvalen dels kystnært i Uummannaq Kommune og Disko Bugt, dels langt til havs i Baffin Bugt. Satellitsporing viser, at vinterhvalerne i Baffin Bugt kommer fra canadiske sommerområder og fra Melville Bugt, mens dem i Uummannaq Fjord og Disko Bugt sandsynligvis er fra Inglefield Bredning.

Om vinteren på dybt vand i drivisområder. Om sommeren ofte i dybe fjorde.

Før kvotering af fangsten i 2005 blev der fanget op til 7-800 narhvaler årligt. Kvoten i fangståret 2006/2007 var 385 dyr i Vestgrønland (først sat til 285, men siden forhøjet af landsstyret), men denne vurderes som over det bæredygtige antal. Potentielle trusler omfatter forstyrrelser fra og måske ødelæggelser af levesteder ved olieefterforskning og olieudvindingsaktiviteter til havs. En reduktion i vinterisens udbredelse vil formentlig også reducere narhvalens levesteder.

I Melville Bugt reservatet er der narhvaler, men det er kun i den indre zone af dette reservat, at narhvalerne ikke må jages. Jagten i Vestgrønland er nu kvoteret (fastsættes årligt af landsstyret), og hunner med unger er fredet.

Den østgrønlandske bestand

Qilalukkat qernertat
Tunumiittut

Med utilstrækkelige data (DD).

Bortset fra udbredelsen er der ingen viden om de østgrønlandske narhvalers bestandsstørrelse, udviklingstendenser i denne eller bestandsopdeling. Men lokal viden kan antyde en tilbagegang i bestanden i Scoresby Sund, hvorfor narhvalen i Østgrønland må kategoriseres som *med utilstrækkelige data (DD)*.

Ukendt, men sommerbestanden i Scoresby Sund regnes som den største. Denne blev i 1983 og 1984 estimeret på baggrund af optælling fra fly til 100-300 uden korrektion for neddykkede dyr.

Om sommeren langs kysten og i de større fjordsystemer fra Tasiilaq mod nord til Nordøstvandet. Om vinteren i Grønlandshavets og Danmark Strædes drivisområder.

Om vinteren på dybt vand i drivisområder. Om sommeren ofte i dybe fjorde.

I Østgrønland fanges narhvaler (uden kvote) i Tasiilaq og Illoqqortoormiut Kommuner. Den årlige fangst i hele området har varieret meget, fra 0 til 158 dyr med et gennemsnit på 41 (over perioden 1955-1990).

De store fjordsystemer i Nationalparken i Nord- og Østgrønland (hvor der er jagtfredet) huser en del narhvaler om sommeren. Jagten i Østgrønland er ikke kvoteret, men hunner med unger er fredet.

Fælles for de to bestande

Narhvalen findes kun i den arktiske del af Atlanten.

Med utilstrækkelige data (DD), 1996.

Canada: Special concern.
Svalbard: *Opmærksomhedskrævende (X)*.

Dietz et al. 1994, Heide-Jørgensen & Laidre 2006, Heide-Jørgensen et al. 2002, JCNB/NAMMCO 2004, Koski & Davis 1994, Larsen et al. 1994.

Marsvin

Med utilstrækkelige data (DD), national ansvarsart (isoleret bestand).

Niisa

Phocoena phocoena
(Linnaeus, 1758)

Marsvinet er vidt udbredt, men der findes ikke oplysninger om bestandsstørrelse eller eventuelle ændringer i denne. Fangsten er stor, men om den er bæredygtig vides ikke. Bestanden formodes at være distinkt og isoleret fra nabobestandene ved Island og Newfoundland. På grund af den manglende viden kombineret med fangsten, kategoriseres marsvinet som *med utilstrækkelige data* (DD).

Ukendt. Hvis den rapporterede fangst (se nedenfor) skal være bæredygtig, må bestanden være på mindst 118.000 individer, jvf. at en bæredygtig fangst ikke må oversige 1,7 % af bestanden (ASCOBANS 2000).

Farvandene i hele Vestgrønland og Sydøstgrønland, hyppigst i området mellem Paamiut og Sisimiut Kommuner.

Kystnære farvande.

Der rapporteres årligt mellem 1.500 og 2.000 fangne marsvin. Det vides ikke, om denne fangst er bæredygtig. Potentielle påvirkninger udgøres af forstyrrelser fra olieefterforskning og -udvinding.

Ingen.

Marsvinet er udbredt i kystnære farvande i de nordlige dele af Atlanterhavet og Stillehavet.

Sårbar (VU), 1996.

Canada: Special concern.
Island: Ikke vurderet.
Svalbard: *Opmærksomhedskrævende* (X).

Kinze 1990a, b, Lockyer et al. 2003, Teilmann & Dietz 1998, Vibe 1990, Namminersornerullutik Oqartussat 2004, Waring et al. 2004.

Kaskelot

Ikke mulig at vurdere (NA).

Kigutilissuaq

Physeter macrocephalus
Linnaeus, 1758

Kaskelottens forekomst er meget dårligt dokumenteret, og der er ingen viden om antal eller udviklingstendenser i bestanden. Men der er ikke tegn på tilbagegang eller væsentlige negative påvirkninger i Grønland, hvorfor den må kategoriseres som *ikke mulig at vurdere* (NA).

Ukendt, men få.

Kaskelotten er en fåtallig men regelmæssig sommergæst ud for Vestgrønland mod nord til Disko Bugt og ud for Sydøstgrønland.

Langt til havs i områder med stor vanddybde og ofte langs kontinentalskrænterne, undertiden også i dybe fjorde.

På verdensbasis regnes skibspåsejling og indvikling i fiskeredskeer som trusler.

Kaskelotten er fredet.

Kosmopolit, der forekommer i næsten alle dybe havområder.

Sårbar (VU), 1996.

Canada: Not at risk.

Island: Ikke vurderet.

Kapel 1979, IUCN 2004, Sigurjónsson et al. 1989, 1991, Vibe 1990.

Døgling

Anarnak

Hyperoodon ampullatus
(Forster, 1770)

Ikke mulig at vurdere (NA).

Døglingens forekomst er meget dårligt dokumenteret, og der er ingen viden om antal eller udviklingstendenser i bestanden. Men der er dog ikke tegn på tilbagegang eller væsentlige negative påvirkninger, hvorfor døglingen må kategoriseres som *ikke mulig at vurdere (NA)*.

Ukendt, men formentlig begrænset og måske noget varierende fra år til år.

Hyppigst i havområderne ud for Vestgrønland mod nord til Nuuk og i Danmarks Stræde, hvor den forekommer om sommeren og efteråret.

Døglinger ses hyppigst i havområder dybere end 500 m og ofte langs kontinentalskrænterne.

Olieeftersforskning og -udvikling på dybt vand nævnes som en trussel mod en lokal bestand af døglinger ud for den canadiske kyst.

Ingen.

Døglingens udbredelse er begrænset til den nordlige del af Atlanterhavet.

Ikke truet, men afhængig af beskyttelse (LR/cd), 1996.

Canada: Not at risk.

Island: Ikke vurderet.

IUCN 2004, Jensen & Heide-Jørgensen 1993, Vibe 1990.

Arktisk snehare

Ukaleq
Lepus arcticus
 Ross, 1819

Ikke truet (LC).

Sneharen er vidt udbredt i Grønland og har et udbredelsesareal på ca. 350.000 km². Den er dog fåtallig mange steder. Bestandsstørrelsen varierer en del som følge af lokale klimatiske forhold, men der er ikke noget, der tyder på en generel og længerevarende tilbagegang. Den vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men stor.

Hele landet, undtagen Sydøstgrønland.

Fjeldterræn, både sparsomt bevokset og i mere frodige områder.

Ingen væsentlige trusler i Grønland. Fangst kan dog påvirke lokale bestande.

En væsentlig del af bestanden findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Den arktiske snehare er generelt fredet i sommermånederne maj til juli, men der er lokale bestemmelser i flere kommuner.

Ud over Grønland, arktiske dele af Canada og Alaska.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Ikke vurderet.

Vibe 1990.

**Halsbånds-
lemming**

Avingaq
Dicrostonyx
groenlandicus
 Traill, 1823

Ikke truet (LC).

Halsbåndslemmingen er almindelig og vidt udbredt i Grønland og har et udbredelsesareal på ca. 200.000 km². Bestanden varierer meget i størrelse med en mere eller mindre regelmæssig periode på 4 til 5 år og ofte ude af takt mellem forskellige landområder. Den vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men meget stor i gode lemmingår.

Den højarktiske del af Grønland mellem Humboldt Gletsjeren og Scoresby Sund.

Tørre fjeldheder.

Ingen aktuelle, men mere ustabile vinterforhold med tøperioder og vanddrukken sne, som følge af klimatiske ændringer, kan forringe betingelserne for overvintring.

Størstedelen af udbredelsen er indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Lemmingen findes i de arktiske landområder i Grønland, Canada og Alaska. Nærtstående arter (undertiden betragtet som samme art som den grønlandske) findes i Labrador og Sibirien.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Ikke vurderet.

Bennike et al. 1989, Berg 2003, Vibe 1990.

Fugle

Timmissat

Aves

Denne gennemgang omfatter alle fugle, der yngler regelmæssigt i Grønland, ligesom nogle regelmæssige sommer- og trækgæster er medtaget. Uregelmæssige ynglefugle, der ikke er vurderet er listet i bilag 1. Et antal bestande med yngleområde udenfor Grønland, og som optræder som vintergæster, er heller ikke vurderet (bilag 1).

LOMMER

Rødstrubet Lom

Qassaq

Gavia stellata
(Pontoppidan, 1763)

Ikke truet (LC).

Udbredelsesarealet er meget stort (mere end 300.000 km²), og der er ikke konstateret tegn på væsentlige ændringer i bestandsstørrelsen. Der foreligger kun en enkelt undersøgelse – fra Zackenberg i Nordøstgrønland – som analyserer en lille, lokal bestands udvikling gennem 10 år, og her sås ingen væsentlige tendenser. Arten vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Tidligere vurderet til et antal mellem 5.000 og 30.000 par.

Hele landet. Trækfugl, der overvintrer i nordvesteuropæiske, kystnære farvande.

Yngler ved små søer og damme, og søger i yngletiden ofte føde i havet.

I vinterkvartererne påvirkes bestanden af olieforurening og bifangst i garn.

Den rødstrubede lom er fredet, og en væsentlig andel af bestanden findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i flere af Ramsar-områderne.

I tempererede og arktiske egne på hele den nordlige halvkugle.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: Ikke truet (LR/lc).
Island: Ikke vurderet.

Birdlife International 1994, 2004, Boertmann 1994, Lyngs 2003, Meltofte 2006b.

Islom**Tullik*****Gavia immer***
(Brünnich, 1764)*Næsten truet (NT D).*

Islommen er generelt ret fåtallig men findes i et meget stort udbredelsesareal (ca. 80.000 km²). I de senere årtier er der fundet enkelte ynglepar langt nordligere end tidligere i Nordøstgrønland. Dette er ikke nødvendigvis et tegn på et udvidet forekomstareal men kan hænge sammen med en øget forskningsaktivitet i området. Selv med et væsentlig større forekomstareal (og samme høje tæthed) vil bestandens størrelse ligge indenfor D-kriteriet for *næsten truet (NT)*, som er 5.000 kønsmodne individer.

I indlandet i Sisimiut Kommune er der rapporteret om en tæthed på 3 par på 350 km². Bestanden her er tæt, og hvis denne tæthed anlægges på hele forekomstarealet fås en maksimal bestandsstørrelse på 685 par (~ 1500 kønsmodne individer).

Ynglefugl, der i Vestgrønland findes mod nord til Upernavik Kommune, og i Østgrønland mod nord til Danmark Fjord.

Som regel i større søer med fjeldørred. Hele bestanden forlader Grønland om vinteren for at overvinde (formentlig) langs Nordamerikas østkyst.

Jagt og bifangst i fiskegarn, samt forstyrrelser fra turisme og råstofaktiviteter omkring redesteder. I vinterkvartererne udgør oliespild og blyforgiftning (fordi islommer indtager blyholdigt lystfiskeudstyr (synk) som kråsesten) aktuelle trusler. Klimaændringer vil formentlig gavne artens levevilkår i de nordlige dele af udbredelsesarealet.

Fredet 1. januar til 31. august. Kun meget få islommer forekommer i de fredede naturområder.

Tempererede og arktiske egne af Nordamerika samt Grønland og Island.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Not at risk.

Island: *Sårbar (VU)*.

Svalbard: *Sjælden (R)*.

Birdlife International 2004, Boertmann 1994, Fox & Stroud 1981, Lyngs 2003, Weir et al. 1996.

Mallemuk*Ikke truet (LC).***Qaulluk (Timmiakuluk)*****Fulmarus glacialis*
(Linnaeus, 1761)**

Mallemukken er meget talrig i Grønland, og der er ikke konstateret væsentlige ændringer i antallet af ynglefugle. Ynglekolonierne er få (< 20), og flere af dem er meget store med mange tusinde ynglepar. Der er i de senere årtier fundet en del nye ynglesteder, men det vides ikke, om der er tale om nyetablerede kolonier eller kolonier, som blot har været upåagtede. Arten vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

De fleste af ynglekolonierne fra Disko Bugt og nordpå til Qaanaaq Kommune er store (mere end 10.000 par), mens kolonierne syd herfor generelt er mindre. Samlet er bestanden i Grønland vurderet til 120.000-200.000 ynglepar.

Ynglekolonierne er spredt langs kysten af Vestgrønland fra Kap Farvel mod nord til Qaanaaq. På Østkysten kendes kun få kolonier fra Scoresby Sund mod nord til Nordøstrundingen. Ellers er den meget talrig i de fleste grønlandske farvande.

Knyttet til det marine miljø, og kommer kun i land i yngletiden. Ynglestederne er stejle klipper ud mod havet.

Jagt og indsamling af æg er de aktuelle påvirkninger, men omfanget er forholdsvis begrænset. Potentielle påvirkninger udgøres af oliespild.

Fredet i sommerhalvåret. En af de store ynglekolonier i Uummannaq Kommune er udpeget til fuglebeskyttelsesområde, og nogle af de mindre ynglekolonier indgår i et af Ramsarområderne og i Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Nordatlanten og det nordlige Stillehav med ynglepladser langs de tempererede og arktiske kyster.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet (LR/lc)*.
Svalbard: *Ikke truet*.

Birdlife International 2004, Boertmann 2004, Boertmann et al. 1996.

Storskråpe*Ikke truet (LC).***Qaullunnaq*****Puffinus gravis*
(O'Reilly, 1818)**

Storskråpen er en talrig sommergæst i grønlandske farvande med et stort udbredelsesareal (mere end 100.000 km²). Hvor stor en del af den samlede bestand, der forekommer i Grønland, vides ikke, men antallet er undertiden meget stort. Der er ingen viden om evt. bestandsændringer i Grønland, men antallet varierer tilsyneladende fra år til år. Arten vurderes som at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

Ukendt, men til tider meget stor og da måske over 100.000 fugle.

Farvandene ud for Sydøstgrønland og Vestgrønland mod nord til Sisimiut, undertiden nordligere.

Storskråpen er sommergæst i Grønland, hvor den er knyttet til det marine miljø. Opholder sig normalt langt til havs på fiskebankerne, men kan undertiden forekomme kystnært og i de ydre dele af fjordene.

Ingen væsentlige aktuelle påvirkninger. Potentielle påvirkninger vil være oliespild.

Storskråpen er totalfredet.

Ynglestederne findes i den sydlige del af Atlanterhavet, især på øgruppen Tristan da Cunha. Her anslås bestanden til 16,5 millioner individer. Fuglene overvintrer i Nordvestatlanten, når det er sommer på den nordlige halvkugle.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: Ikke vurderet.

Boertmann 1994, BirdLife International 2005.

ÅREFODEDE

Storskarv

Oqaatsoq

Phalacrocorax carbo
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC), national ansvarsart (isoleret bestand).

Storskarven yngler i talrige kolonier i Vestgrønland. Bestanden er i de senere årtier gået markant frem både i antal ynglepar, antal kolonier og i udbredelsesarealets størrelse. Udbredelsesarealet er stort (mere end 100.000 km²). Men bestanden er forholdsvis lille og sandsynligvis isoleret fra de nærmeste bestande i Nordatlanten (Island og Newfoundland). Arten vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Bestandsstørrelsen blev i 1997 vurderet til 2.000-3.000 ynglepar. I dag vurderes den til ca. 5.000 ynglepar.

Ynglekolonierne findes i Vestgrønland mellem Godthåb Fjord og det nordlige Upernavik Kommune. Ikke-ynglende fugle strejfer og er registeret mod nord til Qaanaaq Kommune og mod syd til Nanortalik Kommune. Hvis bestandsfremgangen fortsætter, må ynglekolonier forventes at blive etableret i kommunerne syd for Nuuk. Hele bestanden overvintrer langs isfrie kyster fra Disko Bugt og sydover.

Yngler på stejle klippekyster og lave øer både langs yderkysten og i fjordområderne.

Jagt og bifangst i garn. Potentielle påvirkninger omfatter forstyrrelser samt oliespild fra skibsfart og råstofaktiviteter.

Fredet i sommerhalvåret. Enkelte skarvkolonier ligger indenfor de vestgrønlandske Ramsarområder.

Skarven findes i store dele af Europa, Asien, Australien og Afrika, ligesom der er en lille bestand i det østligste Canada og USA.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

BirdLife International 2004, Boertmann 2004, Boertmann et al. 1996, Boertmann & Mosbech 1997, Nyeland & Mathæussen 2004.

GÆS

Kortnæbbet gås

Nerleq siggukitsaq

Anser brachyrhynchus
(Baillon, 1833)

Ikke truet (LC), national ansvarsart.

Bestanden har været i stærk fremgang siden 1950'erne og samlet tæller den nu omkring knap 270.000 fugle. Bestandsfremgangen ses i Grønland hovedsageligt ved en væsentlig udvidelse af de ikke-ynglende fugles udbredelse mod nord. Udbredelsesarealet er stort (mere end 200.000 km²). Arten vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT), men den høje andel af fugle i Grønland gør den til national ansvarsart.

Antallet af ynglepar i Grønland i 1991 blev anslået til 2.500-5.000 og antallet af ikke-ynglende fældefugle til mindst 30.000 (udgjorde dengang mindst 38 % af det totale antal ikke-ynglende fugle). I dag er der mange flere ikke-ynglende fugle, men det vides ikke om antallet af ynglefugle er tilsvarende steget.

De kortnæbbede gæs der forekommer i Grønland tilhører en bestand som har sine yngleområder i Island og Østgrønland og vinteropholdssteder på de britiske øer (Skotland og England). I Grønland findes hovedparten af ynglebestanden i Nordøstgrønland fra Scoresby Sund og nordpå til Jøkelbugten. Ynglefugle er også rapporteret fra Sydøstgrønland. De ikke-ynglende fældefugle findes fra Scoresby Sund og helt op til det nordligste Peary Land.

Lavland med frodige vådområder, fældende fugle også i mere sparsomt bevoksede områder men altid i nærheden af vandflader.

Jagt i Illoqqortoormiut Kommune.

Langt hovedparten af den grønlandske andel af bestanden findes indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, og to Ramsarområder er vigtige fældeområder for arten. I flere vigtige områder er råstofaktiviteter desuden reguleret. Fredningstiden er 1. maj til 31. august.

Den kortnæbbede gås omfatter to separate 'flyway' bestande: 1 Den islandsk/grønlandske bestand med vinterkvarter i England og Skotland og 2 Svalbardbestanden der yngler på Svalbard og overvintrer langs kysterne af Nordsøen mellem Danmark og Holland.

Ikke truet (LC), 2005.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Svalbard: *Ikke truet*.

Boertmann 1991, Boertmann & Glahder 1999, Worden 2006a, Mitchell et al. 1999.

Grønlandsk blisgås

Nerleq

Anser albifrons flavirostris

Dalgety & Scott, 1948

Moderat truet (EN A4abcd, C1), national ansvarsart (endemisk).

Bestanden af den særlige (endemiske) grønlandske blisgås er gået tilbage fra ca. 33.000 individer i foråret 1997 til ca. 23.000 i foråret 2005. Det svarer til en tilbagegang på ca. 33 % på 9 år. Generationstiden sættes af BirdLife International til 7 år. For at opfylde A2 kriteriet for **sårbar (VU)** skal der være observeret en tilbagegang på mindst 30 % i løbet af tre generationer (21 år). Dette er opfyldt på blot 8 år. Ungeproduktionen er nu under det antal der skal til for at opretholde bestanden. Fremskrives udviklingen må det forventes, at tilbagegangen fortsætter (fordi de negative påvirkninger ikke er ophørt), og at den når over de 50 % i løbet af 21 år, som er kriteriet for **moderat truet (EN)**. Den del af bestanden, som har unger med til vinterkvartererne, er meget lille og er faldet fra et estimeret antal på 1.850 par i 1991 til 560 par i 2005. Antallet i 2005 (1.120 individer) er langt under det antal fugle (2.500), der skal til for at opfylde C1 kriteriet for **moderat truet (EN)**. Men antallet af par der har unger med til vinterkvartererne, må være lavere end det antal par, der forsøgte at yngle samme forår, hvorfor antallet af kønsmodne individer er noget højere. Udbredelsesarealet er stort (c. 90.000 km²).

Se ovenfor.

Den grønlandske blisgås yngler udelukkende i Vestgrønland mellem Sukkertoppen Iskappe og den sydlige del af Upernavik Kommune.

Den grønlandske blisgås overvintrer på de britiske øer og benytter rasteplasser på Island under både forårs- og efterårstrækket. Andre underarter af blisgås er udbredt i Nordamerikas og Eurasiens tundra- og nåleskovsbælte.

Kær og tundraområder, ikke-ynglende fugle også på strandenge. Trækfugl, som helt forlader Grønland om vinteren.

Blisgåsen jages i Grønland (Tabel 6). I Island blev den fredet i 2005, da jagten vurderedes som værende ikke-bæredygtig. Konkurrence fra canadagås, som er indvandret til Vestgrønland for nylig er tilsyneladende en væsentlig negativ påvirkning.

Flere af de vestgrønlandske Ramsarområder er udpeget på grundlag af internationalt vigtige forekomster af grønlandsk blisgås. I flere vigtige områder for blisgæs er råstofaktiviteter desuden reguleret med henblik på at reducere forstyrrelser. Fredningstiden er 16. oktober til 31. august.

Den grønlandske blisgås er ikke vurderet, men den samlede, globale bestand af blisgås er vurderet som *ikke truet* (LC), 2005.

Island: Ikke vurderet – da kun ynglefugle er medtaget i den islandske liste.

Egevang & Boertmann 2001a, Fox & Francis 2004, 2006, Fox et al. 1999, Lyngs 2003, Malecki et al. 2000.

T. Fox (DMU) pers. komm.

Snegås

Kangoq
Anser caerulescens
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Snegåsen er ret fåtallig i Grønland, men der er ikke tegn på tilbagegang i bestanden, tværtimod synes den at være i nogen fremgang. I det mindste er den rapporteret som ynglefugl i mange nye områder igennem de sidste årtier. Men dette kan hænge sammen med øget forskningsaktivitet i samme områder. Udbredelsesarealet er stort (mere end 90.000 km²), og arten vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Bestanden er tidligere vurderet til et sted mellem 200 og 2.000 par, men den nedre ende af dette interval er for lav.

Kerneområdet for snegåsens yngleudbredelse i Grønland er Qaanaaq Kommune. Derudover er der gjort spredte ynglefund i det øvrige Nordgrønland og i Nordøstgrønland mod syd til Lambert Land. I Vestgrønland yngler den spredt i Upernavik Kommune mod syd til Svartenhuk Halvø.

Snegåsen yngler både ved ferskvand og saltvand, ved kær, søer og på små øer langs kysten. Flokke af ikke-ynglende fugle forekommer ved søer. Trækfugl, som helt forlader Grønland om vinteren.

Ingen væsentlige.

Snegåsen er totalfredet. Kun enkelte par findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Den snegås, der yngler i Grønland, henføres til underarten stor snegås (*A.c. atlanticus* (Kennard, 1927)), som yngler i den østlige del af arktisk Canada, og som overvintrer i det østligste USA. Den grønlandske bestand udgør en lille, marginal del af en meget stor bestand, som har været i stærk fremgang de seneste 50 år. Den samlede bestand talte i 1997 mere end 650.000 fugle.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Boertmann 2004, Boertmann & Glahder 1999.

Canadagås
Canadap nerlia
Branta canadensis
 (Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Canadagåsen er indvandret til Grønland i løbet af 1980'erne, og bestanden er i stærk fremgang i Vestgrønland. Både antallet af ynglepar og fugle (fx flokke af ikke-ynglende individer) stiger stadig ligesom udbredelsesarealet udvides (for tiden mere end 90.000 km²). Arten vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

I 2004 vurderet til mellem 2.500 og 10.000 par.

Canadagåsen yngler i området fra det sydlige Upernavik Kommune til Godthåb Fjord. Den er desuden fundet ynglende i Qaanaaq Kommune, og den er i 2003 fundet ynglende i det nordlige Paamiut Kommune, hvorfor den må forventes at brede sig til kommunerne syd for Godthåb Fjord, og måske også til Østgrønland.

Søer, kær og lave kyster. Trækfugl, hvis bestand helt forlader Grønland om vinteren.

Med revisionen af fuglebeskyttelsesbekendtgørelsen i 2004 blev der indført jagttid på canadagås.

En væsentlig del af bestanden forekommer i de store Ramsarområder i Vestgrønland. Fredningstiden er 16. oktober til 31. august.

Canadagåsen er udbredt i det meste af Nordamerika, og der er talrige underarter og separate bestande. Den grønlandske bestand tilhører den såkaldte 'Atlantic flyway population'.

Ikke truet (LC), 2006.

Canada: Ikke vurderet.

Boertmann 1994, Boertmann & Glahder 1999, Malecki, et al. 2000.

C. Egevang (GN) pers. komm.

Bramgås

Nerlernarnaq
Branta leucopsis
(Bechstein, 1803)

Ikke truet (LC), national ansvarsart (isoleret bestand).

Bestanden er stor og har været i stadig fremgang siden 1959. Desuden er udbredelsesarealet stort (mere end 100.000 km²). Arten vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

I 1997 vurderet til 40.000-45.000 individer, og i 2003 til 56.386 individer.

Yngleudbredelsen i Grønland omfatter Nordøstgrønland mellem Scoresby Sund og Jøkelbugten. Vinterkvarteret er i det vestlige Skotland og i Irland, og under trækket raster bestanden i Island.

Yngler som regel på klippesider, men opholder sig ellers ved kær og lave kyster.

Jagt i Illoqqortoormiut Kommune.

Størstedelen af den grønlandske bestand yngler indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, og en væsentlig del af den fældende bestand af ikke-ynglende fugle findes i Ramsarområdet i Jameson Land. I flere vigtige områder er råstofaktiviteter desuden reguleret. Fredningstiden er 1. maj til 31. august.

Bramgåsen findes i tre adskilte "flyway" bestande. Den grønlandske bestand (i de senere år har få par ynglet i Island), bestanden på Svalbard som overvintrer i det østlige Skotland samt Novaja Semlja-bestanden som overvintrer i Vadehavet.

Den grønlandske bestand er ikke vurderet separat, men de tre bestande er samlet vurderet som *ikke truet* (LC), 2005.

Island: *Moderat truet* (EN) – på grund af en meget lille ynglebestand. Svalbard: *Ikke truet*.

Boertmann & Glahder 1999, Ogilvie 1999, Worden 2006b, Worden et al. 2004.

Lysbuget knortegås

Nerlernaq
Branta bernicla hrota
(O.F. Müller, 1776)

To forskellige "flyway" bestande forekommer i Grønland, og de behandles særskilt, da de er isolerede fra hinanden.

Den østatlantiske bestand

Nerlernat
Inngikitsulimmiittut

Næsten truet (NT* [VU] C2b, D), national ansvarsart.

I begyndelsen af 1900-tallet var knortegåsen vidt udbredt i Nord- og Nordøstgrønland. I dag findes den kun i et meget begrænset område (udbredelsesareal 620 km²) og ynglebestanden er meget lille (se nedenfor). Antallet af kønsmodne fugle i Grønland opfylder umiddelbart D-kriteriet (færre end 1.000 kønsmodne fugle) for *sårbar* (VU), men næppe kriteriet for *moderat truet* (EN). De grønlandske fugle

trækker via Svalbard om efteråret, hvor de blander sig med de lokale fugle, og den grønlandske bestand må betragtes som en marginal udløber af en større ekstraregional bestand. Denne opfylder C2b-kriteriet for *næsten truet* (NT), og den grønlandske bestand nedjusteres derfor til denne kategori, fordi risikoen for at uddø påvirkes af bestanden på Svalbard. Da antallet af fugle i Grønland udgør mere end 20 % af den totale bestand, er der tale om en national ansvarsart.

I 1985 vurderet til mellem 80 og 100 succesfulde ynglepar på Kilen i Nordøstgrønland, som er den vigtigste lokalitet for denne gåsebestand i Grønland. Dertil skal lægges et ukendt antal kønsmodne fugle, som ikke fik unger på vingerne i 1985 samt yderligere et ukendt antal ynglefugle på lokaliteter udenfor Kilen. Desuden er den samlede bestand af østatlantiske knortegæs steget siden 1985, hvorfor antallet af kønsmodne individer i Grønland i dag vurderes som flere end 250. I 1998 blev det totale antal individer i Grønland anslået til ca. 1.200.

Yngleudbredelsen er begrænset til den yderste, nordøstlige del af landet.

Den lysbugede knortegås yngler i relativt frodige områder nær ferskvand i den kystnære højarktiske ørken. Ikke-ynglende fugle opholder sig desuden i elvmundinger.

Ingen væsentlige i Grønland. I vinterkvarterne måske manglende tilgængelighed af føde.

Alle ynglepladser ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, og artens vigtigste tilholdssted, Kilen, er desuden udpeget til Ramsarområde.

De grønlandske ynglefugle tilhører en separat ('flyway') bestand af knortegås, hvis yngleudbredelse er fordelt mellem Grønland, Svalbard og Franz Josef Land. Vinterkvarteret er hovedsageligt i Danmark. Der er tale om en af verdens mindste gåsebestande. Efter en drastisk tilbagegang i den samlede østatlantiske bestand mellem 1940 og 1970, hvor et minimum på 1.600-2.000 fugle blev nået, er den langsomt steget til ca. 6.600 individer i 2000/01.

Svalbard: *Sårbar* (V).

Den østcanadiske højarktiske bestand Nerlernat Canadap- imiittut

Ikke truet (LC), national ansvarsart.

På trods af at den kønsmodne andel af bestanden tæller forholdsvis få individer (over 5.000) når den ikke kriterierne for *næsten truet* (NT) eller *sårbar* (VU). Bestanden har været i nogen fremgang i de seneste 10 år, men den har over en længere årrække (tilbage til 1960'erne) svinget meget i antal. Hele bestanden forekommer i Grønland både forår og efterår, hvorfor den er national ansvarsart.

Den samlede bestand omfattede i vinteren 2005/06 ca. 31.500 individer, og det laveste antal i nyere tid var ca. 15.000 i vinteren 1996/97.

Den østcanadiske bestand af knortegås ynglede tidligere fåtalligt i det yderste Nordvestgrønland (før 1950), og blev genfundet som ynglefugl i 2006. Hele bestanden passerer gennem landet både efterår og forår. Knortegæssene forekommer da især i Tasiilaq Kommune, i Disko Bugt regionen og kommunerne mellem Disko og Qaanaaq.

Forårstrækket er meget hurtigt, og gæssene raster sjældent. Om efteråret raster de ofte på strandenge, men også på lave kyster og på små øer.

Illegal jagt forekommer. Potentielle påvirkninger kan være olieforurening af de strandenge, som benyttes som rastepladser under trækket.

Knortegåsen er totalfredet. Enkelte af de regelmæssigt benyttede rastepladser ligger indenfor Ramsarområder.

Den østcanadiske bestand yngler på øerne i højarktisk Canada og trækker gennem Grønland og Island til vinterkvartererne på Irland.

Canada: Ikke vurderet.
Island: Ikke vurderet.

Fælles for bestandene

De to bestande, der forekommer i Grønland, er ikke vurderet, men den samlede, globale bestand af knortegås er vurderet som *ikke truet* (LC).

Der findes flere underarter af knortegås udenfor Grønland: Bl.a. en der yngler i det nordlige Sibirien og en, der yngler i det nordlige Canada og Alaska.

Boertmann & Glahder 1999, Clausen et al. 1999, Colhoun et al. 2005, 2006, Denny et al. 2004, Hjort 1995, Hjort et al. 1987, Robinson et al. 2004, Salomonsen 1950.

L. Witting og F. Merkel pers. komm.

ÆNDER

Grønlandsk gråand

Qeurlutooq

Anas platyrhynchos conboschas
C.L. Brehm, 1831

Ikke truet (LC), national ansvarsart (endem).

Gråanden har et stort udbredelsesareal i Grønland (mere end 150.000 km²), og der er ikke rapporteret om væsentlige ændringer i bestandens størrelse. Denne udviser dog stor, naturlig variation, da mange gråænder går til i hårde vintre med islæg i vinterkvartererne i Sydvestgrønland. Gråanden vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). De grønlandske gråænder udgør en særlig endemisk underart som afviger væsentligt fra andre gråænder.

Vurderet til i størrelsesordenen 5.000-10.000 par.

Yngler i hele Vestgrønland, samt i Østgrønland mod nord til og med Tasiilaq Kommune.

Gråanden yngler ved ferskvand og beskyttede havkyster. Om vinteren opholder de grønlandske gråender sig ved beskyttede, lavvandede kyster.

Bestanden er udsat for jagt, men den er generelt ret begrænset. Oliespild i vinterkvartererne i Sydvestgrønland vil være en potentiel påvirkning.

Fredet i sommerhalvåret. Gråender forekommer i de fleste af Ramsar-områderne i Vestgrønland.

Vidt udbredt på den nordlige halvkugle.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

BirdLife international 2004, Boertmann 1994, Salomonsen 1967.

Ederfugl

Miteq siorartooq

Somateria mollissima
(Linnaeus, 1758)

I denne sammenhæng deles de grønlandske ederfugle i to bestande: Én i Vestgrønland og én i Østgrønland. De har forskellige trækmønstre, men det vides ikke præcist hvor de mødes. Grænsen sættes her ved Umivik i Sydøstgrønland.

Vestgrønlandsk bestand

Mitit siorartuut
Kitaaniittut

Sårbar (VU A2ad), national ansvarsart.

I Vestgrønland er ederfuglens udbredelsesareal stort (større end 140.000 km²). Den er gået stærkt tilbage som ynglefugl siden begyndelsen af 1900-tallet. Bestanden i den nordvestlige del af området er blevet reduceret med 81 % fra 1960/65 til nu (ca. 40 år). Forudsættes en eksponentiel tilbagegang har den årlige reduktion været på 4,2 %, og en tilbagegang over de sidste 15 år (tre generationer) kan derefter beregnes til knap 50 % svarende til A2-kriteriet for *sårbar* (VU). Tilbagegangen i Sydvestgrønland har været lige så drastisk, men den er tilsyneladende foregået tidligere og er ikke dokumenteret nær så godt, hvorfor beregningen fra det nordvestlige Grønland bruges som index for hele udbredelsesarealet. Nabobestanden i arktisk Canada kan muligvis påvirke den vestgrønlandske bestands risiko for at uddø, men da de canadiske fugle for en stor del overvintrer i Vestgrønland, hvor antallet af overvintrende fugle også er reduceret, vurderes denne mulighed for lille. Grønlands Naturinstitut har de sidste fem år overvåget en række ynglekolonier i Ilulissat og Upernavik Kommuner. De meget foreløbige resultater herfra antyder en stabilisering og endog en svag fremgang i ynglebestanden, men disse resultater er ikke kvalitetsvurderet endsige publiceret endnu. Hele den vestgrønlandske bestand overvintrer i Sydvestgrønland sammen med mange flere ederfugle fra arktisk Canada. Selv hvis de vestgrønlandske og canadiske ederfugle regnes som en samlet bestand, er der tale om en national ansvarsart, fordi 75 % af de to bestande lagt sammen overvintrer i Sydvestgrønland.

Vurderet til 12.000-15.000 par i 2002.

Hele Vestgrønland inklusiv Qaanaaq Kommune og formentlig også den sydligste del af Østgrønland. Bestanden overvintrer langs yderkysten og i fjordene i Sydvestgrønland.

Østgrønlandsk bestand

Mitit siorartuut
Tunumiittut

Ikke truet (LC).

Der er ikke konstateret væsentlige bestandsændringer i denne bestand, som har et stort udbredelsesareal (mere end 120.000 km²). Den bedst kendte koloni – ved Daneborg – er vokset støt i antal reder i perioden mellem 1964 og 2002. Dette hænger dog sammen med lokale forhold og kan ikke bruges som index for en generel bestandsfremgang, men det antyder dog, at bestanden ikke er i tilbagegang.

Vurderet til 2.000-5.000 par, hvilket nok er en undervurdering.

Hele Nordøstgrønland og de nordligste dele af Sydøstgrønland. Trækfugl, som forlader Nordøstgrønland for at overvintr i farvande omkring Island. Fugle der overvintrer omkring Tasiilaq, er formentlig også fra denne bestand.

Fælles for bestandene

Ederfuglen er knyttet til det kystnære marine miljø. Den yngler i områder hvor isen ikke blokerer kysterne og som regel på småøer, som ræve ikke har adgang til.

Jagtrykket i Vestgrønland er meget højt og vurderet som værende ikke-bæredygtigt. Bifangst i garn (særligt stenbidergarn) er en anden væsentlig påvirkning. Potentielle trusler er oliespild langs kysterne.

Ederfuglen er fredet i sommerhalvåret. De mange kolonier inderst i Arfersiorfik (Tasiussarsuaq) i Kangaatsiaq og Qasigiannnguit Kommuner ligger indenfor et fuglebeskyttelsesområde, og enkelte mindre kolonier ligger indenfor Ramsarområder og i Melville Bugt reservatet. En væsentlig del af den østgrønlandske bestand yngler i Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Med indførelsen af 2001-fuglebeskyttelsesbekendtgørelsen blev ederfuglene fredet om foråret fra 15. februar. Dette er et væsentligt tiltag for at reducere jagtrykket på de voksne yngledygtige fugle. Med 2004-fuglebeskyttelsesbekendtgørelsen blev denne forårsfredning noget reduceret, idet fredningen nu var fra den 1. marts, men samtidigt blev der indført kvoter.

Langs de arktiske kyster af Europa, Nordamerika og dele af Sibirien. I Nordvesteuropa også i tempererede områder.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Island: *Ikke truet (LR/lc).*

Svalbard: *Ikke truet.*

Det er væsentligt for forvaltningen af de to bestande at få klarlagt, hvor grænsen i mellem dem er placeret.

Boertmann 1994, Boertmann et al. 1996, Merkel 2002, 2004, 2006, Meltofte 2004.

F. Merkel pers. komm.

Kongeederfugl

Miteq siorarkitsaq
Somateria spectabilis
(Linnaeus, 1758)

(Den grønlandske
ynglebestand)

Ikke truet (LC).

Kongeederfuglens udbredelsesareal (yngleområde) er stort (mere end 200.000 km²), men arten er generelt fåtallig, og der er ingen reel viden om den grønlandske ynglebestands størrelse. Ved Zackenberg i Nordøstgrønland er bestanden i et mindre område blevet overvåget siden 1993, og her ses ingen væsentlige ændringer i antallet. Ynglefuglenes trækforhold og vinterkvarter er ikke kendt, ligesom der ikke foreligger viden om, hvordan den grønlandske yngelbestand er relateret til den canadiske.

Antallet af ynglefugle er løst anslået til mellem 2.000 og 5.000 par. Antallet af overvintrende fugle i Vestgrønland er vurderet til 300.000, men dette er hovedsageligt fugle fra Canada, og de indgår ikke i vurderingen.

Kongeederfuglen yngler i højarktisk Grønland, dvs. fra Qaanaaq Kommune gennem Nationalparken i Nord- og Østgrønland til Illoqqortoormiut Kommune. Om sommeren fælder hanner fra Canada i det nordlige Vestgrønland (fra Disko Bugt og nordover), og store antal (også fra Canada) overvintrer især i den nordlige del af Åben-vandsområdet.

Kongeederfuglen yngler ved småsøer og damme i kystnære landområder. Udenfor yngletiden opholder kongeederfuglene sig i det marine miljø.

Ingen væsentlige i yngleområderne. De overvintrende og fældende fugle i Vestgrønland (som måske også omfatter de grønlandske ynglefugle) er udsat for jagt, forstyrrelser og måske også tab af levesteder som følge af trawling efter kammuslinger omkring Disko. Potentielle påvirkninger er oliespild på fælde- og overvintringslokaliteter.

En væsentlig andel af ynglebestanden forekommer i Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Kongeederfuglen er fredet i sommerhalvåret.

Kongeederfuglens yngleområder er de arktiske landområder, der støder op til Polhavet.

Ikke truet (LC).

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: Ikke vurderet.

Store antal af kongeederfugle optræder i Vestgrønland som fældefugle og overvintrende fugle. Disse kommer fra yngleområder i højarktisk Canada, og er ikke bedømt i denne liste. Men bestanden har været i tilbagegang.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Boertmann et al. 2004, Meltotte 2006b, Mosbech & Boertmann 1999.

Strømand

Toornaviarsuk

Histrionicus histrionicus
(Linnaeus, 1758)

Næsten truet (NT D).

Der foreligger kun relativt få ynglefund af strømanden i Grønland, men disse er fordelt over et stort udbredelsesareal (ca. 80.000 km²). Arten må være overset som ynglefugl på grund af afsides liggende ynglesteder, som sjældent besøges. Den ses meget mere hyppigt og talrigt på fælde- og overvintringspladserne langs yderkysten, men her slører et formentlig stort tilskud af canadiske fugle informationen om den grønlandske bestands størrelse. De bedste tal, der foreligger om strømanden, er en optælling af fældende fugle foretaget i juli 1999. Hvis den lave ende af estimatet (5.000) fra denne optælling benyttes (ud fra forsigtighedsprincippet), og en anslået andel af canadiske fugle på 50 % trækkes fra, kan den samlede bestand af fældende grønlandske fugle være så lav som 2.500 individer. De kønsmodne hanner udgør ca. 80 % af de fældende fugle, og de udgør dermed 2.000 individer, som igen repræsenterer en total grønlandsk bestand af kønsmodne fugle på 4.000 individer. Dette er under det vejledende D-kriterium for *næsten truet* (NT). Nabobestanden i Canada kan næppe påvirke den grønlandske bestands risiko for at uddø, idet den er meget lille og i øvrigt rødlistet (se nedenfor).

I litteraturen er der kun beskrevet 25 sikre ynglefund. Bestanden af fældende hanner i sommermånederne er optalt til ca. 5.000-10.000 fugle og vinterbestanden er anslået til mere end 10.000 fugle. Begge disse tal er inklusiv fugle fra Canada, som meget vel kan udgøre mere end 50 % af bestandene.

Strømanden yngler i et område der strækker sig fra det sydlige Upernavik Kommune i nord til Kap Farvel i Syd. Der er desuden små bestande i Ammassalik Kommune. Artsens kerneområde er formentlig Paamiut, Nuuk og Maniitsoq Kommuner. Fældende hanner findes langs yderkysten af Vestgrønland mellem Disko og Qaqortoq Kommune med langt de fleste i området mellem Godthåb Fjord og Bredefjord. Vinteropholdsstederne er også langs yderkysten mellem Maniitsoq og Nanortalik Kommuner. Den er på denne årstid særlig talrig i Nuuk og Paamiut Kommuner.

Strømanden er i yngletiden snævert knyttet til elve med høj produktion af insekter, og uden for yngletiden til eksponerede, marine klippekyster.

Illegal jagt og tab af levesteder er de væsentligste påvirkninger (fx tørlagde etableringen af vandkraftanlægget ved Buksefjord en elv med flere ynglepar). Flere vandkraftanlæg er under udvikling, og mindst et af disse vil påvirke en elv med ynglende strømander.

Bifangst i garn forekommer formentlig også. Potentielle påvirkninger udgøres af oliespild langs kyster med fældende og overvintrende fugle.

Strømanden er totalfredet. Enkelte ynglesteder, fælde- og vinteropholdssteder ligger indenfor Ramsarområder.

De nærmeste ynglebestande findes i det østlige Canada og på Island. Strømanden findes også i det østlige Sibirien og det vestlige Nordamerika.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Bestanden i den østlige del af landet er af special concern. Island: *Næsten truet* (LR/nt).

BirdLife International 2004, Boertmann 2003, 2004, Boertmann & Mosbech 2002, Boertmann et al. 2004.

Havlit

Alleq

Clangula hyemalis
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Havlitten har et stort udbredelsesareal (mere end 300.000 km²) og er mange steder almindelig. Der foreligger kun et enkelt studie, som belyser bestandsudviklingen: Ved Zackenberg i Nordøstgrønland er bestanden i et mindre område gået væsentligt tilbage igennem de seneste 10 år. Dette er næppe en generel udvikling, og det vurderes at bestanden ellers er langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU).

Ukendt, men vurderet til mellem 10.000 og 30.000 par.

Forekommer som ynglefugl i hele landet. Om vinteren talrig langs åbenvandsområdets kyster.

Yngler ved søer og beskyttede kyster og om vinteren opholder havlitterne sig i isfrie, kystnære farvande.

Havlitten jages, men arten er sekundært bytte i forhold til ederfuglene og polarlomvien. Havlitter tages undertiden også som bifangst i stenbidergarn om foråret, men omfanget er ukendt. Oliespild udgør en potentiel trussel for overvintrende og fældende fugle.

En stor andel af bestanden yngler i Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Ramsarområderne huser også ynglende havlitter.

Yngler i arktiske landområder hele vejen rundt om Nordpolen.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: *Ikke truet*.

Boertmann 1994, Boertmann et al. 2004, Meltøfte 2006b.

Islandsk hvinand

Niaqortoq
Bucephala islandica
 (Gmelin, 1789)

Forsvundet (RE).

Der foreligger ikke dokumenterede observationer af denne art siden 1951. Det er ikke sandsynligt, at den kan genindvandre, da de nærmeste bestande (Island og Canada, se nedenfor) er små og lokalt udbredt. Dertil kommer at den canadiske tillige er i tilbagegang. Begge disse bestande er regionalt rødlistede.

På trods af kun et enkelt dokumenteret ynglefund (fra 1840), har hvinanden været vidt udbredt, og steder opkaldt efter den vidner om regelmæssig forekomst. Men den har formentlig været fåtallig.

Den islandske hvinand blev tidligere observeret i det meste af Vestgrønland mod nord til Uummannaq Kommune. Der er desuden et enkelt fund fra Tasiilaq Kommune. Artens kerneområde i Grønland var formentlig området mellem Godthåb Fjord og Søndre Strømfjord.

Om sommeren har den opholdt sig i de store indlandsområder med søer og klarvandede elve, og den har overvintret ved beskyttede kyster.

Måske har den forholdsvis kolde periode i begyndelsen af 1900-tallet (til ca. 1920) gjort levestandarden for vanskelig for arten i Grønland.

Hovedudbredelsen er i Nordamerikas vestlige del. Der er desuden små og isolerede bestande i Quebec (Canada) og Island.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Bestanden i Quebec er special concern.
 Island: *Moderat truet (EN).*

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Salomonsen 1967.

Toppet skallesluger

Paaq
Mergus serrator
 Linnaeus, 1758

Ikke truet (LC), national ansvarsart (isoleret bestand).

Skalleslugeren har et stort udbredelsesareal (mere end 120.000 km²), er forholdsvis almindelig, og der er ikke konstateret væsentlige bestandsændringer. Kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)* vurderes at være langt fra at kunne opfyldes.

Tidligere anslået til mellem 1.000 og 5.000 par, men dette er en undervurdering, da den fx er meget mere talrig end strømanden.

Yngler i alle kommuner fra Qaanaaq i nord til Nanortalik i syd samt i Tasiilaq. Desuden fåtalligt i Illoqqortoormiut Kommune og i den sydlige del af Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Yngler både ved større søer og ved beskyttede kyster. Om vinteren ved beskyttede, isfrie kyster. Koncentrationer med fældende fugle findes i nogle fjordsystemer.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Ingen umiddelbare og væsentlige trusler i Grønland. Oliespild udgør en potentiel trussel.

Skalleslugeren er totalfredet. En lille del af bestanden forekommer indenfor Ramsarområderne og i fuglebeskyttelsesområderne.

Udbredt i arktiske og tempererede områder i både Eurasien og Nordamerika.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Ynglebestanden i Vestgrønland er tidligere blevet beskrevet som en selvstændig underart (*M. s. schiøleri* Salomonsen 1949). Selvom denne ikke anerkendes generelt, tyder det på, at den vestgrønlandske bestand er isoleret fra nabobestandene. En forestående analyse af bestandens genetiske egenskaber (DNA) vil formentlig belyse denne problemstilling nærmere.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Boertmann & Mosbech 2001, Boertmann et al. 2004.

ROVFUGLE

Grønlandsk havørn

Nattoralik
Haliaeetus albicilla groenlandica
C.L. Brehm 1831

Sårbar (VU D), national ansvarsart (endem).

Havørnen har et stort udbredelsesareal (mere end 90.000 km²) men en lille bestandsstørrelse, der svarer til mindre end 500 kønsmodne individer. Hermed opfyldes D-kriteriet for *sårbar* (VU). Bestanden er helt isoleret fra andre havørnebestande og betragtes af flere forskere som en særlig endemisk underart.

150-200 par.

Kun i Vestgrønland og her hyppigst mellem Sisimiut og Nanortalik Kommuner, desuden meget fåtallig i Kangaatsiaq Kommune og sjældent mod nord til Ilulissat.

Tidligere var jagt og fangst i rævesakse en alvorlig påvirkning. I dag omfatter de negative påvirkninger især forstyrrelser på ynglepladsen fx ved udbygning af hytteområder. Blyforgiftning (fra blyhagl indtaget med føden – anskudte fugle) er for nylig konstateret som dødsårsag.

Havørnen er totalfredet. Enkelte par yngler indenfor Ramsarområderne.

Skærgårde og fjordområder.

Tempererede og subtropiske dele af Eurasien fra Island til Japan.

Ikke truet (LC), 2005 (nedlistet fra *næsten truet* (NT) i 2005).

Island: *Moderat truet* (EN).

BirdLife International 2004, 2005, Christensen 1979, Hansen 1979, Hailer et al. 2007, Kampp & Wille 1990, Krone et al. 2004, Salomonsen 1979.

Vandrefalk

Kiinaaleeraq
Falco peregrinus
Tunstall, 1771

Ikke truet (LC).

Arten har et stort udbredelsesareal (mere end 150.000 km²) og er forholdsvis almindelig, især i indlandet. I områder, hvor der er gennemført længerevarende undersøgelser af bestanden, har der ikke været tegn på tilbagegang, snarere tværtimod. Vandrefalken vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Vurderet til mellem 1.000 og 10.000 par.

Yngler i hele Vestgrønland, dog fåtalligt i Qaanaaq, og desuden spredt i Østgrønland mod nord til ca. 73° N.

Findes både i indlandet og ved kysterne. Trækfugl, der helt forlader Grønland om vinteren.

Mange vandrefalkebestande har været stærkt påvirket af miljøgifte som tungmetaller og POP'er, hvilket ikke har været så udpræget blandt grønlandske vandrefalke. Imidlertid har en helt ny undersøgelse påvist meget høje indhold af bromerede flammehæmmere (PDBE'er). Øvrige påvirkninger omfatter forstyrrelser på ynglepladsen.

Vandrefalken er totalfredet. En mindre del af bestanden yngler i de vestgrønlandske Ramsarområder.

Vidt udbredt og findes på alle kontinenter med undtagelse af Antarktis.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Special concern (arten var tidligere kategoriseret som threatened, men den blev nedjusteret i 1992 på grund af fremgang i bestanden).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Burnham & Mattox 1984, Falk & Møller 1988, Mattox & Seegar 1988, Vorkamp et al. 2005.

Jagtfalk
Kissaviarsuk
Falco rusticolus
 Linnaeus, 1758

Næsten truet (NT* [VU], D).

Jagtfalken er fåtallig og forekommer meget spredt, men den har et meget stort udbredelsesareal (mere end 350.000 km²), og der har ikke været tegn på væsentlige ændringer i bestandsstørrelsen i de seneste 15 år (tre generationer), om end arten ofte forekommer ustadigt på de enkelte redelokaliteter. Det lille antal kønsmodne individer (max. 1.000) gør, at jagtfalken falder indenfor D-kriteriet for *sårbar* (VU). Men den grønlandske bestand er en del af en større, samlet bestand i hele arktisk Nordamerika, hvorfor indvandring fra Canada vil påvirke risikoen for at arten forsvinder fra Grønland, og kategoriseringen justeres derfor et trin ned til *næsten truet* (NT).

Tidligere vurderet til mellem 500 og 1.000 par, men en mere præcis opgørelse baseret på overvågning i Sisimiut, Maniitsoq og Qaanaaq Kommuner tyder på at den højest kan være på 225 par. Men da mange par ikke yngler hvert år, og fordi bestanden i Nordøstgrønland undervurderes i denne opgørelse, sættes bestanden her til max. 500 par svarende til 1.000 kønsmodne individer.

Hele landet.

Yngler både i indlandet og langs kysterne.

Forstyrrelser på ynglepladsen og illegal indsamling af redeunger.

Jagtfalken er totalfredet, og en væsentlig andel, måske helt op til en tredjedel af bestanden, yngler i Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Findes i arktiske og nordligt tempererede områder i både Nordamerika, Europa og Asien.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Not at risk.
 Island: *Sårbar* (VU).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Burnham & Mattox 1984.

K. Burnham pers. komm.

Fjeldrype

Aqisseq

Lagopus mutus
(Montin, 1776)*Ikke truet* (LC), to underarter er nationale ansvarsarter (endemer).

Rypen er almindelig, har et stort udbredelsesareal (mere end 350.000 km²) og udviser ikke systematisk tilbagegang. Men bestanden svinger meget i antal fra år til år og tilsyneladende med en vis rytme. Fjeldrypen vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). To underarter i Grønland er endemiske (se nedenfor).

Vurderet til mellem 50.000 og 500.000 par.

Hele landet.

Landfugl der findes næsten overalt hvor der er vegetation.

Jagt nær beboede områder er den væsentligste påvirkning.

Fjeldrypen er fredet i sommerhalvåret. En væsentlig del af *captus*-bestanden findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Dele af *saturatus*- og *reinhardtii*-bestandene forekommer i Ramsarområderne i Vestgrønland.

Findes i hele Arktis, i nordlige, tempererede områder samt i visse bjergområder i Central- og Sydeuropa.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).Svalbard: *Ikke truet*.

Den grønlandske rypebestand opdeles i tre geografiske underarter: *reinhardtii* (C.L. Brehm, 1824) (af Salomonsen (1967) betegnet *rupestris* (Gmelin, 1789)) findes i den sydlige del, mod nord til og med Maniitsoq Kommune og hele Tasiilaq Kommune, *saturatus* Salomonsen, 1950 findes i Vestgrønland mellem Sisimiut og Melville Bugten og *captus* Peters, 1934 som findes i det nordlige og nordøstlige Grønland i området fra Qaanaaq Kommune til Illoqqortoormiut Kommune, samt på Ellesmere Island i Canada. De to første er endemiske for Grønland, men rypen behandles som én stor bestand i denne sammenhæng, da der ikke er geografiske barrierer mellem de tre underarter, og der er gradvis overgang mellem dem.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Browning 1979, Salomonsen 1967.

Stor præstekrave

Tujuk

Charadrius hiaticula
Linnaeus, 1758*Ikke truet* (LC).

Præstekraven har et meget stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²), og er almindelig især i Nordøstgrønland. Bestanden i et overvågningsområde ved Zackenberg i Nordøstgrønland er gået noget tilbage i perioden 2003-2005, og en tilsvarende tilbagegang er konstateret i deres vinterkvarter. Det kan antyde at der er tale om en mere generel tendens i bestanden. Bestanden overvåges løbende ved Zackenberg, og indtil det kan udelukkes at der er tale om en midlertidig bestandsændring, vurderes den grønlandske bestand til ikke at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Vurderet til 30.000-60.000 par.

Almindelig ynglefugl i Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Forekommer mere spredt og fåtalligt i resten af landet.

Yngler i fjeldmark og lav dværgbuskhede ofte nær ferske vådområder. I Vestgrønland ofte i udbredte og stenede elvlejer. Trækfugl der helt forlader Grønland om vinteren.

Bestandene af ynglende vadefugle i Nord- og Nordøstgrønland (inklusive stor præstekrave) forventes på længere sigt (dvs. mere end tre generationer) at blive negativt påvirket af klimaændringerne og den deraf forøgede nedbør i form af sne.

Stor præstekrave er totalfredet, og en væsentlig andel af ynglebestanden findes indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Den er almindelig i de tre østgrønlandske Ramsarområder, og enkelte par findes i Ramsarområderne og de fredede områder i Vestgrønland.

Stor præstekrave yngler i arktiske områder fra det østlige Canada over Grønland, Island gennem hele Sibirien, samt i Skandinavien og det nordvestlige Europa.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: *Ikke truet*.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Svalbard: *Opmærksomhedskrævende* (X).

Meltofte 1985, 2001, 2006a, Boertmann 1994, Rasmussen & Aarø-Hansen 2003.

Europæisk hjejle

Anngilik

Pluvialis apricaria
(Linnaeus, 1758)*Næsten truet* (NT* [EN] D).

Udbredelsesarealet er begrænset (ca. 6.000 km²) og bestanden meget lille. Hvis bestanden vurderes isoleret, overskrides tærskelværdien for D-kriteriet for *moderat truet* (EN). Men kategorien justeres her ned til *næsten truet* (NT) da den undersøgte bestand er en marginal delbestand af en stor ekstraregional bestand i Island. Hjejlels forekomst i

Grønland varierer fra år til år, og indvandring fra Island vil sandsynligvis hurtigt erstatte en reduceret bestand, når og hvis de økologiske forhold gør det muligt.

Anslået til 25-50 par.

Yngler kun i landområderne lige nord for Scoresby Sund.

Frodig, lav dværgbuskhede.

Klimaændringerne må forventes på længere sigt at forbedre forholdene for hjejlebestanden i Grønland.

Hjejlen er totalfredet. En del af bestanden findes indenfor Ramsarområdet i Jameson Land.

Yngler i nordligt tempererede områder fra Island østover gennem Skandinavien, de britiske Øer, Sibirien til Taimyr-halvøen.

Ikke truet (LC), 2005.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Bennike 2007, BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Rasmussen & Aarø-Hansen 2003.

Islandsk ryle

Qajorlaq

Calidris canutus
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC), national ansvarsart.

Bestanden er stor og den har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²). Arten indgår i forskningsstationen Zackenbergs overvågningsprogram, og her har der ikke været væsentlige ændringer i bestandens størrelse gennem de seneste ti år. Islandsk ryle vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). Langt hovedparten af underarten *islandica* forekommer i Grønland (se nedenfor).

15.000-30.000 par.

Højarktisk Grønland fra Scoresby Sund nordover til Qaanaaq Kommune.

Udstrakte dværgbuskheder.

Bestandene af ynglende vadefugle i Nord- og Nordøstgrønland (inklusive islandsk ryle) forventes på længere sigt (mere end tre generationer) at blive negativt påvirket af klimaændringerne og den deraf forøgede nedbør i form af sne.

Islandsk ryle er totalfredet. Hovedparten af yngleudbredelsen ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Den findes desuden i to af Ramsarområderne i Østgrønland.

Den grønlandske bestand tilhører underarten *islandica* (Linnaeus, 1767), som desuden findes i højarktisk Canada. Andre underarter yngler i lavarktisk Canada, i Sibirien og Alaska.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

BirdLife International 2004, Meltofte 1985, 2001, 2006a, Wetlands International 2002.

Sandløber

Sioorarsiooq

Calidris alba
(Pallas, 1764)

Ikke truet (LC).

Sandløberen har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²), og den er talrig. Arten indgår i forskningsstationen Zackenbergs overvågningsprogrammer, og der er ikke konstateret væsentlige ændringer i bestanden. Den vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

25.000-50.000 par.

Yngler i hele den højarktiske del af Grønland fra Scoresby Sund og Nordover til Qaanaaq Kommune.

Dværgbuskhede og fjeldmark, ofte nær vådområder.

Bestandene af ynglende vadefugle i Nord- og Nordøstgrønland (inklusiv sandløber) forventes på længere sigt (mere end tre generationer) at blive negativt påvirket af klimaændringerne og den deraf forøgede nedbør i form af sne.

Sandløberen er totalfredet. Hovedparten af yngleudbredelsen ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Den findes desuden i alle tre Ramsarområder i Østgrønland.

Sandløberens yngleudbredelse er udpræget højarktisk, og udover Grønland findes den i Canada, og i enkelte områder af det nordlige Sibirien.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Meltofte 1985, 2001, 2006a, Wetlands International 2002.

Bairds ryle

Saarfaarsunnaq

Calidris bairdii
(Coues, 1861)*Ikke mulig at vurdere (NA).*

Der foreligger ingen viden om bestandsstørrelsen eller udviklingstendenser i bestanden, ligesom den foreliggende viden om artens udbredelse i Grønland er meget begrænset, men udbredelsesarealet er formentlig ret lille (ca. 20.000 km²). Der er ikke mistanke om væsentlige negative påvirkninger eller tilbagegang i bestanden, hvorfor den kategoriseres som *ikke mulig at vurdere (NA)*.

Ukendt.

Kun kendt som ynglefugl i Qaanaaq Kommune, hvor den er rapporteret fra Thule Air Base, Inglefield Land og Washington Land.

Dværgbuskhede. Bairds ryle er trækfugl, som helt forlader Grønland om vinteren.

Bestandene af ynglende vadefugle i Nord- og Nordøstgrønland forventes på længere sigt (mere end tre generationer) at blive negativt påvirket af klimaændringerne og den deraf forøgede nedbør i form af sne. Men om dette også gælder Bairds ryle er uvist, fordi der ikke er kendskab til dens biologi i Grønland.

Bairds ryle er totalfredet.

Bairds ryle er vidt udbredt som ynglefugl i arktisk Nordamerika.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Bennike 2004, Boertmann 1994.

Sortgrå ryle

Saarfarsuk

Calidris maritima
(Brünnich, 1764)*Ikke truet (LC)*.

Arten er almindelig og har et stort udbredelsesareal (mere end 150.000 km²). Der er ikke konstateret væsentlige ændringer i bestandens størrelse. Sortgrå ryle vurderes derfor langt fra kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

Vurderet til mellem 10.000 og 20.000 par.

Findes i hele lavarktisk Grønland fra Qaanaaq Kommune (fåtalig) langs vestkysten til Nanortalik Kommune og også i Østgrønland mod nord til den sydlige del af Nationalparken i Nord- og Østgrønland. I Sydvestgrønland overvintrer mange sortgrå rylar.

Yngler i dværgbuskheder ofte nær kysten eller ved ferske vådområder. Om vinteren langs isfrie klippekyster.

Potentielle trusler er olieforurening af vinteropholdssteder langs kysten.

Sortgrå ryle er totalfredet. Den er almindelig i flere af de vestgrønlandske Ramsarområder.

Den østlige del af lavarktisk Canada, Grønland, Island, Skandinavien, Svalbard og mod øst til Taimyr-halvøen.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: *Ikke truet*.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Meltofte 1985.

Almindelig ryle

Saarfaarsorlak
Calidris alpina
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC), national ansvarsart (endem).

Rylen er almindelig og har et forholdsvis stort udbredelsesareal (mere end 100.000 km²) og der er ikke konstateret ændringer i bestanden, hvor den overvåges ved forskningsstationen ved Zackenberg. Bestanden angives også som sandsynligvis stabil i vinterkvartererne. Den vurderes derfor langt fra kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). Der er tale om en endemisk underart (*C. a. arctica* (Schiøler, 1922)).

7.000-15.000 par.

Den almindelige ryle findes ynglende i højarktisk Grønland mellem Scoresby Sund og Danmark Fjord.

Yngler ved frodige kær. Hele bestanden forlader Grønland om vinteren.

Bestandene af ynglende vadefugle i Nord- og Nordøstgrønland (inklusive almindelig ryle) forventes på længere sigt (dvs. mere end tre generationer) at blive negativt påvirket af klimaændringerne og den deraf forøgede nedbør i form af sne.

Den almindelige ryle er totalfredet. Størstedelen af ynglebestanden forekommer indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Den findes tillige i to af de østgrønlandske Ramsarområder.

Den almindelige ryle er udbredt med flere forskellige underarter i Nordeuropa, det nordlige Sibirien, Alaska og Canada.

Ikke truet (LC), 2005 (alle underarter samlet).

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

I ældre litteratur omtales den ofte som Schiøler's ryle. I Sydøstgrønland forekommer undertiden almindelige ryler. Dette drejer sig om fugle fra den islandske bestand, som tilhøre en anden underart end den, der yngler i højarktisk Grønland. Der er tale om strejfende fugle, som undertiden kan yngle i området.

BirdLife International 2004, Meltotte 1985, 2001, 2006a, Rasmussen & Aarø-Hansen 2003, Wetlands International 2002.

Lille regnspove

Saarfaarsussuaq
Numenius phaeopus
(Linnaeus, 1758)

Næsten truet (NT* [EN] D).

Regnspoven har et begrænset udbredelsesareal i Grønland (ca. 6.000 km²), og en meget lille ynglebestand. Hvis man betragter bestanden isoleret, overskrideres D-kriteriet for *moderat truet* (EN). Men den justeres her ned til *næsten truet* (NT), da der er tale om en marginal delbestand af en stor ekstraregional bestand i Island. Indvandring fra Island vil hurtigt erstatte en eventuelt reduceret bestand, når og hvis de økologiske forhold gør det muligt.

Vurderet til 50-100 par.

Yngler kun i landområderne lige nord for Scoresby Sund.

Frodig og fugtig dværgbuskhede.

Klimaændringer kan på længere sigt tænkes at gøre forholdene i Grønland bedre for denne art.

Den lille regnspove er totalfredet. Hovedparten af den lille bestand findes i Ramsarområdet i Jameson Land.

Yngler i Island, Skandinavien og gennem Sibirien samt i Alaska og Canada.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Bennike 2007, BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Wetlands International 2002.

Stenvender

Taliffak
Arenaria interpres
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Stenvenderen er almindelig og har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²). Der er ikke konstateret væsentlige bestandsændringer hvor bestanden overvåges ved forskningsstationen Zackenberg. Den kommer derfor ikke i nærheden af kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

20.000-40.000 par.

Yngler i det meste af højarktisk Grønland, dog fåtallig mod nord og i Qaanaaq Kommune.

Yngler i fjeldmark og dværgbuskhede ofte nær ferske vådområder. Trækfugl, der helt forlader Grønland om vinteren.

Bestandene af ynglende vadefugle i Nord- og Nordøstgrønland (inklusiv stenvender) forventes på længere sigt (dvs. mere end tre generationer) at blive negativt påvirket af klimaændringerne og den deraf forøgede nedbør i form af sne.

Stenvenderen er totalfredet. Langt hovedparten af udbredelsen ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Den findes også i to af de østgrønlandske Ramsarområder.

Gennem hele den arktiske region af Sibirien og Nordamerika samt i Skandinavien

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: *Ikke vurderet*.
Svalbard: *Sjælden* (R).

I Vestgrønland – Disko Bugt, Uummannaq og sydlige Upernavik Kommune – yngler stenvendere undertiden langs kysten og som regel i tilknytning til kolonier af havterne. Der er tale om fugle fra den nordamerikanske bestand (underarten *A. i. morinella* (Linnaeus, 1766)), som visse år finder forholdene egnede til at yngle, men som ikke har etableret faste bestande.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Meltofte 1985, 2001, 2006a.

Odinshane
Naluumasortoq
Phalaropus lobatus
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Odinshanen er almindelig og har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²). Der er ikke kendskab til væsentlige bestandsændringer. Den vurderes derfor at være langt fra kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Vurderet til mellem 20.000 og 40.000 par.

Findes i hele den lavarktiske del af Grønland dvs. fra Qaanaaq Kommune i nord til Nanortalik Kommune i syd og videre op langs østkysten til den sydlige del af Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Hele bestanden forlader Grønland om vinteren.

Odinshanen er i yngletiden knyttet til små søer og damme. Under trækket til og fra Grønland forekommer den ofte langs kyster og langt til havs.

Oliespild er en potentiel påvirkning, når fuglene opholder sig på havet.

Odinshanen er totalfredet. Ramsarområderne huser en mindre del af bestanden, og der er også et mindre antal ynglepar også i Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Odinshanen yngler i den lavarktiske del af både Nordamerika og Eurasien.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Salomonsen 1987.

Thorshane

Kajuarq

Phalaropus fulicarius
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Thorshanen har et stort udbredelsesareal i Østgrønland (ca. 70.000 km²), hvor den er ret fåtallig til lokalt almindelig. Der er ikke rapporteret væsentlige ændringer i denne bestand. Den vurderes derfor at være langt fra kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). Den lille bestand i Vestgrønland vil være *moderat truet* (EN), hvis den betragtes isoleret.

15.000-30.000 par i Nordøstgrønland samt meget få, måske under 100 par fordelt på mindre end 10 lokaliteter i Vestgrønland.

Yngler i to adskilte områder af Grønland: I Nordøstgrønland mellem Scoresby Sund og Jøkelbugten og i Vestgrønland i området mellem Disko Bugt og Melville Bugt.

I Nordøstgrønland ved søer og damme omgivet af frodig kærvegetation. I Vestgrønland ved kystnære søer og damme i tilknytning til kolonier af havterne. Udenfor yngletiden opholder thorshaner sig i det marine miljø – langs kyster og på åbent hav.

Oliespild kan være en potentiel påvirkning, når fuglene opholder sig på havet. Bestandene af ynglende vadefugle i Nord- og Nordøstgrønland må på længere sigt forventes at blive negativt påvirket af klimaændringerne og den deraf forøgede nedbør i form af sne.

Hovedparten af yngleområdet i Østgrønland ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, og to af Ramsarområderne i Østgrønland huser thorshaner. Den vigtigste ynglelokalitet i Vestgrønland er ligeledes Ramsarområde, og en anden ynglelokalitet ligger i reservatet i Melville Bugt.

Arktisk Nordamerika, arktisk Asien samt Island og Svalbard.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Island: *Moderat truet* (EN).

Svalbard: *Sårbar* (V).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Egevang et al. 2004, Meltofte 1985, 2001, Wetlands International 2002.

KJOVER

Mellemkjove

Isunngarsuaq

Stercorarius pomarinus
(Temminck, 1815)

Ikke mulig at vurdere (NA).

Mellemkjovent forekommer som en ret talrig sommergæst i de grønlandske farvande, men den yngler her ikke. Antallet varierer noget fra år til år, men der er ikke tegn på væsentlige og længerevarende bestandsændringer. Den er ikke mulig at bedømme, fordi der mangler viden om hvor fuglen der forekommer i Grønland yngler og fordi det er mere relevant at vurdere den her.

Ukendt.

Forekommer i alle de mere eller mindre isfrie farvande, som sommergæst fra ynglepladser i arktisk Canada og måske Sibirien.

Både langt til havs og i de kystnære områder.

Ingen væsentlige i Grønland.

Mellemkjovent er totalfredet.

Kystnære tundraområder i Alaska, Canada og Rusland. Om vinteren i tropiske og subtropiske farvande.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Island: Ikke vurderet.

Svalbard: Ikke vurderet.

BirdLife International 2004, 2005, Boertmann 1994.

Almindelig kjovent

Isunngaq

Stercorarius parasiticus
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Arten er ret fåtallig i Grønland hvor den har et stort udbredelsesareal (mere end 130.000 km²). Der er ikke tegn på væsentlige bestandsændringer. Vurderes derfor til ikke at nærme sig kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Løst vurderet til mellem 5.000 og 10.000 par.

Yngler langs hele vestkysten mod nord til Qaanaaq Kommune. I Østgrønland yngler den fåtalligt mellem Scoresby Sund og Hochstetter Forland. Hele bestanden forlader Grønland om vinteren.

Yngler på dværgbuskheder langs kyster.

Ingen umiddelbare påvirkninger.

En mindre del af bestanden yngler i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i Ramsarområderne. Den almindelige kjove er totalfredet.

Yngler langs tempererede og arktiske kyster hele vejen rundt om Nordpolen.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: *Ikke truet*.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Salomonsen 1967.

Lille kjove

Papikkaaq
Stercorarius
longicaudus
Vieillot, 1819

Ikke truet (LC).

Den lille kjove er almindelig og har et stort udbredelsesareal i Grønland (mere end 200.000 km²). Der er ikke påvist væsentlig langtidsændringer i bestanden. Den vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ynglebestanden varierer meget som en direkte følge af lemmingbestandens størrelse. En meget løs vurdering af ynglebestandens størrelse er mellem 1.000 og 20.000 par; i gode år i den øvre ende af dette interval.

Hovedudbredelsen er i den højarktiske region mellem Scoresby Sund og Humboldt Gletscher. Ganske få yngler undertiden i Vestgrønland hhv. i Disko Bugt og det sydlige Upernavik Kommune.

Yngler på udstrakte dværgbuskheder, udenfor yngletiden opholder den sig på åbent hav. Hele bestanden forlader Grønland om vinteren.

Ingen umiddelbare i Grønland.

Den lille kjove er totalfredet. Hovedparten af bestanden yngler indenfor grænserne af Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i Ramsarområdet i Jameson Land

Yngler i arktiske landområder hele vejen rundt om Nordpolen.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Svalbard: *Sjælden* (R).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Egevang & Boertmann 2001b, Kampp 1982.

MÅGER

Sabinemåge

Taateraarnaq

Larus sabini

Sabine, 1819

Næsten truet (NT* [VU] D).

Udbredelsesarealet er stort (mere end 200.000 km²), men forekomst-arealet er derimod lille (< 50 km²), da antallet af ynglekolonier er meget begrænset. Bestanden af fugle er lille, formentlig under 1.000 kønsmodne individer, der er fordelt på kun ca. 20 ynglesteder. Den opfylder umiddelbart D-kriteriet for *sårbar* (VU). Men den justeres et trin ned til *næsten truet* (NT), fordi bestanden ser ud til at være i fremgang, der er ingen væsentlige negative påvirkninger og fordi den må opfattes som en marginal del af en større ekstraregional bestand i Canada.

Ca. 100-500 par, og den er tilsyneladende i fremgang. Der er bl.a. fundet en del nye ynglekolonier i de senere årtier (kan være et resultat af øget videnskabelig indsats i Nordøstgrønland) og desuden er antallet af ynglepar gået frem i nogle af kolonierne.

Yngler i Illoqqortoormiut Kommune, i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i Qaanaaq Kommune. Træffes som trækgæst i Vestgrønland. Hele bestanden forlader Grønland om vinteren.

Ynglekolonierne er placeret på små øer, på lave kyster og som regel i tilknytning til kolonier af havterne. Enkelte steder også på indlandstundra med søer. Udenfor yngletiden opholder sabinemågerne sig på åbent hav.

Ingen aktuelle. Potentielle påvirkninger er især forstyrrelser af ynglestederne for eksempel ved helikopterflyvning.

Sabinemågen er totalfredet. Hovedparten af ynglekolonierne ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland. To kolonier ligger i Ramsarområder – heraf én udenfor Nationalparken og endelig er én placeret i reservatet i Melville Bugt.

Hovedparten af bestanden yngler i arktisk Canada og Alaska, men den findes også i dele af arktisk Sibirien. Vinterkvartererne er havområder på den sydlige halvkugle.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Svalbard: *Sjælden* (R).

BirdLife International 2004, Forchhammer & Maagaard 2000.

Hættemåge

Nasalik

Larus ridibundus
Linnaeus, 1766*Sårbar* (VU* [CR] D).

Udbredelsesarealet er lille (ca. 6.000 km²), og forekomstarealet ligeså (præcis størrelse ikke kendt), fordi der er meget få ynglesteder. Det lave antal ynglepar opfylder D-kriteriet for *kritisk truet* (CR). Men yngleforekomsten i Grønland er noget ustadig, og genfund af ringmærkede fugle viser, at den grønlandske bestand er en udløber af en stor ekstraregional bestand i Island. Denne vil til stadighed være en kilde til indvandring, hvis den grønlandske bestand reduceres eller forsvinder. Derfor justeres vurderingen to trin ned til *sårbar* (VU).

Vurderet til mellem 5 og 50 par fordelt på maksimalt ti ynglesteder.

Hættemågen yngler i den subarktiske del af Sydgrønland dvs. i de indre dele af kommunerne Qaqortoq, Narsaq og Nanortalik.

Hættemågen yngler på små øer, enten ved ferskvand eller i beskyttede kystområder.

Forstyrrelser på ynglepladserne og illegal ægsamling er den væsentligste påvirkning.

Hættemågen er totalfredet.

Hættemågen yngler gennem hele Europa og Asien i de tempererede og subtropiske klimaregioner.

Ikke truet (LC), 2005.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Hættemågen udvidede sit yngleområde meget dramatisk gennem det 20. århundrede, og har ynglet i Grønland fra midten af 1960'erne. Ynglekolonierne er små og ofte ustadige.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Lyngs 2003, Salomonsen 1979.

Sildemåge

Naajarlutsiaq

Larus fuscus
Linnaeus, 1758*Ikke mulig at vurdere* (NA).

Sildemågen blev først fundet som ynglefugl i Grønland i 1990. Siden er bestanden gået meget stærkt frem, både i antal og udbredelsesareal (dækker nu mindst 35.000 km²). Generationstiden sættes til 11 år af BirdLife International, og da den kun har forekommet som ynglefugl i 16 år (mindre end tre generationer) og stadig er under etablering, bør den kategoriseres som *ikke mulig at vurdere* (NA).

Mindst 600 ynglepar.

Kerneområdet er Sydgrønland i Narsaq og Qaqortoq Kommuner, men der er ynglefund i alle kommuner mod nord til Sisimiut, og i Nordøstgrønland har den de seneste år ynglet på Sandøen i Young Sund og ved Hold with Hope.

Knyttet til det marine miljø, hvor den yngler på små øer, ofte i tilknytning til koloner af andre mågearter.

Ingen umiddelbare, bortset fra forstyrrelser og illegal ægsamling i ynglekolonierne. Bestanden vil formentlig fremmes af de klimatiske ændringer, der forventes indenfor de næste årtier.

Sildemågen er totalfredet.

Den form af sildemågen der forekommer i Grønland er underarten *L. f. graellsii* (A.E. Brehm, 1858), der yngler i Island og på de Britiske Øer. Andre underarter yngler i Skandinavien, omkring Østersøen og i det nordvestlige Rusland.

Den samlede sildemågebestand vurderes som *ikke truet* (LC). Den særlige baltiske underart (*L. f. fuscus* Linnaeus, 1758) er i stærk tilbagegang, og regionalt rødlistet i Norge og Finland.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

BirdLife International 2004, Boertmann 1992, 1994, 2004, in press.

Sølvmåge

Larus argentatus
Pontoppidan, 1763

Ikke mulig at vurdere (NA).

Arten blev fundet ynglende for første gang i 1986 og er under langsom etablering i Sydvestgrønland. BirdLife International sætter generati-onstiden til 13 år, hvorfor bestanden endnu ikke har eksisteret i tre generationer. Den kan derfor ikke rødlistebedømmes, og anbringes i kategorien *vurdering ikke mulig* (NA).

10-50 par.

Sølvmågen yngler i Sydvestgrønland mellem Nanortalik og Maniitsoq Kommuner.

Knyttet til det marine miljø, hvor den yngler på lave øer i kolonier med andre mågearter.

Ingen umiddelbare, bortset fra forstyrrelser og illegal ægsamling i ynglekolonierne. Bestanden vil formentlig fremmes af de klimatiske ændringer, der forventes indenfor de næste årtier.

Sølvmågen er totalfredet.

Sølvmågen er vidt udbredt på den nordlige halvkugle.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Boertmann 1992, 1994, 2004.

Thayers måge

Larus thayeri
Brooks, 1915

Ikke mulig at vurdere (NA).

Denne måge blev rapporteret som ynglende fåtalligt i Qaanaaq Kommune i 1930'erne. Siden er der ikke blevet rapporteret ynglefund af arten, men den er heller ikke blevet eftersøgt. Den er regelmæssig sommergæst ved Thule Air Base, hvilket antyder at den stadig yngler i Qaanaaq Kommune. Derfor og fordi der ikke er mistanke om tilbagegang må den kategoriseres som *ikke mulig at vurdere* (NA).

Hvis den endnu findes som ynglende, er der være tale om en lille og måske ustadig bestand, som må betragtes som en marginal udløber af en større, talrig ekstraregional bestand i Canada.

Kun rapporteret som ynglefugl fra nogle få steder i Qaanaaq Kommune.

Yngler i kolonier på stejle klippesider ud mod havet.

Ingen kendte.

Totalfredet.

Yngleområderne for denne måge findes i arktisk Canada, vinterkvartererne i det vestlige USA og Canada.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Salomonsen 1950, Boertmann 1994, Boertmann & Mosbech 1999.

Hvidvinget måge

Naajaannaq
Larus glaucoides
Meyer, 1822

Ikke truet (LC), national ansvarsart (endem).

Den hvidvingede måges udbredelsesareal er stort (mere end 150.000 km²), og den yngler talrigt i hele dette område. Optællinger i Sydgrønland i 2003 og i Disko Bugt og omegn i 2005 tyder på bestandsfremgang, mens optællinger i Maniitsoq Kommune i 2003 tyder på en tilbagegang siden 1977. Bestanden er langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). Bestanden i Grønland udgør en særlig endemisk underart (*L. g. glaucoides*).

Anslået til mellem 300.000 og 500.000 par.

Yngler fra Upernavik Kommune i nord langs hele vestkysten til Nanortalik Kommune og videre op langs østkysten i det mindste til Kangerlussuaq i Tasiilaq Kommune. Men nordgrænsen i Østgrønland er ikke kendt.

Knyttet til det marine miljø, hvor ynglekolonier enten er placeret på stejle fjeldsider eller på lave småøer. De findes både i fjordområderne og langs yderkysten.

Jagt og illegal ægsamling er aktuelle påvirkninger.

Fredet maj til august. Et mindre antal ynglekolonier ligger i Vestgrønlands Ramsarområder, fuglebeskyttelsesområder og fredede områder.

Den hvidvingede måges yngleudbredelse er omkring Baffin Bugt/Davis Stræde. På den canadiske side er der tale om en anden underart.

Ikke truet (LC), 2004.

Canada: Ikke vurderet.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, 2003, Boertmann et al. 1996, 2004, Nyeland & Mathæussen 2004.

Gråmåge

Naajarujuussuaq
Larus hyperboreus
Gunnerus, 1767

Ikke truet (LC).

Gråmågen er almindelig og har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²). De få sammenlignende optællinger der foreligger, tyder ikke på nedgang i bestanden. En optælling i fjordområderne syd for Disko Bugt i 2005 antyder derimod en bestandsfremgang siden 1954. En anden optælling i Maniitsoq Kommune antyder at bestanden har været nogenlunde stabil mellem 1977 og 2003. Bestanden vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Anslået til mellem 300.000 og 500.000 par.

Yngleudbredelsen omfatter hele Grønland, hvor der forekommer blot mindre områder med isfrie kystområder om sommeren.

Knyttet til det marine miljø, og yngler på stejle fjeldsider og lave øer, ofte i mindre kolonier og ofte i tilknytning til ynglekolonier af andre havfugle.

Jagt og ægsamling.

Gråmågen er fredet i sommerhalvåret. En del af bestanden forekommer indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Udbredt over hele Arktis.

Ikke truet (LC), 2004.

Canada: Ikke vurderet.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Svalbard: *Ikke truet*.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, 2006, Boertmann et al. 1996, 2004, Nyeland & Mathæussen 2004.

Svartbag

Naajarluk

Larus marinus
Linnaeus, 1758

Ikke truet (LC).

Svartbagen har et stort udbredelsesareal (mere end 150.000 km²) og er almindelig i hele den lavarktiske del af Grønland. Bestanden har gennem de sidste 50 år været i fremgang, og udbredelsesarealet er udvidet betydeligt mod nord i både Vestgrønland og Østgrønland. Bestanden vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Tidligere vurderet til mellem 3.000 og 5.000 par, men dette er nok for lavt i dag.

Udbredt på vestkysten fra Upernavik Kommune i nord til Nanortalik Kommune i syd. På østkysten mod nord til Scoresby Sund.

Knyttet til det marine miljø, hvor den yngler parvis eller i små kolonier på øer og holme langs yderkysten og hist og her også i fjordene.

Jagt og ægsamling.

Svartbagen er fredet i sommerhalvåret. En lille del af bestanden findes i Vestgrønlands Ramsarområder og fuglebeskyttelsesområder.

Svartbagen er udbredt langs kysterne i Nordatlanten mod syd til Frankrig og USA.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Island: *Sårbar* (VU).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Boertmann et al. 1996, 2004, Gilg 2005.

Rosenmåge

Naajannguaq
Rhodostethia rosea
 (MacGillivray, 1824)

Sårbar (VU* [CR] D).

Den meget lille bestandsstørrelse kvalificerer til *kritisk truet* (CR), men da der er tale om dels en ustadig forekomst, dels en marginal udløber af en større ekstraregional bestand, som ikke er truet, kategoriseres den grønlandske bestand to trin ned. Det er ikke relevant at angive et udbredelsesareal, mens et forekomstareal er begrænset til de få kvadratkilometer, som ynglestederne ligger indenfor.

Maksimalt 5 ynglepar.

Kendt som ustadig ynglefugl i Disko Bugt området og i landområder i forbindelse med Nordøstvandet i det yderste Nordøstgrønland. I alt er der rapporteret om fire forskellige ynglesteder.

Knyttet til det marine miljø, hvor den som regel yngler på små øer og i tilknytning til havternekolonier. Et enkelt ynglefund er gjort på en lav, kystnær slette.

Forstyrrelser på ynglepladsen og illegal ægsamling er de væsentligste påvirkninger.

Rosenmågen er totalfredet. De østgrønlandske yngleforekomster ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, og det vigtigste sted for arten i Vestgrønland er udpeget som Ramsarområde.

Rosenmågens væsentligste yngleområde ligger i den nordøstlige del af Sibirien, i landområderne op til Laptevhavet og det Østsibiriske Hav. Ikke-ynglende fugle strejfer om sommeren rundt i iskant-zonerne i Barentshavet og Grønlandshavet.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Threatened.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Frich 1997, Kampp & Kristensen 1980.

Ride

Taateraag
Rissa tridactyla
 (Linnaeus, 1758)

Sårbar (VU A2ad).

Riden er vidt udbredt i Grønland (udbredelsesareal mere end 120.000 km²), og der er mange ynglekolonier især i Vestgrønland. Igennem 1900-tallet er ynglebestanden i Vestgrønland reduceret meget. Nyere optællinger viser at der har været en tilbagegang i antallet af par i Sydgrønland på ca. 60 % i perioden 1975-2003, på hhv. 75 % og 88 % i de to fjorde Arfersiorfik (fra 1954) og Nordre Strømfjord (fra 1980) til i dag og på mere end 50 % i Maniitsoq Kommune i perioden 1977-2003. Også i Disko Bugt har tilbagegangen været markant, men her er en sammenligning med tidligere optællinger vanskelig, fordi antallet af ynglepar i de meget store kolonier tidligere er blevet overvurderet. I Ummannaq Kommune har tilbagegangen i perioden 1920 til 2000

været 99,5 %. Og i et mindre afgrænset område af Upernavik Kommune var den på 87 % mellem 1983 og 1999. Hist og her ser man dog små kolonier som enten er nyanlagte eller blevet beboet igen efter langt tids fravær. Tendensen i Nordøstgrønland er omvendt, da en optælling i 2004 viste en generel fremgang siden 1970'erne, men bestanden her er meget lille (nogle få tusind par), hvorfor fremgangen ikke påvirker det generelle billede af en væsentlig reduktion i antallet af ynglende rider i hele Grønland. Kun i Qaanaaq Kommune er der ikke kendskab til ridebestandens trivsel. Selv om bestanden her skulle være stabil eller ligefrem i vækst vil det ikke påvirke det generelle billede nævneværdigt, fordi antallet af ynglepar i Qaanaaq maximalt udgør 7 % af den totale bestand i landet. Generationstiden fastsættes af BirdLife International til 10 år. For at opfylde A2-kriteriet for *moderat truet* (EN) skal bestanden være reduceret med mere end 50 % over 30 år, og for *sårbar* (VU) mere end 30 %. Da en væsentlig del af tilbagegangen i Vestgrønland formentlig er foregået for mere en 30 år siden, opfyldes A2a kriteriet for *moderat truet* (EN) næppe, og bestanden vurderes derfor som *sårbar* (VU). Denne vurdering overføres til den samlede bestand, fordi bestandene i Nordøstgrønland og Qaanaaq er små.

Vurderes til 80.000-100.000 par. Et estimat fra midten af 1990'erne var væsentligt højere (150.000-300.000 par), men det var baseret på optællinger der allerede da var forældede.

Riden yngler i kolonier fordelt langs hele vestkysten af Grønland fra Qaanaaq Kommune i nord til Nanortalik Kommune i syd. På østkysten er forekomsten af ynglekolonier mere spredt, men de forekommer mod nord helt til Holm Land, og findes hvor der er isfrit hav om sommeren.

Knyttet til det marine miljø, hvor ynglekolonierne placeres på stejle fjeldsider ud mod vandet både i fjorde og langs yderkyster.

Højt jagttryk og illegal ægsamling. Potentielle trusler udgøres af oliespild. Desuden er ridebestanden i store dele af Nordatlanten i tilbagegang, hvorfor generelle klimatiske/oceanografiske forhold også kan bidrage til tilbagegangen.

Riden er fredet i perioden marts til august. Kun et fåtal af de vigtige ynglekolonier ligger indenfor Ramsarområder, fuglebeskyttelsesområder og fredede områder.

Riden findes både langs kysterne af det nordlige Atlanterhav og det nordlige Stillehav.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, 2003, Boertmann et al. 1996, Gilg 2005, Nyeland 2004, Nyeland & Mathæussen 2004.

Ismåge
Naajavaarsuk
Pagophila eburnea
 (Phipps, 1774)

Sårbar (VU A4c; C1).

Bestanden vurderes til højst 2.000 kønsmodne individer, som er fordelt på et lille antal meget spredte kolonier (fragmenteret bestand). I yngletiden er ismågen snævert knyttet til isdækkede farvande, et levested som forventes at blive reduceret i de kommende år. Optællinger af væsentlige kolonier i ismågens kerneområde i Grønland i de seneste år tyder ikke på tilbagegang, en tendens som ellers er rapporteret fra kolonier i højarktisk Canada. Men på grund af den forudsagte reduktion i havisens udbredelse, må man forvente en tilbagegang Grønland. Ismågens generationstid er 12 år (BirdLife International). I løbet af de næste 36 år kan en bestandstilbagegang på 30 % ikke udelukkes hvorved kriterium A4c for *sårbar* (VU) opfyldes (jvf. vurderingen af isbjørn). De meget marginale ynglekolonier i Sydøstgrønland (mindst 100 par) er særligt sårbare, fordi drivisen her forventes at forsvinde helt om sommeren. Opgives disse kolonier reduceres bestanden alene med mindst 10 %, hvilket vil opfylde C1-kriteriet for *sårbar* (VU).

Den samlede bestand i Grønland vurderes til 500-1.000 par fordelt på knap 15 kolonier.

Ynglekolonierne ligger i Nordøst- og Nordgrønland, samt i området mellem Scoresby Sund og Kangerlussuaq i Sydøstgrønland (disse er mere end 1.000 km fra de nærmeste øvrige). Kerneområdet er omkring Nordøstvandet. Arten træffes regelmæssigt i Qaanaaq og Upernavik Kommuner om sommeren, hvilket antyder at der findes uopdagede ynglekolonier i disse områder.

Ismågen er snævert knyttet til havområder med dynamisk dække af is, særligt iskanter, polynyer og forudsigelige sprækkesystemer. Ynglekolonierne er enten placeret på lave øer og kystsletter eller på høje, afsidesliggende nunatakker.

Forstyrrelser på ynglepladserne, især hvor de er placeret på flade øer og kyster. Den canadiske bestand er gået meget tilbage i de allerseneeste år, en udvikling der sættes i forbindelse med klimatiske ændringer (reduktion af havisen) og til dels også (illegal) beskydning i Nordvestgrønland.

De fleste af de kendte grønlandske ynglekolonier ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Nordøstgrønland. De øvrige i Sydøstgrønland ligger i helt utilgængelige nunatak-områder.

Ismågens yngleudbredelse ligger i de atlantiske dele af Arktis og er begrænset til de arktiske øer i Canada, Grønland, Svalbard og en del af øerne nord for Sibirien. Den samlede bestand vurderes til maksimalt 40.000 fugle.

Næsten truet (NT), 2006.

Canada: Special concern.
 Svalbard: *Opmærksomhedskrævende* (X).

Tilbagegangen i den canadiske bestand har vakt international bekymring for den globale bestand af ismåge, fordi denne art er nært knyttet til forekomsten af drivis, og drivisens udbredelse forventes reduceret som følge af klimatiske ændringer.

BirdLife International 2004, 2005, Boertmann 1994, Gilg 2005, Gillchrist & Mallory 2005, Mallory et al. 2003, Stenhouse et al. 2004.

O. Gilg. pers. komm.

TERNER

Havterne
Imeqqutaalaq
Sterna paradisaea
Pontoppidan, 1763

Næsten truet (NT A1).

Havternens udbredelsesareal er stort (mere end 350.000 km²) og den er almindelig mange steder. Bestanden i Vestgrønland (hvor langt hovedparten af landets samlede bestand findes) har været i tilbagegang formentlig siden ca. 1950. Det er meget vanskeligt at fastsætte omfanget af tilbagegangen. Årsagen er dels ukendskab til bestandens tidligere størrelse, dels ternens ofte noget ustadige forekomst ved de enkelte kolonier. Ægsamling har været anset som den umiddelbare årsag til tilbagegangen, og den burde være ophørt nu. Men klimatiske/oceanografiske årsager kan meget vel også tænkes at spille ind. Antallet af ynglepar på artens vigtigste ynglested – Grønne Ejland i Disko Bugt – blev sandsynligvis halveret i perioden 1946-2002. Herefter har den været nogenlunde konstant på knap 20.000 par. Regnes tilbagegangen i denne koloni som eksponentiel fås en årlig reduktion på 2,4 %, og i løbet af de tre seneste havternegenerationer (3 x 14 år) er bestanden reduceret med 44 %. Denne koloni kan bruges som indeks for hele bestanden i Vestgrønland. Ynglebestandens udvikling i de ubeboede dele af Grønland er stort set ukendt, bortset fra en enkelt koloni nær forskningsstationen Zackenberg i Nordøstgrønland. Bestanden her har ikke vist tegn på væsentlige ændringer i løbet af de seneste 10 år. Vurderes bestanden i Vestgrønland separat, kvalificerer den til *næsten truet* (NT) efter A1-kriteriet (ægsamling ophørt). Vurderes den mod A2-kriteriet (årsager til tilbagegang ikke nødvendigvis klarlagte eller ophørte) kvalificere den derimod til *sårbar* (VU). Men da bestanden på Grønne Ejland nu ser ud til at være stabiliseret (antallet har ligget på et nogenlunde konstant niveau i de seneste tre år) vælges her A1-kriteriet. Denne vurdering påvirkes næppe ved at inddrage ternerne i den øvrige del af landet da deres antal er lavt.

Mindst 65.000 par med langt hovedparten >75 % i Vestgrønland.

Findes som ynglefugl i det meste af Grønland med kerneområde omkring Disko Bugt.

Hovedsageligt knyttet til det marine miljø, en mindre del af bestanden, især i højarktisk, findes ved ferskvand. Yngler på lave øer og kyster, ofte i store kolonier.

I beboede egne udgjorde ægsamling en væsentlig påvirkning, men denne aktivitet er blevet ulovliggjort fra og med 2001-udgaven af fuglebeskyttelsesbekendtgørelsen. Forstyrrelser i og ved ynglekolonier ligesom traditionen med at sætte slædehunde ud på mindre øer i sommertiden er andre aktuelle påvirkninger.

Havternen er totalfredet. En del af bestanden findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland, ligesom der findes en del ynglekolonier i Ramsarområderne, i fuglebeskyttelsesområderne og i de fredede områder. Fx er landets største ynglekoloni på Grønne Ejland i Disko Bugt udpeget som Ramsarområde.

Yngleområderne er i de tempererede og arktiske egne på den nordlige halvkugle, vinterkvartererne er havet omkring Antarktis.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: *Ikke truet*.

Boertmann 1994, Burnham et al. 2005, Egevang & Boertmann 2003, Egevang et al. 2005.

ALKEFUGLE

Almindelig lomvie

Appa sigguttooq
Uria aalge
(Pontoppidan, 1763)

Moderat truet (EN A2b).

Arten findes blandt de ynglende polarlomvier i enkelte kolonier i Sydvestgrønland. Den største forekomst findes på øgruppen Ydre Kitsissut i Qaqortoq Kommune. Her blev bestanden estimeret til hhv. 1.285 individer i 1985, 860 individer i 1992 og til 550 individer i 1999. Tages disse tal uden forbehold er bestanden reduceret med mere end 50 % på 14 år (knap én generation) og forudsættes tilbagegangen som værende eksponentiel, var den årlige reduktion på 6 %. Det vil over tre generationer (45 år) svare til en reduktion på 90 %, hvilket næppe er realistisk, dels fordi bestanden ikke har været så stor (2.500 individer), som tilbageskrivningen nødvendiggør for at få et 45 års tidsinterval, dels fordi estimererne er behæftet med usikkerhed. I de øvrige kolonier er der ikke foretaget egentlige optællinger, der kan sammenlignes, men det er påfaldende, at der hverken sås almindelige lomvier ved optællinger af kolonien i Arsuk Fjord i 2003 eller ved kolonierne i Maniitsoq Kommune i 2003. Den nationale bestand vurderes til *moderat truet* (EN), med bestandsantallet på Ydre Kitsissut som indeks, fordi dette er blevet reduceret med mere end 50 % på mindre end tre generationer og årsagerne ikke er klarlagte eller ophørte (kriterium A2b).

Tidligere vurderet til mellem 1.000 og 2.000 par, men i dag næppe mere end 1.000 par.

Kendt som ynglefugl i fem kolonier (én i Qaqortoq, én i Paamiut, én i Nuuk og to i Maniitsoq Kommuner) samt muligvis fra yderligere en koloni i Disko Bugt.

Knyttet specifikt til det marine miljø, hvor den yngler i kolonier på hylde på stejle fjeldsider eller i huler og sprækker.

Illegal ægsamling er nævnt som en mulig årsag til tilbagegangen på Ydre Kitsissut. Jagt er formentlig af mindre betydning, da optællinger blandt nedlagte polarlomvier viser, at der skydes meget få. Oliespild udgør en potentiel trussel. De klimaændringer, der forventes i de kommende årtier i Grønland, vil sandsynligvis være en fordel for den almindelige lomvie, da den har sin hovedudbredelse i tempererede havområder.

Den almindelige lomvie er fredet i sommerhalvåret. Den største koloni findes i et Ramsarområde.

Den almindelige lomvie yngler hovedsageligt langs tempererede kyster i både det nordlige Atlanterhav og det nordlige Stillehav.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: *Sårbar* (VU).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Boertmann et al. 2004, Falk & Durinck 1992, Falk & Kampp 1997, Falk et al. 2000.

K. Kampp pers. komm.

Polarlomvie

Sårbar (VU A2ad).

Appa

Uria lomvia
(Linnaeus, 1758)

Ynglebestanden i Vestgrønland har været i stærk tilbagegang i de seneste mange årtier, en tilbagegang som er mest udpræget i de bynære kolonier. I Qaanaaq, hvor halvdelen af den grønlandske ynglebestand findes, ansås kolonierne i 1987 for nogenlunde intakte. En optælling af kolonierne i 2006 viste ingen væsentlige ændringer i det mellemliggende tidsrum. I Uummannaq er en koloni, der tidligere havde mere end 100.000 fugle, helt væk, og senest (siden 1999) er en af de store kolonier, beliggende tæt på Upernavik by også uddød. Den negative udvikling er tilsyneladende stoppet i Nuuk og Maniitsoq Kommuner, men fortsætter i Ilulissat, hvor kolonien i 2005 var blevet omtrent halveret siden 1994. I 2006 var der dog lidt flere fugle. I Sydgrønland var en koloni i 1999 blevet reduceret med 37 % på 7 år, mens den anden i området tilsyneladende ikke var reduceret. Et besøg her i 2003 antyder at denne koloni nu også er i tilbagegang. I Østgrønland blev de to kolonier ved Illoqqortoormiut optalt i 1995, og sammenlignet med tal fra 1974 konstateredes en tilbagegang på måske helt op til 68 %, en tilbagegang der er fortsat til den seneste tælling i 2004. Samlet er den grønlandske ynglebestand reduceret med 35-50 % mellem 1930 og 1998, en udvikling der ikke er stoppet. Generationsti-

den antages at være 16 år (BirdLife International), og det vurderes, at bestanden er gået tilbage med mindst 30 % i løbet af de sidste 42 år (3 x generationstiden), hvorfor kriterium A2a for *sårbar* (VU) er opfyldt. Så længe den store bestand i Qaanaaq Kommune (mere end 50 % af den samlede grønlandske bestand) holder stand, vil kriteriet for *moderat truet* (EN) ikke kunne opfyldes.

Den seneste samlede opgørelse (1994) var på ca. 360.000 ynglepar.

Der er for tiden kendt 20 ynglekolonier, som er placeret i kommunerne Qaanaaq (5, som har ca. halvdelen af hele landets ynglebestand), Upernavik (8, med en af de største kolonier), Ilulissat (1), Maniitsoq (3), Nuuk (1), Paamiut (1), Qaqortoq (1) og Illoqqortoormiut (2).

Polarlomvien er snævert knyttet til det marine miljø og kommer kun på land i yngletiden. Ynglekolonierne ligger enten på stejle fjeldsider ud mod havet, eller på mindre øer med mere eller mindre stejle sider, og de findes både ved yderkyster og i fjorde.

Højt jagttryk (inklusive illegal sommerjagt), illegal ægsamling, bifangst i garn og forstyrrelser på ynglepladserne. Potentielle påvirkninger er oliespild. En del af den grønlandske bestand overvintrer ved Newfoundland, hvor oliespild udgør en væsentlig dødelighedsfaktor.

Polarlomvien er fredet i sommerhalvåret, flere af kolonierne ligger i fuglebeskyttelsesområder eller i Ramsarområder.

Polarlomvien er hovedsagelig udbredt i de arktiske dele af Nordatlanten og det nordlige Stillehav. Det vurderes at ynglebestanden udgør ca. 7 % af verdensbestanden, og vinterbestanden i Sydvestgrønland udgør sandsynligvis lidt under 20 % af den samlede vinterbestand i Nordatlanten.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Island: *Sårbar* (VU).

Svalbard: *Ikke truet*.

CAFF 1996, Boertmann et al. 2004, 2006, Falk & Kampp 1997, 1998, 2001, Falk et al. 1997, 2000, Gaston & Jones 1998, Kampp et al. 1994, Nyeland & Mathæussen 2004, Wiese & Ryan 2003.

K. Kampp pers. komm., F. Merkel (GN) pers. komm.

Alk
Apparluk
Alca torda
Linnaeus, 1758

Ikke truet (LC).

Alken har et stort udbredelsesareal (mere end 125.000 km²) og der er talrige små kolonier spredt langs kysterne. Forskellige optællinger de senere år giver et noget varierende billede af tendenser i bestanden. Det skal anføres, at alke er meget vanskelige at optælle, hvorfor der kan være stor usikkerhed på de enkelte optællinger. I 1994 kunne det konstateres at bestanden i Upernavik Kommune var vokset siden

1965. En optælling i Uummannaq Fjord i 2000 viste, at alle 17 kolonier kendt i 1920 var forladt, og at kun tre nye var etableret. I 2005 var der langt færre alkekolonier i Disko Bugt og de store fjorde Nordre Strømfjord og Arfersiorfik end i midten af 1900-tallet (18 ud af 45 tidligere kolonier var stadig beboet), mens en optælling i Maniitsoq Kommune gav det modsatte resultat. I Sydgrønland blev der i 2003 fundet flere kolonier, der ikke var registreret tidligere, men det var ikke nødvendigvis tegn på bestandsfremgang, fordi regionen tidligere var dårligt undersøgt. På trods af en tilsyneladende kraftig tilbagegang i det centrale Vestgrønland, så opvejes den formentlig af fremgange i de sydlige og nordlige områder på vestkysten. Indtil videre vurderes bestanden at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU), men måske tæt på *næsten truet* (NT). Det bør undersøges nøjere i de kommende år.

Anslået til højest 5.500 par.

Findes i talrige (i alt ca. 250) småkolonier langs vestkysten mellem Upernavik og Nanortalik Kommuner. Den yngler også fåtalligt i Qaanaaq Kommune.

Udpræget knyttet til det marine miljø og forekommer kun på land i yngletiden. Yngler i småkolonier både langs yderkysten og i fjordene, hvor rederne placeres i huler og sprækker i klipper ud til vandet.

Forstyrrelser ved de større ynglekolonier, og potentielt oliespild.

Alken er totalfredet. Flere ynglekolonier ligger i Ramsarområder og i fuglebeskyttelsesområder.

Alken yngler især langs kysterne af den tempererede del af Nordatlanten.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: *Sjælden* (R).

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, 2006, Boertmann et al. 1996, Burnham et al. 2005.

Tejst
Serfaq
Cephus grylle
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC), national ansvarsart.

Tejsten har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²) og er talrig langs de om sommeren isfrie kyster. Den eneste undersøgelse der sammenligner bestandsstørrelser gennem tiden er fra Uummannaq Fjord, hvor der påvises en væsentlig tilbagegang i antallet af ynglefugle i perioden 1920-2000, men det er uvist om tilbagegangen er af ældre dato eller er sket indenfor de seneste 27 år (som er 3 x tejsens generationstid). Desuden er optællingerne i 1920'erne og i 2000 næppe sammenlignelige. Tejsten vurderes at være langt fra at opfylde

kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). Den grønlandske bestand udgør måske så meget som 50 % af den samlede nordatlantiske bestand, hvorfor tejsten må betragtes som national ansvarsart.

Tidligere anslået til 25.000-100.000 par, hvilket virker for lavt.

Yngler overalt langs kyster der ikke er blokeret af is om foråret og sommeren.

Tejsten er snævert knyttet til det marine miljø og kommer normalt kun på land i yngletiden. I sommertiden forekommer tejsterne i kystnære lavvandede områder, i vintertiden også i drivisen langt til havs.

Jagt og bifangst er de aktuelle påvirkninger. Potentielle trusler omfatter især oliespild.

Fredet i sommerhalvåret. Kun enkelte kolonier ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, fuglebeskyttelsesområderne og Ramsarområderne.

Vidt udbredt i Nordatlanten, langs Polhavets kyster og i Beringstræde.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: *Ikke truet*.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Boertmann et al. 1996, Burnham et al. 2005.

Søkonger
Appaliarsuk
Alle alle
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC), national ansvarsart.

Søkongens udbredelsesareal (yngleforekomsten) udgør ca. 2.500 km², og der er meget store ynglebestande i Qaanaaq og Illoqqortoormiut Kommuner. Udviklingstendenser i bestanden er ikke kendt. Bestanden vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). Det antages at omkring 80 % af verdensbestanden yngler i Grønland, hvorfor den er en national ansvarsart.

Den samlede bestand af ynglende søkonger i Grønland er anslået til mindst 38 millioner par.

Hovedparten af ynglebestanden findes i kommunerne Qaanaaq og Illoqqortoormiut. Der findes desuden enkelte meget mindre kolonier spredt rundt omkring langs kysterne.

Søkongen er snævert knyttet til det marine miljø og kommer kun på land i yngletiden. De meget store ynglekolonier ligger på skrånende fjeldsider opbygget af blokke (ur). De mindre kolonier ligger ofte på mindre øer, hvor rederne placeres i sprækker i klipperne eller i stenbunker.

Fangst og ægsamling i ynglekolonierne i Qaanaaq og Illoqqortoormiut Kommuner og jagt i vinterperioden i Vestgrønland. Potentielle påvirkninger er oliespild, især i nærheden af ynglepladserne, hvor meget store koncentrationer af fugle kan forekomme på vandet.

Søkongen er fredet i Vestgrønland i sommerperioden. Nogle af de små ynglekolonier i Vestgrønland indgår i fuglebeskyttelsesområder og en enkelt i et Ramsarområde.

Yngleudbredelsen er begrænset til de arktiske dele af Nordatlanten. Om vinteren opholder fuglene sig formentlig ud for Sydvestgrønland og omkring Newfoundland.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Forsvundet* (RE).
Svalbard: *Ikke truet*.

Birdlife International 2004, Boertmann & Mosbech 1998, Egevang et al. 2003, Kampp et al. 1987, Nettleship & Evans 1985.

Lunde
Qilanngaq
Fratercula arctica
(Linnaeus, 1758)

Næsten truet (NT C2a).

Bestanden af lunder i Vestgrønland gik stærkt tilbage i begyndelsen af 1900-tallet, men fra 1960, da ægsamling blev forbudt, begyndte den at gå frem. I dag findes lunden i ca. 6 mindre delbestande langs hele vestkysten og i nogle få og små kolonier i Østgrønland. Landets største ynglekoloni (nord for Aasiaat) er tidligere angivet med 1.000-2.000 par (i 1976). Dette høje antal har ikke kunnet bekræftes ved de seneste besøg i 2003 og 2005, hvor der sås henholdsvis 40 og 200 fugle. Dette antyder en væsentlig tilbagegang på denne ø, en tendens der også ses i nabokolonien nær Qerqertarsuaq. Den lille fragmenterede bestand, hvor alle delbestande i dag er under 2.000 individer, betyder at C2-kriteriet for *næsten truet* (NT) er opfyldt.

Bestanden anslås til højest 5.000 par.

Lundens udbredelse er noget fragmenteret og spredt, med en del kolonier (ofte samlet i mindre grupper) langs hele vestkysten af Grønland og tillige enkelte steder på østkysten.

Ynglekolonierne er normalt placeret på små øer med et tykt tørvelag, hvori fuglene udgraver deres redegeange. I de nordligste egne placerer de også reden i klipperevner.

Illegal jagt og forstyrrelser ved ynglekolonier. Potentielle påvirkninger omfatter oliespild især nær ved de større ynglekolonier.

Lunden er totalfredet og flere af ynglekolonierne indgår i Ramsarområder og fuglebeskyttelsesområder.

Lunden forekommer som ynglefugl i det meste af Nordatlantens tempererede og arktiske dele.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).
Svalbard: *Ikke truet*.

BirdLife International 2004, Boertmann 1994, Boertmann et al. 1996, Salomonsen 1967.

UGLER

Sneugle

Uppik

Bubo scandiaca
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Sneuglen har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²), men antallet af ynglepar varierer meget fra år til år bestemt af den aktuelle bestand af halsbåndslemminger. Der er ikke tegn på væsentlige langtidsændringer i bestanden. Den vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men næppe over 5.000 par i gode yngleår.

Sneuglens yngleudbredelse falder sammen med lemmingens udbredelse i Nord- og Nordøstgrønland.

Yngler på fjeldheder og tundra.

Ingen aktuelle.

Sneuglen er totalfredet. Langt hovedparten af udbredelsesarealet ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Sneuglen yngler i hele det arktiske område, hvor der forekommer lemminger, undertiden også i områder uden.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Not at risk.
Island: *Kritisk truet* (CR).

Birdlife International 2004, Boertmann 1994.

SPURVEFUGLE

Engpiber

Kussattarnaq

Anthus pratensis
(Linnaeus, 1758)

Ikke mulig at vurdere (NA).

Engpiberen er rapporteret som ynglefugl fra Østgrønland, men der er ingen viden om udbredelse, bestandsforhold eller -ændringer. Under alle omstændigheder er der tale om en marginal del af en stor og ikke-truet ekstraregional bestand i Island, som vil være en kilde til indvandring når og hvis forholdene muliggør det. Da der ikke er mistanke om tilbagegang i bestanden, må den kategoriseres som *ikke mulig at vurdere* (NA).

Ukendt, men formentlig meget få.

Kun kendt som ynglefugl fra Tasiilaq og Illoqqortoormiut Kommuner.

Frodige lavlandsområder.

Ingen aktuelle.

Engpiberen er totalfredet.

Vidt udbredt i Europa.

Ikke truet (LC), 2005.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Det vides ikke, om der er tale om en egentlig grønlandsk ynglebestand af engpibere, eller om der er tale om strejfer fra Island, der yngler når forholdene tillader det. De forventede klimaændringer vil kunne give engpiberen bedre ynglebetingelser i Grønland.

Birdlife International 2004, Boertmann 1994.

Stenpikker

Qussaq

Oenanthe oenanthe
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Stenpikkeren har et stort udbredelsesareal i Grønland (mere end 150.000 km²) og er mange steder talrig. Der er ikke rapporteret om væsentlige ændringer i bestanden. Den vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men stor (måske op til 500.000 par).

Det meste af landet undtagen Nord- og Nordøstgrønland.

Udpræget landfugl, der er knyttet til heder og dale med klippefrem-spring.

Ingen aktuelle eller potentielle i Grønland.

Stenpikkeren er totalfredet. Mindre dele af bestanden findes indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, i Ramsarområderne og i de fredede områder.

Hele Europa, tempererede og arktiske dele af Asien, samt Alaska og arktisk Canada.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet (LR/lc)*.

Birdlife International 2004, Boertmann 1994.

Sjagger

Orpimmiutarsuaq
Turdus pilaris
Linnaeus, 1758

Forsvundet (RE).

Bestanden var resultatet af en indvandring fra Skandinavien i 1937, men siden 1990 er der ikke rapporteret sjaggere fra yngleområdet, og arten må regnes som forsvundet.

Bestanden har maksimalt omfattet 100 par.

I indlandet af Narsaq og Nanortalik Kommuner.

Birkekrat og plantager i den subarktiske region.

Ingen aktuelle. Bestanden har ikke været stor nok til at klare sig på længere sigt, og den er formodentlig bukket under i en hård vinter.

Sjaggeren er totalfredet.

Europas og Asiens tempererede egne.

Ikke truet (LC), 2005.

-

Arten kan forventes at indvandre igen, og med klimaændringerne er der måske basis for at den kan etablere sig mere permanent.

Boertmann 1994, Salomonsen 1979.

Ravn

Tulugaq
Corvus corax
Linnaeus, 1758

Ikke truet (LC).

Ravnen har et stort udbredelsesareal (mere end 250.000 km²) og er mange steder talrig. Det generelle indtryk er, at bestanden er gået meget frem i de senere år, men dette er ikke dokumenteret. Den vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

Ukendt, men næppe mere end 50.000 par.

Ravnen yngler i hele Vest-, Sydøst- og det sydlige Nordøstgrønland.

Udpræget landfugl, som dog ofte finder sin føde i kystzonen.

Jagt.

Ravnen er fredet i sommerhalvåret. En mindre del af bestanden findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i Ramsarområderne.

Vidt udbredt over hele den nordlige halvkugle.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Sårbar* (VU).

Birdlife International 2004, Boertmann 1994, Cramp & Perrins 1994a.

Gråsisk

Orpimmiutaq
Carduelis flammea
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Gråsisk er meget talrig og har et stort udbredelsesareal (mere end 170.000 km²). Der er ikke tegn på væsentlige bestandsændringer. Den vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men talrig og måske så mange som 500.000 par.

Yngler i hele Vestgrønland og Sydøstgrønland. Forekommer også fåtalligt længere mod nord i Nordøstgrønland og Qaanaaq Kommune.

Udpræget landfugl, der er knyttet til pilekrat. Trækker bort om vinteren.

Ingen aktuelle.

Totalfredet. En mindre del af bestanden findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og i Ramsarområderne.

Vidt udbredt i både Nordamerikas og Eurasiens tempererede og lavarktiske områder.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Birdlife International 2004, Boertmann 1994, Cramp & Perrins 1994a.

Hvidsisk

Orpimmiutaq
avannarleq
Carduelis hornemanni
(Holboell, 1843)

Ikke truet (LC), national ansvarsart.

Arten har et stort udbredelsesareal (180.000 km²) indenfor den højarktiske region. Den er ret fåtallig, men der er ikke tegn på væsentlige ændringer i bestanden. Den vurderes at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT). Underarten (se nedenfor), der findes i Grønland, deles med Canada, og hovedparten forekommer i Grønland, hvorfor den er national ansvarsart.

Ukendt, men ikke særligt talrig og næppe mere end 10.000 par.

Yngler i Nord- og Nordøstgrønland, og overvintrer i indlandet i Vestgrønland (og måske Sydøstgrønland).

Yngler i frodige fjeldområder i den højarktiske region.

Fra Uummannaq Kommune foreligger der rapporter om fangst af mange hundrede hvidsiskner til burhold (M. Funch pers. komm.). Hvidsisknen er generelt fåtallig, og en intensiv fangst kan ikke udelukkes at påvirke lokale bestande negativt. Hvidsiskener er om vinteren formentlig afhængige af snefattige områder hvor de kan fouragere. Øget nedbørsmængde om vinteren som følge af klimaændringer vil måske på længere sigt (dvs. mere end tre generationer) kunne påvirke bestanden.

Totalfredet. Størstedelen af bestanden yngler indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Allernordligst i Nordamerika og Eurasien.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Den hvidsisk, der findes i Grønland er en særlig underart (*C. h. hornemanni*), som kun findes i Grønland og på de højarktiske øer i Canada.

Birdlife International 2004, Boertmann 1994, Cramp & Perrins 1994a.

Laplandsværling

Narsarmiutaq
Calcarius lapponicus
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Laplandsværlingen er talrig og har et stort udbredelsesareal (mere end 170.000 km²). Den optræder i gode områder og gode år i meget højere tætheder end snespurven, og der er ikke konstateret væsentlige bestandsændringer. Den vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men næppe mere end 1 million par.

Yngler i hele Vest- og Sydøstgrønland. Findes også fåtalligt i Qaanaaq Kommune og Nationalparkens sydligste dele. Trækker bort om vinteren.

Ynglehabitaten er frodige fjeldheder.

Ingen aktuelle.

Totalfredet. En mindre del af bestanden findes i Ramsarområderne.

Yngleudbredelsen omfatter de nordlige dele af Nordamerika og Eurasien.

Ikke truet (LC), 2005.

Canada: Ikke vurderet.

Birdlife International 2004, Boertmann 1994, Cramp & Perrins 1994b.

Snespurv

Qupaloraarsuk
(Qupannaaq)

Plectrophenax nivalis
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Snespurven er generelt meget talrig og har et meget stort udbredelsesareal (mere end 380.000 km²). Der er ikke konstateret væsentlige ændringer i bestanden. Den vurderes derfor at være langt fra at opfylde kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men næppe mere end 1,5 million par.

Ynglefugl i hele landet. Trækfugl, der forlader Grønland om vinteren, med undtagelse af nogle få flokke, der overvintrer i Sydgrønland.

Yngler stort set overalt, hvor der er vegetation og klippefremspring (til redeanbringelse).

Ingen aktuelle.

Totalfredet. En stor del af bestanden findes i Nationalparken i Nord- og Østgrønland og en mindre i Ramsarområderne.

Yngleudbredelsen omfatter de nordligste egne af Eurasien og Nordamerika.

Ikke truet (LC), 2004.

Canada: Ikke vurderet.
Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Birdlife International 2004, Boertmann 1994, Cramp & Perrins 1994b.

Fisk

Aalisakkat

Teleostei

Her behandles kun de fiskearter, der har tilknytning til ferskvand. Trepigget hundestejle og de stationære bestande af fjeldørred opholder sig i ferskvand gennem hele deres livscyklus, mens laks og mange fjeldørredbestande vandrer mellem ferskvand, hvor de gyder (og fjeldørreden overvintrer) og havet, hvor de vokser op og finder føde. Endnu en vandrende fiskeart optræder i Grønland, nemlig den nordamerikanske ål (*Anguilla rostrata* (LeSueur, 1817)). Den er en sjælden gæst og medtages derfor ikke.

FISK

Laks
(gydebestanden)
Kapisillik kapisilinniittut
Salmo salar
Linnaeus, 1758

Sårbar (VU D2), isoleret bestand.

I Grønland gyder laksen kun i én elv (D2 kriteriet er ≤ 5 kendte lokaliteter). Der foreligger ikke oplysninger om bestandens størrelse eller eventuelle ændringer i denne.

Ukendt.

Gydning foregår kun i én elv ved Kapisillit i Nuuk Kommune. Laks er ellers almindelige i havet ud for Vestgrønland, men langt hovedparten af disse kommer fra gydeleve i Europa og Nordamerika.

Garnfiskeri langs kysterne i Grønland tager formentlig også laks fra elven ved Kapisillit.

En nu ophævet kommunalvedtægt (af 5. februar 1975) forbød al fangst af laks og fjeldørred (gældende til juni 1980) i elven og søerne samt forbød garnfangst i fjorden nær elvens munding. Nu gælder blot de generelle bekendtgørelser for ørred- og laksefiskeri, som bl.a. pålægger kommunerne at frede visse ørredeløve for fiskeri i femårsperioder. Det har ikke været muligt at få oplysninger fra Nuuk Kommune om hvorvidt elven ved Kapisillit er omfattet af en sådan tidsbegrænset fredning.

Laksen er udbredt i den nordlige del af Atlanterhavet fra Portugal og det nordlige USA i syd til Grønland, Island og Nordnorge i nord

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: En lokal bestand er kategoriseret som endangered. Island: Ikke vurderet.

Muus 1990, Nielsen 1961.

Fjeldørred

Eqaluk
Salvelinus alpinus
(Linnaeus, 1758)

Ikke truet (LC).

Udbredelsesarealet er stort (mere end 300.000 km²), og fjeldørreden er almindelig. Lokalt er mange bestande påvirket af fangst, men denne truer ikke artens status i Grønland. Arten vurderes som værende langt fra kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men stor.

Findes i hele Grønland, dog spredt i de højarktiske egne.

Gyder i elve, og de fleste bestande vandrer mellem disse og havet. Der findes også stationære bestande i søer og deres tilstødende elve.

Fiskeri med garn og stang er vidt udbredt nær beboede steder. Potentielle påvirkninger er tab af levesteder i forbindelse med større anlægsaktiviteter der fx spærrer ørredernes vandremuligheder.

Der er en del generelle bekendtgørelser om ørredfiskeri, bl.a. skal kommunerne foretage femårige fredninger af ørredelve, der er truet af for intensivt fiskeri.

Vidt udbredt i de arktiske og de nordligt tempererede områder.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Ikke vurderet.

Island: Ikke vurderet.

Svalbard: Ikke vurderet.

Muus 1990, Nielsen 1961, Riget & Böcher 1999.

Trepigget hundestejle

Kakilisak
Gasterosteus aculeatus
Linnaeus, 1758

Ikke truet (LC).

Hundestejlen har et stort udbredelsesareal (mere end 150.000 km²) og er almindelig i Grønland. Den vurderes som værende langt fra kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men stor.

I Vestgrønland mod nord til det sydlige Upernavik Kommune og i Østgrønland mod nord til Scoresby Sund.

Findes både i ferskvand og på lavt vand langs kysterne.

Ingen aktuelle.

Ingen, bortset fra at hundestejlen findes i de fleste af Ramsarområderne og de fredede områder.

Vidt udbredt på den nordlige halvkugle.

Ikke truet (LR/lc), 1996.

Canada: Ikke vurderet.

Island: Ikke vurderet.

Muus 1990.

Dagsommerfugle

Pakkalussat *Papilionoidae*

I Grønland findes kun fem arter af dagsommerfugle. Dertil kommer nogle arter som er bragt hertil af mennesker, eller som er tilfældige tilflyvere. Det drejer sig om nældens takvinge *Aglais urticae* (Linnaeus, 1758), tidselsommerfugl *Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758) og admiral *Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758). Der vides meget lidt om dagsommerfuglenes biologi i Grønland, fx er der ikke kendskab til larvernes foderplanter.

DAGSSOMMERFUGLE

**Arktisk
høssommerfugl**
Pakkaluaq sungaartoq
Colias hecla
Lefébvre, 1836

Ikke truet (LC).

Høssommerfuglen er meget almindelig og har et stort udbredelsesareal (mere end 300.000 km²). Der er ikke tegn på aktuelle og væsentlige bestandsændringer for denne art. Den vurderes derfor langt fra kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

Ukendt.

Findes ynglende i hele landet, mod syd dog kun i fjeldet.

Frodige og blomsterrige områder som urtelier og dværgbuskheder.

Ingen aktuelle. Klimaændringerne kan på længere sigt komme til at påvirke udbredelsen, men næppe true bestanden som helhed.

En væsentlig del af udbredelsesarealet ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, ligesom høssommerfuglen også findes i en del af Ramsarområderne og de fredede områder.

Arktiske og alpine områder på den nordlige halvkugle; dog ikke Island og Svalbard.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Böcher 1990, 2001, Wolff 1964.

Karsholt et al. in prep.

Arktisk perlemorfugl

Pakkaluaq
qillaalasortalik
Boloria chariclea
Schneider, 1794

Ikke truet (LC).

Arktisk perlemorfugl er meget almindelig og har et stort udbredelsesareal (mere end 300.000 km²). Ingen aktuelle og væsentlige bestandsændringer er kendt. Den vurderes derfor som værende langt fra kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

Ukendt.

Yngler i hele landet, mod syd dog kun i fjeldet.

Frodige og blomsterrige områder som urtelier og dværgbuskheder.

Ingen aktuelle. Klimaændringer kan på længere sigt komme til at påvirke udbredelsen, men næppe true bestanden som helhed.

En væsentlig del af udbredelsesarealet ligger indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland, ligesom den arktiske perlemorfugl også findes i en del af Ramsarområderne og de fredede områder.

Arktiske og alpine områder på den nordlige halvkugle, dog ikke Island og Svalbard.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Böcher 1990, 2001, Wolff 1964.

Karsholt et al. in prep.

Polar-perlemorfugl

Boloria polaris
Boisduval, 1828

Ikke truet (LC).

Arten er ret almindelig og har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²). Den vurderes derfor som værende langt fra kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

Ukendt, men stor.

Findes kun i den højarktiske region, fra Qaanaaq Kommune til Scoresby Sund.

Frodige og blomsterrige områder som urtelier og dværgbuskheder.

Ingen aktuelle. Klimaændringerne kan på længere sigt komme til at påvirke udbredelsen, men næppe true bestanden som helhed.

Hovedparten af udbredelsesarealet er indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Arktiske og alpine områder på den nordlige halvkugle, dog ikke Island og Svalbard.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Böcher 1990, 2001, Wolff 1964, Kristiansen 1974.

Karsholt et al. in prep.

Bjerg-blåfugl

Pakkaluaq tungujortoq
Plebeius glandon
(de Prunner, 1798)

Ikke truet (LC).

Blåfuglen er ret almindelig og har et stort udbredelsesareal (mere end 200.000 km²). Den vurderes derfor som værende langt fra kriteriet for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt.

Findes i hele den højarktiske region fra Qaanaaq Kommune nord om Grønland til Scoresby Sund.

Frodige og blomsterrige områder som urtelier og dværgbuskheder.

Ingen aktuelle. Klimaændringerne kan på længere sigt komme til at påvirke udbredelsen, men næppe true bestanden som helhed.

Hovedparten af udbredelsesarealet er indenfor Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Arktiske og alpine områder på den nordlige halvkugle, dog ikke Island og Svalbard. Den grønlandske bestand henføres til underarten *P. g. franklinii* (Curtis, 1835), som ellers er udbredt i Nordamerika.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Böcher 1990, 2001, Wolff 1964, Kristiansen 1974.

Karsholt et al. in prep.

Lille ildfugl**Pakkaluaq takornartaq*****Lycaena phlaeas*
(Linnaeus, 1761)***Ikke mulig at vurdere (NA).*

Der er kun rapporteret to fund fra Grønland, begge fra Qaanaaq Kommune: Iterlassuaq/MacCormick Fjord i 1941 og nær Qaanaaq by i 1973.

Ukendt.

Begge fund er fra Qaanaaq Kommune, hvor lokaliteterne ligger ca. 25 km fra hinanden i luftlinie. Det vides dog ikke, om der er tale om en egentlig ynglende og stationær bestand, eller om der er tale om tilfældige tilflyvere fra Canada. Hvis der findes en permanent bestand, er arten overset og udbredelsen formentlig meget begrænset. Den er under alle omstændigheder sjælden og fåtallig, da der i 1973 kun blev set ét eksemplar trods en ret ihærdig eftersøgningsindsats igennem sommeren.

Ikke kendt.

Vanskelige at udpege på grund af den sparsomme viden om arten. Tab af levested er en potentiel påvirkning, hvis udbredelsen er begrænset til meget få lokaliteter.

Ingen.

Vidt udbredt i Nordamerika, Eurasien og dele af Afrika, dog ikke Island og Svalbard. De grønlandske eksemplarer henføres til underarten *L. p. fieldeni* (M'Lachlan, 1878), som ellers er udbredt i arktisk Canada.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Böcher 2001, Wolff 1964, Kristiansen 1974.

Karsholt et al. in prep.

Orkideer

Orkidiit

Orchidaceae

Orkideerne er den eneste plantegruppe der medtages i denne første udgave af den grønlandske rødliste. Alle fem arter, der er kendt fra Grønland, er vurderet. Der foreligger en global rødliste for planter, men denne er udarbejdet med de gamle 1988-kategorier og uden angivelse af de arter der er vurderet og bedømt som værende ikke-truede (Walter & Gillet 1998). I biodiversitetsrapporten fra Grønlands Naturinstitut (Jensen 1999) findes en liste over sjældne karplanter (Bay 1999).

ORKIDEER

Rhizom-gøgeurt

Isigammassaaq

Amerorchis rotundifolia
(Banks ex Pursch) Hultén

Sårbar (VU D2).

Udbredelsesarealet er meget stort, men de få kendte voksesteder dækker næppe et forekomstareal (med en rudestørrelse på 1x1 km²) på mere end 20 km², hvis der tilmed tages højde for, at der kan være overset en del lokaliteter. Dermed opfyldes D2-kriteriet for *sårbar (VU)*.

Ukendt, men formentlig lille og næppe over 2.000 blomstrende individer (baseret på at en af de større bestande rummer nogle få hundrede individer).

Der er registreret i alt 8 voksesteder for denne gøgeurt: Fem i Sydgrønland, og et i hver af kommunerne Nuuk, Maniitsoq og Sisimiut.

Rigkær, enge og lysåbne krat på næringsrig bund.

Tab af levesteder er den væsentligste potentielle påvirkning, fordi forekomsten er begrænset til få og små lokaliteter.

Ingen.

Nåleskovsbæltet i Nordamerika.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Böcher et al. 1978, Feilberg 1984, Fredskild 1996, St. Hilaire 2001.

Hjertebladet fliglæbe

Uummataa-saaqqat

Listera cordata
(L.) R. Brown

Ikke truet (LC).

Arten er vidt udbredt (udbredelsesareal ca. 30.000 km²), men lokalt forekommende og fåtallig på voksestederne. Den vurderes dog som værende langt fra kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

I litteraturen er der beskrevet mindst 105 lokaliteter for hjertebladet fliglæbe.

Fra Vestgrønland er der registreret mindst 95 lokaliteter fordelt mellem Disko Bugt og Nanortalik Kommune og langt de fleste i de sydligste kommuner. De homeotherme kilder på Disko udgør de nordligste findesteder. Fra Sydøstgrønland kendes ca. 10 lokaliteter.

Frodige dværgbuskheder, pilekrat og urtelier.

Tab af voksesteder er en potentiel påvirkning.

Et enkelt voksested findes indenfor Qinngua-fredningen i Nanortalik Kommune.

Vidt udbredt, især i den nordlige halvkugles nåleskogsregion.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Böcher et al. 1978, Feilberg 1984, Fredskild 1996.

Satyrblomst (Fjeld-sækspore)

Isigammaasat
(Isigammaaq)

Pseudorchis straminea
(Fernald) Soják

Ikke truet (LC).

Satyrblomst er almindelig og har et stort udbredelsesareal (ca. 70.000 km²). Den vurderes derfor som værende langt fra kriterierne for *sårbar (VU)* og *næsten truet (NT)*.

Ukendt, men stor.

Almindelig i Sydvestgrønland mod nord til Maniitsoq Kommune. Længere mod nord er den kendt fra en lokalitet i Sisimiut Kommune og ca. 10 på Disko i forbindelse med de homeotherme kilder. I Tasiilaq Kommune findes den hist og her.

Frodige steder på næringsrig bund så som urtelier, væld og pilekrat.

Lokalt og især i de nordlige dele af udbredelsen kan tab af levesteder være en påvirkning.

Enkelte voksesteder er indenfor Ramsarområderne og de fredede områder i Vestgrønland.

Fjeldegne i Nordeuropa, Island og nogle få steder i Canada.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Böcher et al. 1978, Feilberg 1984, Fredskild 1996, Hultén & Fries 1986.

Grønlandsk gøgelilje

Asiarpak

Platanthera hyperborea
(L.) Lindley

Ikke truet (LC).

Grønlandsk gøgelilje er almindelig og har et stort udbredelsesareal (ca. 80.000 km²). De nordligste forekomster er dog noget isolerede. Den vurderes langt fra kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men stor.

Almindelig i Sydvestgrønland mod nord til Maniitsoq Kommune. Mere fåtallig i Sisimiut Kommune, og fra Disko kendes ca. 15 lokaliteter i forbindelse med de homeotherme kilder. I Østgrønland findes den hist og her i Tasiilaq Kommune og to steder ved homeotherme kilder i det sydlige Illoqqortoormiut Kommune.

Frodige steder på næringsrig bund, fx urtelier, væld og pilekrat.

Lokalt kan tab af levesteder være en påvirkning, især i de nordlige dele af udbredelsesarealet.

Nogle af voksestederne er indenfor Ramsarområderne og de fredede områder i Vestgrønland.

Vidt udbredt i Nordamerika. I Europa kun i Island.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.

Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Böcher et al. 1978, Feilberg 1984, Fredskild 1996.

Koralrod

Isigammaasaaraq
Corallorhiza trifida
 Chatelain

Ikke truet (LC).

Udbredelsesarealet er stort (ca. 90.000 km²), men arten er ret fåtallig og muligvis overset. Den vurderes alligevel langt fra kriterierne for *sårbar* (VU) og *næsten truet* (NT).

Ukendt, men stor.

I Vestgrønland hist og her mod nord til Disko Bugt samt på Disko. Kun kendt fra et sted i Østgrønland i Tasiilaq Kommune.

I urtelier, pilekrat og frodige dværgbuskheder.

Ingen aktuelle, men lokalt vil tab af voksesteder kunne påvirke udbredelsen, især i de nordlige og østlige dele af udbredelsesarealet.

Enkelte af de kendte voksesteder ligger indenfor Ramsarområderne i Vestgrønland.

Vidt udbredt i den nordlige halvkugles tempererede skovegne.

Ikke vurderet (NE).

Canada: Ikke vurderet.
 Island: *Ikke truet* (LR/lc).

Böcher et al. 1978, Feilberg 1984, Fredskild 1996.

Publicerede kilder

- ACIA 2004. Impacts of a warming Arctic: Arctic climate impact assessment. – Cambridge University Press.
- Alvarez-Flores, C.M. & Heide-Jørgensen, M.P. 2004. A risk assessment of the sustainability of the harvest of beluga (*Delphinapterus leucas*) (Pallas 1776) in West Greenland. – ICES Journal of Marine Science 61: 274-286.
- Andersen, L.W., Born, E.W., Dietz, R., Haug, T., Øien, N. & Bendix, C. 2003. Genetic population structure of minke whales (*Balaenoptera acutorostrata*) from Greenland, the North East Atlantic and the North Sea probably reflects different ecological regions. – Marine Ecology Progress Series. 247: 263-280.
- Anonym 2004. Piniarnek 2005. – Namminersornerullutik Oqartussat/Grønlands Hjemmestyre.
- ASCOBANS 2000. Resolution on incidental take of small cetaceans (Bristol 2000). http://www.service-board.de/ascobans_neu/files/2000-6.pdf
- Bay, C. 1999. Diversiteten af karplanter (Tracheophyta). Pp 58-72 i Jensen, D.B. (red.) Grønlands Biodiversitet – et landestudie. – Teknisk Rapport nr. 27, Pinngortaleriffik, Grønlands Naturinstitut.
- Bennike, O. 2004. Bird observations in Washington Land, North Greenland, in 1999. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 98: 192-195.
- Bennike, O. 2007. Notable birdobservations in Northeast Greenland, 1992-1998. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 101: 24-26.
- Bennike, O., Higgins, A.K. & Kelly, M. 1989. Mammals of central North Greenland. – Polar Record 25: 43-49.
- Berg, T.B.G. 2003. The Collared Lemming (*Dicrostonyx groenlandicus*) in Greenland: Population dynamics and habitat selection in relation to food quality. – National Environmental Research Institute, PhD-thesis.
- BirdLife International 2004. Birds in Europe, their conservation status. – BirdLife Conservation Series No.3, Cambridge.
- BirdLife International 2004. Birds in Europe, population estimates, trends and conservation status. – BirdLife Conservation Series No. 12, Cambridge.
- BirdLife International 2005. Species fact sheets: <http://www.birdlife.org/datazone/species/>
- Boertmann, D. 1991. Distribution and numbers of moulting non-breeding geese in Northeast Greenland. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 85: 77-88.
- Boertmann, D. 1992. Nye grønlandske fugle. – Tidsskriftet Grønland 1992/6: 157-166.
- Boertmann, D. 1994. An annotated checklist to the birds of Greenland. – Meddr. Grønland Biosc. 38.
- Boertmann, D. 2003. Nyt om Strømanden. – Tidsskriftet Grønland 2003/4: 137-148.
- Boertmann, D. 2003. (trykt 2004). Distribution and Conservation of Harlequin Duck, *Histrionicus histrionicus*, in Greenland. – Canadian Field-Naturalist 117: 249-256.
- Boertmann, D. 2004. Seabird colonies and moulting harlequin ducks in South Greenland. – Research Notes from NERI, No. 191.
- Boertmann, D. 2006. Optælling af ridekolonier i Disko Bugt, Arfersiorfik Fjord og Nordre Strømfjord i 2005. – Arbejdsrapport fra DMU, nr. 225.
- Boertmann, D. (in press): The Lesser Black-backed Gull in Greenland. – Artic.
- Boertmann, D. & Glahder, C. 1999. Grønlandske gåsebestande - en oversigt. – Faglig rapport fra DMU, nr. 276: 59 sider.
- Boertmann, D. & Mosbech, A. 1997. Breeding distribution and abundance of the great cormorant *Phalacrocorax carbo carbo* in Greenland. – Polar Research 16: 93-100.
- Boertmann, D. & Mosbech, A. 1998. Distribution of little auk (*Alle alle*) breeding colonies in Thule District, northwest Greenland. – Polar Biology 19: 206-210.
- Boertmann, D. & Mosbech, A. 1999. Bemærkelsesværdige fugleobservationer fra Vest- og Nordgrønland, 1992-1998. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 93: 145-152.
- Boertmann, D. & Mosbech, A. 2001. Important summer concentrations of seaducks in West Greenland. An input to oil spill sensitivity mapping. – National Environmental Research Institute, Denmark, NERI Technical Report no. 345: 1-48.
- Boertmann, D. & Mosbech, A. 2002. Moulting Harlequin Ducks in Greenland. – Waterbirds 25: 326-332.
- Boertmann, D., Forchhammer, M., Olesen, C.R., Aastrup, P. & Thing, H., 1992. The Greenland muskox population status 1990. – Rangifer 12: 5-12.
- Boertmann, D., Mosbech, A., Falk, K. & Kamp, K. 1996. Seabird colonies in western Greenland. – NERI Technical Report 170.
- Boertmann, D., Mosbech, A. & Johansen, P. 1998. A review of biological resources in West Greenland sensitive to oil spills during winter. – NERI Technical report No. 246.
- Boertmann, D., Lyngs, P., Merkel, F. & Mosbech, A. 2004: The significance of Southwest Greenland as winter quarters for seabirds. – Bird Conservation International 14: 87-112.
- Boertmann, D., Mosbech, A. & Merkel, F.R. 2006. The importance of Southwest Greenland for wintering seabirds. – British Birds 99: 282-298.
- Born, E.W. 2005. An assessment of the effects of hunting and climate on walruses in Greenland. – Dr. philothesis. University of Oslo and Greenland Institute of Natural Resources.
- Born, E.W., Heide-Jørgensen, M.P. & Davis, R.A. 1994. The Atlantic walrus (*Odebenus rosmarus rosmarus*) in West Greenland. – Meddr Grønland, Biosc. 40.
- Born, E.W., Gjert, I. & Reeves, R.R. 1995. Populations assessment of Atlantic walrus. – Norsk Polarinstitut Meddelelser Nr. 138.

- Born, E.W., Dietz, R., Heide-Jørgensen, M.P. & Knutsen, L.Ø. 1997. Historical and present distribution, abundance and exploitation of Atlantic walruses (*Odobenus rosmarus rosmarus* L.) in eastern Greenland. – Meddelelser om Grønland 46.
- Born, E.W., Andersen, L.W., Gjert, I. & Wiig, Ø. 2001. A review of the genetic relationships of Atlantic walrus (*Odobenus rosmarus rosmarus*) east and west of Greenland. – Polar Biology 24: 713-718.
- Born, E.W., Outridge, P., Riget, F.F., Hobson, K.A., Dietz, R., Øien, N. & Haug, T. 2003. Population substructure of North Atlantic minke whales (*Balaenoptera acutorostrata*) inferred from regional variation of elemental and stable isotopic signatures in tissues. – Journal of Marine Systems 43: 1-17.
- Böcher, J. 1990. Biologisk-arkæologisk kortlægning af Grønlands østkyst mellem 75°N og 79°30'N. Del 4: Entomologiske undersøgelser: Feltarbejde i 1989 og foreløbige resultater. – Grønlands Hjemmestyre, Miljø og Naturforvaltning, Teknisk Rapport nr. 17.
- Brown, S.G. 1986. Twentieth-century records of right-whales (*Eubalaena glacialis*) in the Northeast Atlantic Ocean. – Report of the International Whaling Commission. Special Issue 10: Right whales: past and present status: 121-127.
- Browning, M.R. 1979. Distribution, geographic variation, and taxonomy of *Lagopus mutus* in Greenland and northern Canada. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 73: 29-40.
- Böcher, J. 2001. Insekter og andre smådyr – i Grønlands fjeld og ferskvand. – Forlaget Atuagkat, Nuuk.
- Böcher, T.W., Fredskild, B., Holmen, K. & Jakobsen, K. 1978. Grønlands Flora. 3. rev. udg. – P. Haase & Søns Forlag, København.
- Burnham, W.A. & Mattox, W.G. 1984. Biology of the peregrine and gyrfalcon in Greenland. – Meddr Grønland, Bioscience 14.
- Burnham, W., Burnham, K.K. & Cade, T.J. 2005. Past and present assessments of bird life in Uummannaq District, West Greenland. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 99: 196-208.
- Burns, J.J., Montague, J.J. & Cowles, C.J. 1993. The Bowhead Whale. The Society for Marine Mammalogy. Special Publication Number 2.
- Burton, R. 1990. Wolves breeding in northeast Greenland. – Polar Record 26: 334.
- Christensen, I. 1977. Observations of whales in the North Atlantic. – Rep. Int. Whaling Commission 27: 388-399.
- Christensen, J. 1979. Den grønlandske havørns *Haliaeetus albicilla groenlandicus* Brehm ynglebiotop, redeplacering og rede. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 73: 131-176.
- CAFF 1996. International murre conservation strategy and action plan. – Conservation of Arctic Flora and Fauna, Ottawa, Ontario.
- Clausen, P., Madsen, J., Percival, S.M., Anderson, G.Q.A., Koffijberg, K., Mehlum, F. & Vangeluwe, D. 1999. Light-bellied Brent Goose *Branta bernicla hrota*: Svalbard. Pp. 312-327 in Madsen, J., Cracknell, G. & Fox, A.D. (eds) Goose populations of the Western Palearctic. A review of status and distribution. – Wetlands International Publication No. 48, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands.
- National Environmental Research Institute, Rønde, Denmark.
- Colhoun, K. Mackie, K. & Gudmundsson, G.A. 2005. International census of East Canadian High Arctic Light-bellied Brent Goose 2004/05. – GooseNews 4: 10.
- Colhoun, K. Mackie, K. & Gudmundsson, G.A. 2006. International census of East Canadian High Arctic Light-bellied Brent Goose 2005/06. – GooseNews 5: 14.
- COSEWIC 2006. Canadian species at risk, November 2005. – Committee on the status of endangered wildlife in Canada. Web site: http://www.cosewic.gc.ca/eng/sct0/rpt/rpt_csar_e.cfm
- COSEWIC 2005. Detailed COSEWIC Species Assessments, May 2005. – http://www.cosewic.gc.ca/rpts/Detailed_Species_Assessment_e.pdf
- Cramp, S. & Perrins, C.M. (eds) 1994a. Birds of the Western Palearctic, Vol. 8. – Oxford University Press.
- Cramp, S. & Perrins, C.M. (eds) 1994b. Birds of the Western Palearctic, Vol. 9. – Oxford University Press.
- Cuyler, C. 2004. Caribou (*Rangifer tarandus*) in Nuussuaq. Pp. 49-52 in Boertmann, D. (ed.) Background studies in Nuussuaq and Disko, West Greenland. – NERI Technical Report, No. 482.
- Cuyler, L.C. & Østergaard, J. 2005. Fertility in two West Greenland caribou populations 1996/97: Potential for rapid growth. – Wildlife Biology. 11: 31-37.
- Cuyler, C., Rosing, M., Linnell, J.D., Loison, A., Ingerslev, T. & Landa, A. 2003. Status of the Kangerlussuaq-Sisimiut caribou population (*Rangifer tarandus groenlandicus*) in 2002, West Greenland – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Technical Report No. 42.
- Cuyler, C., Rosing, M., Linnell, J.D., Lund, P.M., Jordhøj, P., Loison, A. & Landa, A. 2003. Status of three West Greenland caribou populations 2001. – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Technical Report No. 46.
- Cuyler, C., Rosing, M., Linnell, J.D., Lund, P.M., Loison, A. & Landa, A. 2004. Neria & Qassit caribou minimum count & herd structure in 2000. – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Technical Report No. 48.
- Cuyler, C., Rosing, M., Egede, J., Heinrich, R. & Mølgård, H. 2005. Status of two West Greenland Caribou populations 2005. 3) Akia-Maniitsoq, 4) Kangerlussuaq-Sisimiut – Teknisk Rapport nr. 61, Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut.
- Dawes, P.R., Elander, M. & Ericson, M. 1986. The Wolf (*Canis lupus*) in Greenland: A historical review and present status. – Arctic 39: 119-132.
- DFO 2000. Northwest Atlantic Harp Seals. Stock Status Report E1-01. – Fisheries and Oceans, Canada. <http://www.dfo-mpo.gc.ca/CSAS/csas/status/2000/E1-01e.pdf>

- Direktoratet for Naturforvaltning 1999. National rødliste for truede arter 1998. Norwegian Red List 1998. – DN-rapport 1999-3, Trondheim, Norway.
- Denny, M.J.H., Clausen, P., Percival, S.M., Anderson, G.Q.A., Koffijberg, K. & Robinson, J.A. 2004. Light-bellied Brent Goose, *Branta bernicla hrota* (East Atlantic Population) in Svalbard, Greenland, Franz Josef Land, Norway, Denmark, the Netherlands and Britain 1960/61-2000/01. – Water Review Series, The Wildfowl & Wetlands Trust/Joint Nature Conservation Committee, Slimbridge.
- Dietz, R., Heide-Jørgensen, M.P., Born, E.W. & Glahder, C.M. 1994. Occurrence of narwhals (*Monodon monoceros*) and white whales (*Delphinapterus leucas*) in East Greenland. – Meddelelser om Grønland, Bioscience 39: 69-86.
- DMU 2005. Den danske rødliste. http://www2.dmu.dk/1_Om_DMU/2_Tvaer-funk/3_fdc_bio/projekter/redlist/redlist.asp.
- Egevang, C. & Boertmann, D. 2001a. The Greenland Ramsar sites. A status report. – National Environmental Research Institute, Denmark, NERI Technical Report No. 346.
- Egevang, C. & Boertmann, D. 2001b The Ramsar sites of Disko, West Greenland. A Survey in July 2001. National Environmental Research Institute, Denmark. Technical Report no. 368.
- Egevang, C. & Boertmann, D. 2003. Havternen i Grønland. – Danmarks Miljøundersøgelser, Faglig Rapport nr. 438.
- Egevang, C., Boertmann, D., Mosbech, A. & Tamstorf, M.P. 2003. Estimating colony area and population size of little auks *Alle alle*, at Northumberland Island using aerial images. – Polar Biology 26: 8-13.
- Egevang, C., Kampp, K. & Boertmann D. 2004. The breeding association of red phalaropes with Arctic terns: Response to a redistribution of terns in a major Greenland colony. – Waterbirds 27: 406-410.
- Egevang, C., Boertmann, D. & Kristensen, O.S. 2005. Monitoring af havternebestanden på Kitsisunnguut (Grønne Ejland) og den sydlige del af Disko Bugt 2002-2004. – Teknisk Rapport nr. 62, Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut.
- Falk, K. & Durinck, J. 1992. Thick-billed murre hunting in West Greenland, 1988-89. – Arctic 45: 167-178.
- Falk, K. & Kampp, K. 1997. A manual for monitoring Thick-billed Murre populations in Greenland. – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 7.
- Falk, K. & Kampp, K. 1998. Langsigtet monitoringsplan for lomvier i Grønland – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 18.
- Falk, K. & Kampp, K. 2001. Lomvien i Grønland: Mulige effekter af forskellige bestandspåvirkende faktorer, og praktiske grænser for ressourceudnyttelse. – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 38.
- Falk, K. & Møller, S. 1988. Status of the Peregrine Falcon in South Greenland: Population Density and Reproduction. Pp. 37-43 in Cade, T.J., Enderson, J.H., Thelander, C.G. & White, C.M. (eds). Peregrine falcon populations: Their management and recovery. – Proc. 1985 Peregrine Conf., Sacramento, The Peregrine Fund, Inc.
- Falk, K. Kampp, K. & Frich, A.S. 1997. Polarlomvien i Østgrønland, 1995. – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 8.
- Falk, K., Kampp, K. & Merkel, F.R. 2000. Monitoring af lomviekolonierne i Sydgrønland, 1999. – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 32.
- Feilberg, J. 1984. A phytogeographical study of South Greenland. Vascular plants. – Meddelelser om Grønland, Bioscience 15.
- Forchhammer, M. & Maagaard, L. 1990. Distribution of breeding Sabine's Gulls in Greenland. – Dansk. Orn. Foren. Tidsskr. 84: 162-164.
- Fox, A.D., Norriss, D.W., Wilson, H.J., Merne, O.J., Stroud, D.A., Sigfusson, A. & Glahder, C.M. 1999. Greenland White-fronted Goose *Anser albifrons flavirostris*: Pp. 130-143 in Madsen, J., Cracknell, G. & Fox, A.D. (eds). Goose Populations of the Western Palearctic. A review of status and distribution. – Wetlands International Publ. No. 48, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands. National Environmental Research Institute, Rønde, Denmark.
- Fox, T. & Francis, I. 2004. Greenland white-fronted goose study. Report of the 2003/2004 national census of Greenland white-fronted geese in Britain. Final report. – National Environmental Research Institute Denmark.
- Fox, T. & Francis, I. 2006. Greenland white-fronted geese in 2004/05, with good news from Iceland. – GooseNews 5: 4-5.
- Fox, A.D. & Stroud, D.A. (red.) 1981. Report of the 1979 Greenland White-fronted Goose Study Expedition of Eqaungmiut Nunat, West Greenland. – GWSG Aberystwyth.
- Forchhammer, M. & Boertmann D. 1993: The muskoxen *Ovibos moschatus* in north and northeast Greenland: population trends and the influence of abiotic parameters on population dynamics. – Ecology 16: 299-308.
- Forchhammer, M.C., Post, E., Stenseth, N.C. & Boertmann, D.M. 2002. Long-term responses in arctic ungulate dynamics to changes in climatic and trophic processes. – Population Ecology 44: 113-120.
- Fredskild, B. 1996. A phytogeographical study of the vascular plants of West Greenland. – Meddelelser om Grønland, Bioscience 15.
- Frich, A.S. 1997. Fuglelivet og dets udnyttelse på Grønne Ejland i Vestgrønland, juni 1996. – Pinngortitaleriffik, Greenland Institute of Natural Resources, Nuuk, Greenland.
- Gaston, A.J. & Jones, I. 1998. The Auks. – Oxford University Press, Oxford.
- Gilchrist, H.G. & Mallory, M.L. 2005. Declines in abundance and distribution of the ivory gull (*Pagophila eburnea*) in Arctic Canada. – Biological Conservation 121: 303-309.
- Gilg, O. (ed.) 2005. Ecopolaris –Tara 5 expedition to NE Greenland 2004. Preliminary field report, – GREa, Francheville.

- Gilg, O. & Born, E.W. 2005. Recent sightings of the bowhead whale (*Balaena mysticetus*) in Northeast Greenland and the Greenland Sea. – *Polar Biology* 28: 796-801.
- Glahder, C.M. 2001. Natural resources in the Nanortalik district. – NERI Technical Report No. 384.
- GN 2000. Status 2000 – en biologisk status over vigtige levende ressourcer i Grønland. – Grønlands Naturinstitut.
- GN 2005. <http://www.natur.gl/Default.asp?lang=dk&num=488>
- Hansen, K. 1979. Status over bestanden af Havørn *Haliaeetus albicilla groenlandicus* Brehm i Grønland i årene 1972-1974. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 73: 107-130.
- Hailer, F., Helander, B., Folkestad, A.O., Ganusevich, S.A., Gardstad, S., Hauff, P., Koren, C., Mastorov, V.B., Nygård, T., Rudnick, J.A., Shiraki, S., Skarphedinsson, K., Volke, V., Wille, F. & Vilà, C. 2007. Phylogeography of the white-tailed eagle, a generalist with large dispersal capacity. – *Journal of Biogeography* publiceret on-line april 2007.
- Heide-Jørgensen, M.P. 1988. Occurrence and hunting of killer whales in Greenland. – *Rit Fiskideildar* 11: 115-134.
- Heide-Jørgensen, M.P. & Acquarone, M. 2002. Size and trends of the bowhead whale, beluga and narwhal stocks wintering off West Greenland. – *NAMMCO Scientific Publications*. 4: 191-210.
- Heide-Jørgensen, M.P. & Bunch, C. 1991. Occurrence and hunting of pilot whales in Greenland. – *Working Paper ICES Study Group on Pilot Whales*.
- Heide-Jørgensen, M.P. & Laidre, K. 2006. Grønlands vinterhvaler. Hvidhvalen, narhvalen og grønlands-hvalen. – *Ilmniusiorfik*, Nuuk.
- Heide-Jørgensen, M.P. & Reeves, R.R. 1996. Evidence of a decline in beluga, *Delphinapterus leucas*, abundance off West Greenland. – *ICES J. Mar. Sci.* 53: 61-72.
- Heide-Jørgensen, M.P., Hammeken, N. & Hollebeek, P. 2002. Optælling af narhvaler i Qaanaaq Kommune i august 2001. – Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 50.
- Heide-Jørgensen, M.P., Richard, P., Dietz, R., Laidre, K.L., Orr, J. & Schmidt, H.C. 2003. An estimate of the fraction of belugas (*Delphinapterus leucas*) in the Canadian high Arctic that winter in West Greenland. – *Polar Biology* 26: 318-326.
- Heide-Jørgensen, M.P., Laidre, K.L., Jensen, M.V., Dueck, L. & Postma, L.D. 2006a. Dissolving stock discreteness with satellite tracking: Bowhead whales in Baffin Bay. – *Marine Mammals Science* 22: 34-45.
- Hjort, C. 1980. Ross's Gull *Rhodostethia rosea* breeding in Peary Land, North Greenland, 1979 – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 74: 75-76.
- Hjort, C. 1995. Brent Geese in northeasternmost Greenland. – *Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift* 89: 89-91.
- Hjort, C., Håkansson, E. & Mølgaard, P. 1987. Brent Geese *Branta bernicla*, Snow Geese *Anser caerule-scens* and Barnacle Geese *Branta leucopsis* on Kilen, Kronprins Christian Land, Northeast Greenland, 1985. – *Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift* 81: 121-128.
- Hultén, E. & Fries, M. 1986. Atlas of North European vascular plants north of the tropic of Cancer I. – Koeltz Scientific Books, Königstein.
- ICES 2005. Report of the ICES/NAFO Working Group on Harp and Hooded Seals (WGHARP), 30 August-3 September 2005, St. Johns, Newfoundland, Canada. – ICES.
- ICES 2006. Report of the ICES/NAFO Working Group on Harp and Hooded Seals (WGHARP), 12-16 June 2006. – *ICES CM 2006/ACFM*: 32.
- IUCN 2001. IUCN Red List categories and criteria version 3.1. – IUCN Species Survival Commission. IUCN Gland and Cambridge. <http://www.iucn.org/webfiles/doc/SSC/RedList/redlistcatsenglish.pdf>.
- IUCN 2003. Guidelines for application of IUCN Red List criteria at regional levels. version 3.0. – IUCN Species Survival Commission. IUCN Gland and Cambridge. <http://www.iucn.org/themes/ssc/redlists/regionalguidelines.htm>.
- IUCN 2005. Guidelines for using the IUCN Redlist categories and criteria. – IUCN SSC red List Programme Committee.
- IUCN 2006. 2006 IUCN red list of threatened species. <http://www.iucnredlist.org/> Downloaded May 2006.
- JCNB/NAMMCO 2004. Joint Scientific Meeting, Montreal, Canada, February 3-6, 2004. – NAMMCO scientific committee working group on the population status of narwhal and beluga in the North Atlantic and the Canada/Greenland joint commission on conservation and management of narwhal and beluga scientific working group.
- Jensen, D.B., 1999. Grønlands Biodiversitet – et landestudie. – *Pinngortitaleriffik Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 27*.
- Jensen, J. & Heide-Jørgensen, M.P. 1993. Bottlenose whales, *Hyperoodon ampullatus*, in Greenland. Their distribution, abundance and exploitation. – *Working Paper NAMMCO Scientific Working Group on northern bottlenose whale and killer whale*.
- Kampp, K. 1982. Notes on the Long-tailed Skua *Stercorarius longicaudus* in West Greenland. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 76: 129-135.
- Kampp, K. & Kristensen, R.M. 1980. Ross's Gull *Rhodostethia rosea* breeding in Disko Bay, West Greenland, 1979. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 74: 65-74.
- Kampp, K. & Wille, F. 1990. The White-tailed Eagle population in Greenland. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 84: 37-44.
- Kampp, K., Meltøfte, H. & Mortensen, C.E. 1987. Population size of the Little Auk *Alle alle* in East Greenland. – *Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift* 81: 129-136.
- Kampp, K., Nettleship, D.N. & Evans, P.G.H. 1994. Thick-billed murre of Greenland: status and prospects. Pp. 133-154 in Nettleship, D.N., Burger, J. & Gochfeld, M. (eds) *Seabirds on Islands, Threats, case-studies and action plans*. – *BirdLife International, Conservation series No. 1*.

- Kapel, F.O. 1979. Exploitation of large whales in West Greenland in the twentieth century. – Report of the International Whaling Commission 29: 197-214
- Kapel, F.O. 1985. On the occurrence of sei whales (*Balaenoptera borealis*) in West Greenland Waters. – Report of the International Whaling Commission 35: 349-352.
- Kapel, F.O. 1995. Feeding ecology of harp and hooded sesla in the Davis Strait- Baffin Bay region. Pp. 287-304 in Blix, A.S., Walløe, L. & Ulltang, Ø. (eds). Whales, seals, fish and man. – Developments in Marine Biology 4, Elsevier.
- Kapel, F.O. 1996. Recoveries in Grenland, 1949-94, of tagged or branded harp and hooded seals. – NAFO Scientific Council Studies 26: 87-99.
- Kingsley, M.C.S. 1998. The numbers of ringed seals (*Phoca hispida*) in Baffin Bay and associated waters. Pp. 181-196 in Heide-Jørgensen, M.P. & Lydersen, C. (red.) Ringed Seals in the North Atlantic. – Namco Scientific Publications Vol. 1.
- Kinze, C.C. 1990a. Marsvineundersøgelser 1989, afsluttende rapport. – Zoologisk Museum.
- Kinze, C.C. 1990b. De grønlandske marsvin – Tisaat 3-4/90: 14-18.
- Knowlton, A.R., Sigurjónsson, J., Ciano, J.N. & Kraus, S.D. 1992. Long-distance movements of North Atlantic Right Whales (*Eubalaena glacialis*). Marine Mammal Science 8: 397-405.
- Koski, W.R. & Davis, R.A. 1994. Distribution and numbers of narwhals (*Monodon monoceros*) in Baffin Bay and Davis Strait. Pp. 15-40 in Born, E.W., Dietz, R. & Reeves R.R. (eds). Studies of white whales (*Delphinapterus leucas*) and narwhals (*Monodon monoceros*) in Greenlands and adjacent waters. – Meddr Grønland, Bioscience 39.
- Koski, W.R. Heide-Jørgensen, M.P. & Laidre, K.L. 2006. Winter abundance of bowhead whales, *Balaena mysticetus*, in Hudson Strait, March 1981. – Journal of Cetacean Research and Management 8: 139-144.
- Kristiansen, H.E. 1974. Sommerfuglefangst på Grønland. – Lepidoptera (bd. II) 7: 209-215.
- Krone, O., Wille, F., Kenntner, N., Boertmann, D. & Tataruch F. 2004. Mortality factors, environmental contaminants, and parasites of white-tailed sea eagles from Greenland. – Avian Diseases 48: 417-424.
- Landa, A., Jeremiassen, S.R. & Andersen, R. 2000a. Rensdyr og moskusokser i Inglefield Land, Nordvestgrønland. – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk Rapport Nr. 31.
- Landa, A., Gravlund, P., Cuyler, C. & Jeremiassen, S.R. 2000b. Er rendsyrene på Inglefield Land mest beslægtet med de vestgrønlandske rener eller Peary rener? – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk Rapport Nr. 33.
- Larsen, F., Heide-Jørgensen, M.P., Martin, A.R. & Born E.W. 1994. Line-transect estimation of abundance of narwhals (*Monodon monoceros*) in Scoresby Sund and adjacent waters. – Meddelser om Grønland, Bioscience 39: 87-97.
- Lisborg, T.D. & Teilman, J. 1999. Spættet sæl i Kangerlussuaq/Søndre Strømfjord – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 23.
- Lockyer, C., Heide-Jørgensen, M.P., Jensen, J. & Walton, M.J. 2003. Life history and ecology of harbour porpoises (*Phocoena phocoena*) from West Greenland. Pp. 177-194 in Haug et al. (eds). Harbour porpoises in the North Atlantic. – NAMMCO Scientific Publications 5.
- Lunn, N.J., Schliebe, S. & Born, E.W. 2002. Polar Bears. Proceedings of the 13th working meeting of the IUCN/SSC polar bear specialist group, 23-28 June 2001, Nuuk Greenland. – IUCN-The World Conservation Union.
- Lyngs, P. 2003. Migration and winter ranges of birds in Greenland. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 97: 1-167.
- Malecki, R. Fox, A.D. & Batt, B.D.J. 2000. An aerial survey of nesting Greater White-fronted and Canada Geese in West Greenland. – Wildfowl 51: 49-58.
- Mallory, M.L. Gilchrist, H.G., Fontaine, A.J., & Ake-orak, J.A. 2003. Local ecological knowledge of Ivory Gull declines in Arctic Canada. – Arctic 56: 293-298.
- Marquard-Petersen, U. 1998. Food habits of Arctic wolves in Greenland. – Journal of Mammology 79: 236-244.
- Mattox, W.G. & Seegar, W.S. 1988. The Greenland peregrine falcon survey, 1972-1985, with emphasis on recent population status. Pp. 27-36 in Cade, T.J., Enderson, J.H., Thelander, C.G. & White, C.M. (eds). Peregrine falcon populations: Their management and recovery. – Proc. 1985 Peregrine Conf., Sacramento, The Peregrine Fund, Inc.
- Meldgaard, M. 1986. The Greenland caribou – zoogeography, taxonomy, and population dynamics. – Meddr. Grønland, Bioscience 20.
- Meltofte, H. 1985. Populations and breeding schedules of waders Charadrii, in high arctic Greenland. – Meddr Grønland, Bioscience 16.
- Meltofte, H. 2004. Birds. Pp. 41-50 in Rasch, M. & Canning, K. (eds) ZERO, Zackenberg Ecological Research Operations, 9th annual report. – Danish Polar Center.
- Meltofte, H. 2006a. Wader populations at Zackenberg, high-arctic Northeast Greenland, 1996-2205. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 100: 16-28.
- Meltofte, H. 2006b. Populations and breeding performance of divers, geese and ducks at Zackenberg, northeast Greenland, 1995-2005. – Wildfowl 56: 129-151.
- Merkel, F.R. 2002. Ederfugleoptællinger i Ilulissat, Uummannaq og Upernavik Kommuner, 1998-2001. – Pinngortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut, Teknisk rapport nr. 43.
- Merkel, F.R. 2004. Evidence of population decline in common eiders breeding in western Greenland. – Arctic 57: 27-36.
- Merkel, F.R. 2006. Common Eiders in Greenland – interactions between harvest, body condition and habitat use in winter. – PhD-Thesis, Greenland

- Institute of Natural Resources and University of Copenhagen.
- Miljøstyrelsen 2003. Climate changes in Greenland. Pp. 118-124 in Denmark's Third National Communication on Climate Change under the United Nations Framework Convention on Climate Change. – Miljøministeriet.
- Miller, G.W., Davis, R.A. & Finley, K.J. 1982: Ringed Seals in the Baffin Bay region: habitat use, population dynamics and harvest levels. – LGL Limited, Toronto.
- Mitchell, C. Fox, A.D., Boyd, H., Sigfusson, A. & Boertmann, D. 1999. Pink-footed Goose *Anser brachyrhynchus*: Iceland/Greenland. Pp. 68-81 in Madsen, J., Cracknell, G. & Fox A.D. (eds). Goose populations of the Western Palaearctic. A review of status and distribution. – Wetlands International Publication No. 48, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands. National Environmental Research Institute, Denmark.
- Mosbech, A. & Boertmann, D. 1999. Distribution, abundance and reaction to aerial surveys of post-breeding king eiders (*Somateria spectabilis*) in western Greenland. – *Arctic* 52: 188-203.
- Mosbech, A., Boertmann, D., Nymand, J., Riget, F. & Acquarone, M. 1998. The marine environment in Southwest Greenland. Biological resources, resource use and sensitivity to oil spill. – NERI Technical Report 236.
- Muus, B. 1990. Fisk. Pp. 24-157 in Salomonsen, F. (red.): Grønlands Fauna. – Gyldendal, København.
- Mågård, L. 1988. Ynglefund af polarulv (*Canis lupus arctos*) ved Danmarkshavn, Nordøstgrønland. – Flora og Fauna 94: 89-92.
- Namminersornerullutik Oqartussat 2004. Piniarneq 2005. – Namminersornerullutik Oqartussat, Aalisarnermut Piniarnermullu Pisortaqaarfik.
- NAMMCO ikke dateret, a. The status of marine mammals in the North Atlantic. The beluga whale. http://www.nammco.no/Status_reps/Beluga.pdf
- NAMMCO ikke dateret, b. The status of marine mammals in the North Atlantic. The fin whale. http://www.nammco.no/Status_reps/fin.pdf
- NAMMCO ikke dateret, c. The status of marine mammals in the North Atlantic. The beluga whale. http://www.nammco.no/Status_reps/Walrus.pdf
- NAMMCO 2005. Annex 3. Pp. 96-118 in Report of the 13th Meeting of the NAMMCO Scientific Committee, Reine, Norway, 25-27 October 2005.
- Náttúrufræðistofnun Íslands 1996 Válisti 1. Plöntur. – Náttúrufræðistofnun Íslands.
- Náttúrufræðistofnun Íslands 2000 Válisti 2. Fuglar. – Náttúrufræðistofnun Íslands.
- Nettleship, D.N. & Evans, P.G.H. 1985. Distribution and status of the Atlantic Alcidae. Pp. 53-154 in Nettleship, D.N. & Birkhead, T.R. (eds). The Atlantic Alcidae. – Academic Press, London.
- Nielsen, J. 1961. Contributions to the biology of the Salmonidae in Greenland I-IV. – Meddelelser om Grønland 159 (8).
- Norsk Polarinstitutt 2003. Rødliste for Karplanter på Svalbard. <http://miljo.npolar.no/mis/pages/arter/flora/roedlister.htm>
- Norsk Polarinstitutt 2005. Spekkhoggeren: det mest forgiftede pattedyret i arktis. <http://www.npolar.no/>
- Nyeland, J. 2004. Apparent trends in the Black-legged Kittiwake in Greenland. – *Waterbirds* 27: 342-249.
- Nyeland, J. & Mathæussen, H. 2004. Monitoring af havfuglekolonier i Maniitsoq Kommune 2003. – Grønlands Naturinstitut, Pinngortitalriffik, Teknisk rapport nr. 59.
- Ogilvie, M.A., Boertmann, D., Cabot, D., Merne, O., Percival, S.M., & Sigfusson, A. 1999. Barnacle Goose, *Branta leucopsis*: Greenland. Pp. 246-256 in Madsen, J., Cracknell, G. & Fox, A.D. (eds). Goose populations of the Western Palaearctic. A review of status and distribution. – Wetlands International Publication No. 48, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands. National Environmental Research Institute, Denmark.
- Rasmussen, E. & Aarø-Hansen, M. (eds) 2003. Denmark's third national communication on climate Change. – Danish Environmental Protection Agency. <http://www.mst.dk/udgiv/publications/2003/87-7972-677-1/pdf/87-7972-679-8.pdf>
- Reeves, R.R. 1998. Distribution, abundance and biology of ringed seals (*Phoca hispida*): and overview. Pp. 9-45 in Heide-Jørgensen & Lydersen (red.) Ringed Seals in the North Atlantic. – Namco Scientific Publications Vol. 1.
- Reeves, R.R. & Mitchell, E. 1986. American pelagic whaling for right whales in the North Atlantic. – Report of the International Whaling Commission. Special Issue 10: Right whales: past and present status: 221-254.
- Reeves, R.R., Smith, B.D., Crespo, E.A. & di Sciara, G.N. (compilers) 2003. Dolphins, Whales and Porpoises: 2002-2010 Conservation Action Plan for the World's Cetaceans. – IUCN/SSC Cetacean Specialist Group. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.
- Riget, F. & Böcher J. 1999. Ferskbandsmiljøet. Pp. 221-236 in Born, E. & Böcher, J. (red.) Grønlands Økologi – Atuakkiorfik Undervisning, Nuuk.
- Robinson, J.A., Colhoun, K., Gudmundsson, G.A., Boertmann, D., Merne, O.J., O'Brian, M., Portig, A.A., Mackie, K., & Boyd, H. 2004. Light-bellied Brent Goose *Branta bernicla hrota* (East Canadian High Arctic population) in Canada, Ireland, Iceland, France, Greenland, Scotland, Wales, England, the Channel Islands and Spain, 1960/61-1999/2000. – Waterbird Review Series, The Wildfowl and Wetlands Trust/Joint nature Conservation Committee, Slimbridge.
- Roby, D.D., Thing, H. & Brink, K.L. 1984. History, Status, and Taxonomic Identity of caribou (*Rangifer tarandus*) in Northwest Greenland. – *Arctic* 37: 23-30.

- Salomonsen, F. 1950a. Grønlands Fugle, The Birds of Greenland. – Munksgaard, København.
- Salomonsen, F. 1967. Fuglene på Grønland. – Rhodos, København.
- Salomonsen, F. 1979. Ornithological and ecological studies in S.W. Greenland (59°46'–62°27'N. Lat.). – Meddr Grønland 204, 6.
- Schliebe, S. Wiig, Ø., Derocher, A. & Lunn, N. 2006. *Ursus maritimus*. In: IUCN 2006. 2006 IUCN Red List of Threatened Species. <www.iucnredlist.org>. Downloaded on 29 November 2006.
- Sigurjónsson, J., Gunnlaugsson, Th. & Payne, M. 1989. NASS-87: Shipboard sightings surveys in Icelandic and adjacent waters June-July 1987. – Rep. Int. Whal. Commn 39:395-409.
- Sigurjónsson, J., Gunnlaugsson, Th., Ensor, P. Newcomer, M. & Víkingsson, G. 1991. North Atlantic Sightings Survey 1989 (NASS-89): Shipboard surveys in Icelandic and adjacent waters July-August 1989. – Rep. Int. Whal. Commn 41:559-572.
- Sigurjónsson, J., Víkingsson, G.A., Gunnlaugsson, Th. & Halldorsson, S.D. 1996. North Atlantic Sightings Survey 1995 (NASS-95): Shipboard surveys in Icelandic and adjacent waters June-July 1995. – SC/4/18 for the NAMMCO Scientific Committee.
- Sonne, C. 2004. Organohalogen concentrations and a gross and histologic assessment of multiple organ systems in East Greenland polar bears (*Ursus maritimus*). – PhD thesis, National Environmental Research Institute, Denmark.
- St. Hilaire, L.R. 2001. *Amerorchis rotundifolia* (Banks ex Pursh) Hultén (Small round-leaved Orchis) conservation and research plan for New England. – New England Wild Flower Society, Framingham, Massachusetts, USA. <http://www.newfs.org/pdf/Amerorchisrotundifolia.pdf>
- Stenhouse, I.J., Robertson, G.J. & Gilchrist, H.G. 2004. Recoveries and survival rate of Ivory Gulls banded in Nunavut, Canada, 1971-1999. – Waterbirds 27: 486-492.
- Stirling, I & Parkinson, C.L. 2006. Possible effects of climate warming on selected populations of polar bears (*Ursus maritimus*) in the Canadian Arctic. – Arctic 59: 261-275.
- Stolze, M. & Pihl, S. 1998a. Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark. – Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen. <http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Tidligere/1997/R%c3%b8dliste1997.htm>
- Stolze, M. & Pihl, S. 1998b. Gulliste 1997 over planter og dyr i Danmark. – Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen. <http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Tidligere/1997/Gulliste.htm>
- Taylor, M.K., Seeglook, A., Andriashek, D., Barbour, W., Born, E.W., Calvert, W., Cluff, H.D., Ferguson, S., Laake, J., Rosing-Asvid, A., Stirling, I. & Messier, F. 2001. Delineating Canadian and Greenland polar bears (*Ursus maritimus*) populations by cluster analysis of movements. – Canadian Journal of Zoology 79: 690-709.
- Teilmann, J. & Dietz, R. 1994. Status of the harbour seal, *Phoca vitulina*, in Greenland. – Canadian Field Naturalist 108: 139-155.
- Teilmann, J. & Dietz, R. 1998. Status of the harbour porpoise in Greenland. – Polar Biology 19: 211-220.
- Vibe, C. 1990. Pattedyr. Pp. 364-459 in Salomonsen, F. (red.): Grønlands Fauna. – Gyldendal, København.
- Vorkamp, K., Thomsen, M., Falk, K., Leslie, H., Møller, S. & Sørensen, P.B. 2005. Temporal development of Brominated Flame Retardants in Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) Eggs from South Greenland (1986-2003), - Environ Sci. Technol. 39: 8199-8206.
- Walter, K.S. & Gillet, H.J. (eds) 1998. 1997 IUCN red list of threatened plants. Compiled by the World Conservation Monitoring Centre. – IUCN The World Conservation Union, Gland, Switzerland and Cambridge UK.
- Waring, G.T., Pace, R.M., Quintal, J.M., Fairfield, C.P. & Maze-Foley, K. (eds) 2004. U.S. Atlantic and Gulf of Mexico Marine Mammals Stock Assessment – 2003. – NOAA Technical Memorandum NMFS-NE-182. <http://www.nefsc.noaa.gov/nefsc/publications/tm/tm182/>
- Witting, L. & Born E. 2005. An assessment of Greenland walrus populations. – OCES Journal of Marine Science 62: 266-284.
- Wind, P. 2003. Manual for rødlistning af plante- og dyrearter i Danmark. – Teknisk anvisning fra DMU, nr. 20. http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_tekniskvisning/rapporter/TA20.pdf
- Weir, D.N., McGowan, R.Y., Kitchener, A.C. & Heubeck, M. 1996. Effects of oil spills and shooting on Great Northern Divers which winter in Scotland. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 90: 29-33.
- Wetlands International 2002. Waterbird Population Estimates, Third Edition. – Wetlands International Global Series No. 12. Wageningen, The Netherlands.
- Wiese, F. & Ryan, P.C. 2003. The extent of chronic oil pollution in southeastern Newfoundland waters assessed through beached bird surveys 1984-1999. – Marine Pollution Bulletin 46: 1090-1101.
- Wolff, N.L. 1964. The Lepidoptera of Greenland. – Meddelelser om Grønland 159 (11).
- Worden, J. 2006a. The Icelandic-breeding goose census 2004 and 2005. – GooseNews 5: 10-11.
- Worden, J. 2006b. Greenland barnacle goose numbers continue to rise. – GooseNews 5: 11.
- Worden, J., Mitchell, C., Merne, O., & Cranswick, P. 2004. Greenland Barnacle Geese *Branta leucopsis* in Britain and Ireland: Results of the International Census, March 2003. – The Wildfowl and Wetlands Trust, Slimbridge.

Ikke-publicerede kilder

- Born, E.W. (Grønlands Naturinstitut) pers. komm. Om isbjørn i Grønland.
- Burnham, K. (Peregrine Fund) pers. komm. Om jagtfaletætheder i Grønland.
- Cosens, S.E., Heide-Jørgensen, M.P. & Dueck, L.P. in prep. Baffin Bay-Davis Strait and Hudson Bay-Foxe Basin bowhead whales: A reassessment of the two stock hypothesis.
- Egevang, C. (Grønlands Naturinstitut) pers. komm. Om canadagås i Grønland.
- Fox, A.D. (Danmarks Miljøundersøgelser) pers. komm. Om grønlandsk blisgås.
- Funch, M. pers. komm. Om fangst af hvidsiskener i Uummannaq Kommune.
- Gilg, O. (Groupe de Recherches en Ecologie Arctique, Frankrig) pers. komm. Om ismåge i Nordøstgrønland.
- Heide-Jørgensen, M.P. (Grønlands Naturinstitut) pers. komm. Om grønlandshval og narhval i Grønland.
- Heide-Jørgensen, M.P., Simon, M.J. & Laidre, K.L. 2006b. Estimates of large whale abundance in Greenland waters from a ship-based survey in 2005. – *Journal of Cetacean Research and Management*.
- Heide-Jørgensen, M.P., Borchers, D.L., Witting, L., Simon, M.J., Laidre, K.L. Rosing-Asvid, A. & Pike, D. 2006c. Summary of an aerial survey of large whales in West Greenland in 2005. – IWC/SC/58/AWMP7.
- Heide-Jørgensen, M.P., Borchers, D.L., Witting, L., Simon, M.J., Laidre, K.L. Rosing-Asvid, A. & Pike, D. 2006d. Preliminary analyses of the 2005 aerial survey (SC/58/AWMP7) of large whale abundance in West Greenland. – IWC/SC58/AWMP9.
- Kampp, K. pers. komm. Om polarlomvie og almindelig lomvie i Grønland.
- Kapel, F.O. ikke dateret a. Klapmyds. Levende ressourcer i grønlandske farvande. – Manuskript.
- Kapel, F.O. ikke dateret b. Grønlandssæl. Levende ressourcer i grønlandske farvande. – Manuskript.
- Karsholt, O. et al., in prep. Lepidoptera. In Böcher, J. (ed.). *The Insects and Arachnids of Greenland*.
- Kraus, S. (New England Aquarium) pers. komm. Om nordkaper i Nordatlanten.
- Merkel, F. (Grønlands Naturinstitut) pers. komm. Om Grønlands Naturinstituts overvågning af ederfuglekolonier og polarlomvier.
- Pike, D. (NAMMCO) pers. komm. Om nordkaper i Nordatlanten.
- Vikingsson, G. (Hafrannsóknastofnunar, Island) pers. komm. Om nordkaper i Nordatlanten.
- Witting, L. (Grønlands Naturinstitut) pers. komm. Om blåhval i grønlandske farvande.
- Witting, L. & Merkel, F. (Grønlands Naturinstitut) pers. komm. Oplysninger om ynglende knortegæs på Carey Øerne i 2006.

Bilag 1

Arter der undertiden forekommer og eller yngler i Grønland, men som er udeladt i rødlistesammenhæng. Flere af fuglearterne vil blive begunstiget af klimaændringer der går mod mildere vejr, og kan derfor forventes at etablere mere permanente bestande i fremtiden.

Kalaallit Nunaanni uumasogatigii takkussinnaasartut imaluunniit piaqqiortut/erniortut, navianartorsiortitaasunulli atatillugu taakkununga ilaatinneqanngitsut. Timmiaqatigiit arlallit klimap kissakkiartuaarluni allanngoriartorneranit iluaquserneqassapput, taamaattumillu siunissami qimaguteqqinneq ajortutut nunami uumasogatigiinnik pilersitsinisaat naatsorsuutigineqarsinnaapput.

Species occurring irregularly in Greenland and not assessed in this redlist. Some of the birds may be favoured by global change towards a milder climate and may in the future establish viable population in Greenland.

Pattedyr. Uumasut miluumasut. *Mammals.*

Jærv kukiffaajooq <i>Gulo gulo</i>	Strejfer fra Canada forekommer undertiden i Nordvestgrønland.
---	---

Fugle – ynglefugle. Timmissat erniortut. *Breeding birds.*

Tundrasvane Qussuaraq <i>Cygnus columbianus</i>	Et par ynglede igennem en årrække i 1990'erne på Svartenhuk-halvøen
Spidsand Qeerlutoornanaq <i>Anas acuta</i>	Yngler sjældent og uregelmæssigt i Disko Bugt-området og i Scoresbysund-området
Krikand Qeerlutoornanaq <i>Anas crecca</i>	Yngler undertiden i Vest- og Østgrønland.
Strandhøjle Anngilik sissarmiu <i>Pluvialis squatarola</i>	Yngler sjældent og uregelmæssigt i Disko Bugt-området.
Hedepiber Paarnaqutillip kussattarnaa <i>Anthus rubescens</i>	Yngler sjældent og uregelmæssigt i Vestgrønland.
Hvid vipstjert Kussattaq papimissarajooq <i>Motacilla alba</i>	Yngler undertiden i både Sydvest- og Østgrønland.
Vindrossel Kussattarsuaq <i>Turdus iliacus</i>	Yngler muligvis regelmæssigt i Sydgrønlands plantager og uregelmæssigt og sjældent andre steder i Vestgrønland.

Fugle – overvintrende bestande. Timmiaqatigiit ukiisartut. *Wintering birds.*

Rødlistevurderingerne omfatter ikke overvintrende bestande af følgende arter:

Almindelig ederfugl, østcanadisk arktisk ynglebestand.

Kongederfugl, canadisk ynglebestand.

Strømand, østcanadisk ynglebestand.

Polarlomvie, russisk ynglebestand.

Polarlomvie, Svalbard ynglebestand.

Polarlomvie, islandsk ynglebestand.

Polarlomvie, østcanadisk ynglebestand.

Søkonger, Svalbard ynglebestand.

Bilag 2

Kriterierne for kritisk truet, moderat truet og sårbar.

Med hensyn til kategorien *næsten truet (NT)*, har DMU (Wind 2003) anvendt nogle foreløbige kriterier: For **A-kriteriet** bør tilbagegangen over tre generationer/10 år være mindst 10 %.

For **B-kriteriet** bør grænserne for udbredelsesareal eller forekomstareal svare til kriterierne for *sårbar (VU)*, men kun ét underkriterium være opfyldt.

For **C-kriteriet** at enten 1) at der forekommer mindre end 25.000 kønsmodne individer samtidigt med at enten underkriterium C1 eller C2 er opfyldt, eller 2) at der forekommer mindre end 10.000 kønsmodne individer og samtidigt med at et af underkriterierne C1 (en dokumenteret tilbagegang på 5 %), C2a (kraftig fragmentering, dvs. at ingen delpopulation overstiger 2.000 kønsmodne individer) eller C2b (højst 3 delpopulationer) er opfyldt.

Efter **D-kriteriet** bør den totale bestand af kønsmodne individer bestå af højst 5.000 kønsmodne individer eller forekomstarealet bør være mindre end 500 km² eller antallet af lokaliteter være under 25. For arter med meget store eller specielle krav til levestedet bør der dog være andet som taler for en kategorisering som *næsten truet (NT)*.

Efter **E-kriteriet** bør der være en mindst 5 % risiko for at uddø i løbet af 100 år.

A. Tilbagegang i bestandsstørrelse	Kritisk truet (CR)	Moderat truet (EN)	Sårbar (VU)
A1. En observeret, skønnet, beregnet eller formodet tilbagegang på ...	≥ 90 %	≥ 70 %	≥ 50 %
i løbet af de seneste 10 år eller 3 generationer – vælg alternativet, der giver det længste tidsinterval – når årsagerne til tilbagegangen er klart reversible OG klarlagte OG ophørte i henhold til mindst ét af nedenstående underkriterier, idet dette angives ved dokumentationen: a. undersøgt ved direkte observation b. undersøgt ved et for arten passende antalsindeks c. baseret på et reduceret udbredelsesareal, forekomstareal og/eller en forringet habitatkvalitet d. baseret på en aktuel eller potentiel menneskelig udnyttelse af arten e. baseret på en påvirkning af indførte arter, hybridisering, patogener, forurening, konkurrerende arter eller parasitter.			
A2. En observeret, skønnet, beregnet eller formodet tilbagegang på ...	≥ 80 %	≥ 50 %	≥ 30 %
i løbet af de seneste 10 år eller 3 generationer – vælg alternativet, der giver det længste tidsinterval – når årsagerne til tilbagegangen ikke nødvendigvis er klart reversible ELLER klarlagte ELLER ophørte i henhold til mindst ét af nedenstående underkriterier, idet dette angives ved dokumentationen: a. undersøgt ved direkte observation b. undersøgt ved et for arten passende antalsindeks c. baseret på et reduceret udbredelsesareal, forekomstareal og/eller en forringet habitatkvalitet d. baseret på en aktuel eller potentiel menneskelig udnyttelse af arten e. baseret på en påvirkning af indførte arter, hybridisering, patogener, forurening, konkurrerende arter eller parasitter.			
A3. En forventet eller formodet bestandstilbagegang på mindst ...	80 %	50 %	30 %
i løbet af de næste 10 år eller over 3 generationer – vælg det alternativ, der giver det længste tidsinterval op til maksimalt 100 år – baseret på ét af følgende underkriterier, idet dette angives ved dokumentationen: a. undersøgt ved direkte observation b. undersøgt ved et for arten passende antalsindeks c. baseret på et reduceret udbredelsesareal, forekomstareal og/eller en forringet habitatkvalitet d. baseret på en aktuel eller potentiel menneskelig udnyttelse af arten e. baseret på en påvirkning af indførte arter, hybridisering, patogener, forurening, konkurrerende arter eller parasitter.			
A4. En observeret, skønnet, beregnet eller formodet tilbagegang på ...	≥ 80 %	≥ 50 %	≥ 30 %
i løbet af enhver periode på 10 år eller 3 generationer – vælg alternativet, der giver det længste tidsinterval (med et fremtidigt maksimum på 100 år) – hvor tidsrammen skal indeholde både umiddelbar fortid og nær fremtid OG, hvor tilbagegangen og dens årsager måske ikke er ophørt ELLER ikke endnu er forstået ELLER ikke er reversible i henhold til mindst ét af nedenstående underkriterier, idet dette angives ved dokumentationen: a. undersøgt ved direkte observation b. undersøgt ved et for arten passende antalsindeks c. baseret på et reduceret udbredelsesareal, forekomstareal og/eller en forringet habitatkvalitet d. baseret på en aktuel eller potentiel menneskelig udnyttelse af arten e. baseret på en påvirkning af indførte arter, hybridisering, patogener, forurening, konkurrerende arter eller parasitter.			

B. Geografisk udbredelse ... i form af enten B1 (udbredelsesareal) ELLER B2 (forekomstareal) ELLER begge:	<i>Kritisk truet</i> (CR)	<i>Moderat truet</i> (EN)	<i>Sårbar</i> (VU)
B1. Udbredelsesarealet skønnes til (i km ²) og mindst to af nedenstående underkriterier (a-c) gælder, idet dette angives ved dokumentationen:	< 100	< 5.000	< 20.000
B2. Forekomstarealet skønnes til (i km ²), og mindst to af nedenstående underkriterier (a-c) gælder, idet dette angives ved dokumentationen:	< 10	< 500	< 2.000
a. Udbredelsen er stærkt fragmenteret eller begrænset til:	kun 1 lokalitet	2-5 lokaliteter	6-10 lokaliteter
b. En observeret, formodet eller forudset vedvarende tilbagegang i et af følgende forhold: i. udbredelsesareal ii. forekomstareal iii. arealet af og/eller kvaliteten af artens habitat iv. antallet af lokaliteter eller delpopulationer v. antallet af kønsmodne individer.			
c. Ekstreme svingninger i et af følgende forhold: i. udbredelsesareal ii. forekomstareal iii. antallet af lokaliteter eller delpopulationer iv. antallet af kønsmodne individer.			

C. Bestandsstørrelsen ...	<i>Kritisk truet</i> (CR)	<i>Moderat truet</i> (EN)	<i>Sårbar</i> (VU)
... skønnes til mindre end (antal kønsmodne individer) og et af følgende alternativer gælder, idet dette angives ved dokumentationen:	< 250	< 2.500	< 10.000
C1. En skønnet, vedvarende tilbagegang på mindst	25 %	20 %	10 %
over (år)	3	5	10
eller (generationer)	1	2	3
idet det længste tidsinterval (med et maksimum på 100 år) vælges, ELLER			
C2. En observeret, forudset eller beregnet vedvarende tilbagegang i antallet af kønsmodne individer OG mindst ét af underkriterierne (a-b) opfyldt:			
a. En populationsstruktur i form af ENTEN i. ingen delbestande beregnes at bestå af mere end (antal kønsmodne individer), ELLER	50	250	1.000
ii. mindst (i %) af alle kønsmodne individer findes i én eneste delbestand.	90 %	95 %	alle (100 %)
b. Antallet af kønsmodne individer svinger ekstremt.			

D. Bestandsstørrelsen (meget lille)	<i>Kritisk truet</i> (CR)	<i>Moderat truet</i> (EN)	<i>Sårbar</i> (VU)
bedømmes til at bestå af færre end (antal kønsmodne individer)	50	250	1.000
VU D2. Bestande med et meget lille forekomstareal eller antal af lokaliteter kan vurderes som sårbare			≥ 20 km ² eller ≥ 5 kendte lokaliteter

E. Kvantitativ analyse	<i>Kritisk truet</i> (CR)	<i>Moderat truet</i> (EN)	<i>Sårbar</i> (VU)
viser, at sandsynligheden for at uddø i vild tilstand mindst er	50 %	20 %	10 %
i løbet af (år)	10	20	100
eller (generationer)	3	5	-
vælg det alternativ, der giver det længste tidsinterval (op til maksimalt 100 år)			

Bilag 3

Arter/bestande der må forventes at blive negativt påvirket af globale klimaændringer.

Assigijiaat/uumasoqatigiit-naasoqatigiit nunarsuarmi tamarmi klimap allannguutaanit sunniuteqapiluffiunissaannit naatsorsuutigisariaqartut.

Species which potentially could be negatively impacted by climate change.

Art Assigijiaat Species	Påvirkning Sunniutaasoq Impact
Pattedyr. Uumasut miluumasut. <i>Mammals.</i>	
Moskusokse Uumimmak <i>Ovibos moschatus</i>	Øget og længerevarende snedække, klimatiske ekstremer med øget risiko for overisning.
Rensdyr , alle bestande Tuttu <i>Rangifer tarandus</i>	Klimatiske ekstremer med øget risiko for overisning om vinteren.
Isbjørn Nanok <i>Ursus matitimus</i>	Reduktion i havisens udbredelse og kvalitet.
Hvalros Aaveq <i>Odobenus rosmarus</i>	Reduktion i havisens udbredelse vil formentlig have mindre betydning, såfremt der er adgang til alternative hvilepladser (i land)
Klapmyds Natsersuaq <i>Cystophora cristatus</i>	Reduktion af yngleområderne på drivisen.
Remmesæl Ussuk <i>Erignathus barbatus</i>	Reduktion i havisens udbredelse.
Grønlandssæl Aataaq <i>Phoca groenlandica</i>	Reduktion af yngleområderne på drivisen.
Ringsæl Natseq <i>Phoca hispida</i>	Reduktion i havisens udbredelse og kvalitet.
Grønlandshval Arfivik <i>Balaena mysticetus</i>	Reduktion i havisens udbredelse.
Hvidhval Qilaluaq qaqortaq <i>Delphinapterus leucas</i>	Reduktion i havisens udbredelse?
Narhval Qilaluaq qenertaq <i>Monodon monoceros</i>	Reduktion i havisens udbredelse.
Arktisk snehare Ukaleq <i>Lepus arcticus</i>	Klimatiske ekstremer med øget risiko for overisning.
Halsbåndslemming Avingaq <i>Dicrostonyx groenlandicus</i>	Klimatiske ekstremer med øget risiko for tøperioder og overisning.

Art Assigiiat <i>Species</i>	Påvirkning Sunniutaasoq <i>Impact</i>
Fugle. Timmissat. <i>Birds.</i>	
Stor præstekrave Tujuk <i>Charadrius hiaticula</i>	Øget snedække i NØ-grønland, havstigninger i vinterkvarteret.
Islandsk ryle Qajorlaq <i>Calidris canutus</i>	Øget snedække i NØ-grønland, havstigninger i vinterkvarteret og på trækrastepladser.
Sandløber Siorarsiooq <i>Calidris alba</i>	Øget snedække i NØ-grønland.
Almindelig ryle Saafaarsorlak <i>Caladris alpina</i>	Øget snedække i NØ-grønland, havstigninger i vinterkvarteret og på trækrastepladser.
Stenvender Taliffak <i>Arenaria interpres</i>	Øget snedække i NØ-grønland.
Thorshane Kajuarag <i>Phalaropus fulicarius</i>	Øget snedække i NØ-grønland?
Ismåge Najaavaarsuk <i>Pagophila eburnea</i>	Reduktion i havisens udbredelse.
Søkonger Appaliarsuk <i>Alle alle</i>	Reduktion i forekomsten af koldtvands-vandlopper.
Hvidsiken Orpimmiutaq avannnarleq <i>Carduelis hornemannis</i>	Reduktion af snefrie områder i overvintringsområder?

Bilag 4

De rødlistede arters levesteder.

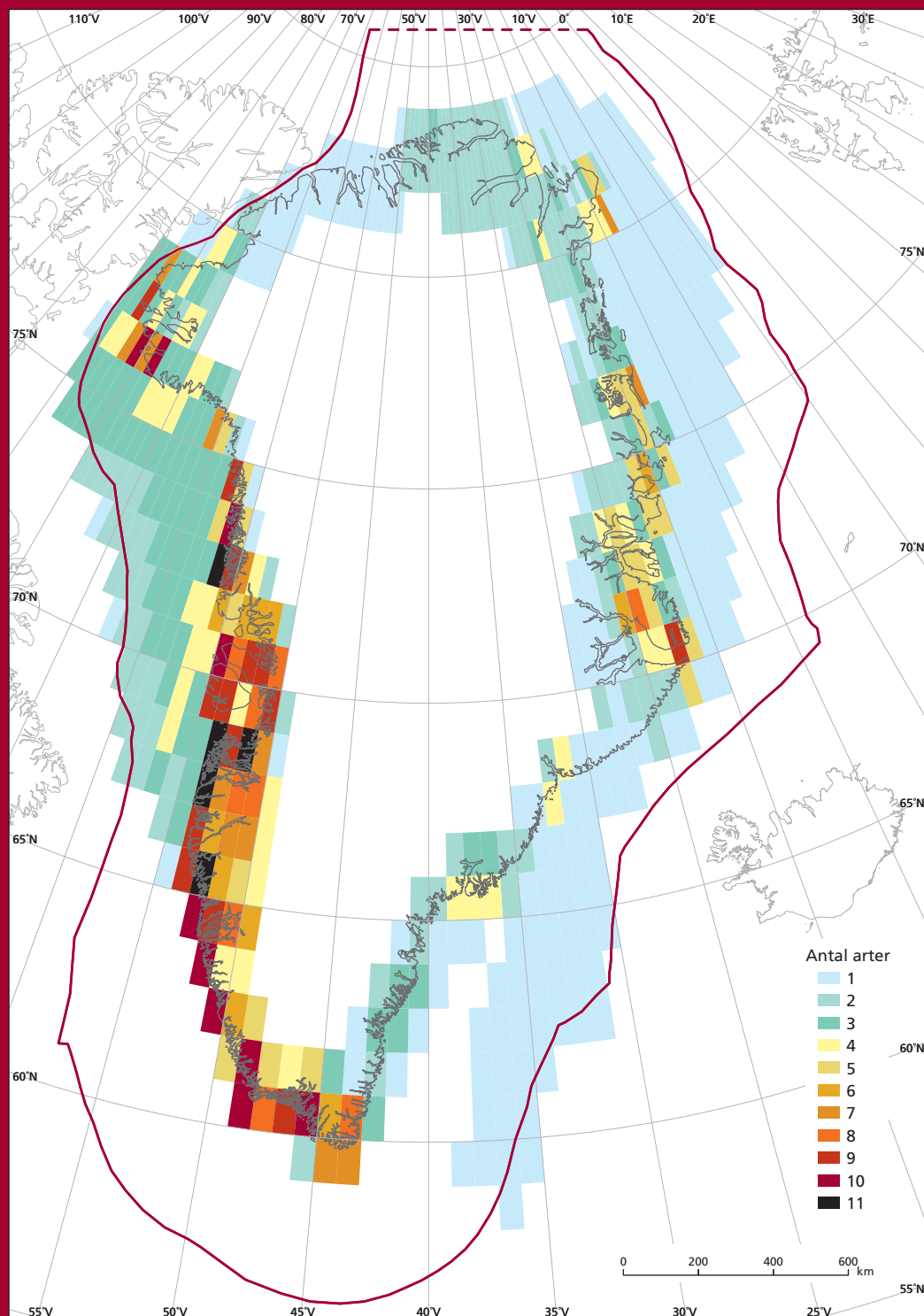
Assigiiaat navianartorsiortitaasut allattorsimaffianniittut uumaffigisaat.

Habitats of red listed species.

Navn Aqqa <i>Species</i>	Overordnet miljø Avatangiiseq pingaarneq <i>Environment</i>	Generelt Nalinginnarmik <i>General habitat</i>	Specielt Immikkut ittumik <i>Important habitat</i>
Rensdyr , alle bestande Tuttu <i>Rangifer tarandus</i> (Linnaeus, 1767)	Land	Udstrakte frodige fjeldheder	
Ulv Amaroq <i>Canis lupus</i> Linnaeus, 1758	Land	Udstrakte, uforstyrrede områder	
Isbjørn Nanok <i>Ursus maritimus</i> , Phipps, 1774	Hav	Isdækkede områder med rige forekomster af ringsæl	Kyster med snefaner
Atlantisk hvalros , alle bestande Aveq <i>Odobenus rosmarus rosmarus</i> Linnaeus, 1758	Hav	Lavvandede (< 100 m) områder med rige muslinge-forekomster	Uforstyrrede landgangs-pladser
Spættet sæl Qasigiaq <i>Phoca vitulina</i> Linnaeus, 1758	Hav	Kystområder	Fjorde med sandbanker, uforstyrrede skær
Grønlandshval , begge bestande Arfivik <i>Balaena mysticetus</i> Linnaeus, 1758	Hav	Drivisområder	Iskanter, polynyer
Nordkaper Arfivit arlaat <i>Eubalaena glacialis</i> (P.L.S. Müller 1776)	Hav	Åbent hav	Ukendt
Hvidhval Qilalugaq qaqortaq <i>Delphinapterus leucas</i> (Pallas, 1776)	Hav	Kystnære farvande	Iskanter, polynyer
Narhval , alle bestande Qilalugaq qernertaq <i>Monodon monoceros</i> Linnaeus, 1758	Hav	Dybt hav	Kontinentalskrænter, dybe fjorde
Islom Tullik <i>Gavia immer</i>	Ferskvand/ hav	Søer, lavvandede kyster	Klarvandede søer med ørred
Grønlandsk blisgås Nerleq <i>Anser albifrons flavirostris</i> Dalgety & Scott, 1948	Land/ ferskvand	Vådområder i lavlandet	Kær, søbredder, strandenge
Lysbuget knortegås Nerlernaq <i>Branta bernicla hrota</i> (O.F. Müller, 1776)	Land/ ferskvand	Vådområder i lavlandet	Kær, kystsletter, elv-deltaer
Almindelig ederfugl Miteq siorartooq <i>Somateria mollissima</i> (Linnaeus, 1758)	Hav	Lavvandede klippekyster	Skærgårde, fjorde, øer uden ræve
Strømand Toornaviarsuk <i>Histrionicus histrionicus</i> (Linnaeus, 1758)	Ferskvand/ hav	Elve, klippekyster	Klarvandede elve, eksponerede klippekyster
Islandsk hvinand Niaqortoq <i>Bucephala islandica</i> (Gmelin, 1789)	Ferskvand/ hav	Søområder, beskyttede kyster	Ukendt
Grønlandsk havørn Nattoralik <i>Haliaeetus albicilla groenlandica</i> C.L. Brehm, 1831	Hav/ land/ ferskvand	Kyster, skærgårde, fjorde	Elvmundinger med ørred, strømsteder

Navn Aqqa <i>Species</i>	Overordnet miljø Avatangiiiseq pingaarneq <i>Environment</i>	Generelt Nalinginnarmik <i>General habitat</i>	Specielt Immikkut ittumik <i>Important habitat</i>
Jagtfalk Kissaviarsuk <i>Falco rusticolus</i> Linnaeus, 1758	Land	Områder med tætte fuglebestande	Stejle klippesider
Europæisk hjejle Anngilik <i>Pluvialis apricaria</i> (Linnaeus, 1758)	Land	Frodig fjeldhede	
Lille regnspove Saarfaarsussua <i>Numenius phaeopus</i> (Linnaeus, 1758)	Land/ ferskvand	Frodig, fugtig fjeldhede, kær	
Sabinemåge Taateraarnaq <i>Larus sabini</i> Sabine, 1819	Hav/ ferskvand	Kystnære områder	Terneøer, fugtig tundra
Hættemåge Nasalik <i>Larus ridibundus</i> Linnaeus, 1766	Hav/ ferskvand	Søer, beskyttede kyster	Små øer uden ræve
Rosenmåge Naajannguaq <i>Rhodostethia rosea</i> (MacGillivray, 1824)	Hav	Kyster	Øer med ternekolonier, kystnære sletter
Ride Taateraag <i>Rissa tridactyla</i> (Linnaeus, 1758)	Hav	Kyster og åbent hav	Stejle klipper i fjorde og ved yderkysten
Ismåge Naajavaarsuk <i>Pagophila eburnea</i> (Phipps, 1774)	Hav	Drivis, iskanter, polynyser, gletsjervfjorde	Rævefri øer, kystsletter, nunatakker
Havterne Imeqqutaalaq <i>Sterna paradisaea</i> Pontopiddan, 1763	Hav/ ferskvand	Kystnære områder, søer	Rævefrie øer, strande, søbredder
Almindelig lomvie Appa sigguttooq <i>Uria aalge</i> (Pontoppidan, 1763)	Hav	Kystnære og -fjerne farvande	Klipper med ynglende polarlomvier
Polarlomvie Appa <i>Uria lomvia</i> (Linnaeus, 1758)	Hav	Kystnære og -fjerne farvande	Stejle klipper i fjorde og yderkysten
Lunde Qilanngaq <i>Fratercula arctica</i> (Linnaeus, 1758)	Hav	Kystnære og -fjerne farvande	Øer med tykt tørvelag, ved yderkysten
Sjagger Orpimmiutarsuaq <i>Turdus pilaris</i> Linnaeus, 1758	Land	Indlandet	Frodige birkekrat
Laks Kapisillik <i>Salmo salar</i> Linnaeus, 1758	Ferskvand/ hav	Vandrige elve	Elve med relativ høj vandtemperatur
Rhizom-gøgeurt Isigammassaaq <i>Amerorchis rotundifolia</i> (Banks ex Pursch) Hultén	Land	Krat og rigkær	

Figur 3.
Fordelingen af rødlistede arter i det grønlandske område.

Grønlands Rødliste – 2007

*David Boertmann, Danmarks Miljøundersøgelser
i nært samarbejde med Grønlands Naturinstitut*

Denne bog gennemgår de grønlandske pattedyr, fugle, ferskvandsfisk, dagsommerfugle og orkidéer og vurderer de enkelte arters risiko for at forsvinde fra landet. Enkelte er forsvundet og nogle er i fare.

Bogen er tænkt som et redskab i forvaltningen af den grønlandske fauna og flora med henblik på at vende de negative påvirkninger de truede arter er udsat for.

Bogens udgivelse indgår desuden i opfyldelsen af bestemmelserne i Biodiversitetskonventionen.

Grønlands Hjemmestyre
Direktoratet for Miljø og Natur

Danmarks Miljøundersøgelser
Aarhus Universitet

ISBN 978-87-990586-2-4